

Ulvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma

2026

Nimi
Kunta
Pdf luotu

2026
Ulvila
21.5.2026

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.	1
1.1. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.	1
1.2. Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen.	1
1.3. Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut.	3
2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.	6
2.1. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	6
2.2. Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua.	9
2.3. Arvoperusta.	10
2.4. Oppimiskäsitys.	11
2.5. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa.	12
2.5.1. Ajattelu ja oppiminen (001).	12
2.5.2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (002).	13
2.5.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (003).	14
2.5.4. Monilukutaito (004).	16
2.5.5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (005).	16
2.5.6. Osallistuminen ja vaikuttaminen (006).	17
2.6. Paikallisesti päätettävät asiat.	17
3. Esiopetuksen toimintakulttuuri.	18
3.1. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	18
3.2. Oppimisympäristöt esiopetuksessa.	22
3.3. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa.	24
3.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	27
4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet.	28
4.1. Monipuoliset työtavat.	28
4.2. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.	29
4.3. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet.	31
4.3.1. Ilmaisun monet muodot (001).	32
4.3.2. Kielten rikas maailma (002).	34
4.3.3. Minä ja meidän yhteisömme (003).	36
4.3.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni (004).	38
4.3.5. Kasvan, liikun ja kehityn (005).	41
4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.	43
4.5. Paikallisesti päätettävät asiat.	46
5. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki.	47
5.1. Lapsen oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen.	47

5.1.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.	49
5.1.2. Tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.	51
5.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot.	51
5.3. Lapsikohtaiset tukitoimet ja niiden järjestäminen.	55
5.3.1. Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi.	57
5.3.2. Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.	58
5.3.3. Tukea koskeva päätös.	59
5.4. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvä yhteistyö.	60
5.4.1. Huoltajan ja lapsen kanssa tehtävä yhteistyö.	61
5.4.2. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö.	62
5.5. Esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen tuen tarpeesta tai terveydentilasta johtuvasta syystä.	62
5.5.1. Varhennettu oppivelvollisuus.	63
5.5.2. Sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.	65
5.5.3. Muut opetuspalvelut.	66
5.5.4. Lapsen esiopetuksen järjestäminen poikkeavasti terveydentilasta johtuvasta syystä.	67
5.5.5. Perusopetuksen aloituksen myöhentäminen.	67
5.6. Paikallisesti päätettävät asiat.	67
6. Opiskeluhoolto.	69
6.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma.	70
7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva esiopetus.	74
7.1. Paikallisesti päätettävät asiat.	74
8. Liitteet.	75

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

1.1. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys,¹ jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus².

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpien tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Opetussuunnitelman perusteet on määräys esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä opiskeluhuollonkeskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista.³ Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Viittausten tarkoituksena on selventää perustetekstin yhteyttä lainsäädännölliseen perustaan. Esiopetusta ohjaavista säädöksistä poiketen tässä perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanaa lapsi ja oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään perusteissa opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaista ilmaisua opiskeluhoolto.

Ulvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma on laadittu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta. Paikallisessa opetussuunnitelmassa on huomioitu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määrittelemät esiopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyö sekä opiskeluhuollon keskeiset tavoitteet. Suunnitelmassa on kiinnitetty huomiota laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaiseen toteutumiseen koko Ulvilan alueella. Ulvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma on kirjattu lihavoidulla tekstillä. Suunnitelmaa on päivitetty 2025 sekä 2026 ja se on ajassa kehkeytyvä arjen työkalu.

1.2. Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä⁴. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, opiskeluhuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä tai toimipaikoissa. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon

1 Perusopetuslaki (628/1998) 14 §

2 Valtioneuvoston asetus (422/2012)

3 Perusopetuslaki 14 §

4 Perusopetuslaki 15 §

paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatussuunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain⁵ mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain⁶ mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- tasa-arvolain⁷ mukainen tasa-arvosuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen suunnitelma ja kulttuurikasvatussuunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy⁸ opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille tai toimipaikoille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkö- tai toimipaikkakohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä opetussuunnitelmaa laadittaessa, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia⁹ lukuvuosittain esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma (myöhemmin lukuvuosisuunnitelma) ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista. Lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä tai toimipaikassa kyseisen lukuvuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä¹⁰. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin sekä saavutettaviin ja esteettäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman¹¹ yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa lapsilla on perusopetuslain¹² turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta jokaisena esiopetuksen työpäivänä sekä heidän tarpeidensa mukaista oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea¹³. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen¹⁴ kuuluvaa lapsikohtainen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma laaditaan luvun 5 mukaisesti.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus¹⁵ on esiopetuksen laadun

5 Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § (610/2022) ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 13 § (377/2022)

6 Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

7 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 a § (1329/2014)

8 Perusopetuslaki 15 §

9 Perusopetusasetus (852/1998) 9 §

10 Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013) ja YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989 (59/1991)

11 Perusopetuslaki 15 §

12 Perusopetuslaki 30 §

13 Perusopetuslaki 20 a § (1090/2024)

14 Perusopetuslaki 4 a luku (1090/2024)

15 Perusopetuslaki 21 § (1296/2013)

kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen KOSKI-palveluun tallennettuja tietoja¹⁶. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tai toimipaikkojen tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Ulvilan kaupungin sivistyslautakunta hyväksyy paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman. Laadinnasta ja kehittämisestä vastaa varhaiskasvatuksen esihenkilöt yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Opetussuunnitelma määrittelee esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, opiskeluhoillon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta koko kunnan alueella. Suunnitelmassa on otettu huomioon Ulvilan kaupungin erityispiirteet, ulvilalaisten lasten tarpeet sekä käytössä oleva arviointi ja kehittämistieto.

Ulvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon seuraavat lapsia ja perheitä koskevat kaupungin hallinnolliset suunnitelmat ja päätökset:

- o Ulvilan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma**
- o Ulvilan kaupungin perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma**
- o Ulvilan perusopetuksen opetussuunnitelma**
- o Ulvilan kaupungin koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma**
- o Ulvilan kaupungin Tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelma**
- o Ulvilan kaupungin Kestävän kehityksen toimintaohjelma**
- o Ulvilan kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma**
- o Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksen Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma**

Uvilassa lapsilla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja tarpeidensa mukaista tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä. Lasten poissaoloihin esiopetuksessa reagoidaan ennaltaehkäisevästi. Käytössä poissaolojen seurantaan on "Poissaolon portaat" -malli.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava lukuvuosisuunnitelma¹⁷ laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista esiopetuksen yksiköille tai toimipaikoille ja antaa siihen liittyvät ohjeet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

¹⁶ Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä (884/2017) 4 §

¹⁷ Perusopetusasetus 9 §

Paikallista opetussuunnitelmaa valmisteltaessa opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa,

- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään
- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma esiopetuksen yksiköiden tai toimipaikkojen yhteisenä, kokonaan tai osin yksikkö- tai toimipaikkakohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millaista opetussuunnitelman rakennetta, asioiden käsittelyjärjestystä ja julkaisutapaa käytetään
- miten esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetaan
- miten paikalliset erityispiirteet, esiopetuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat suunnitelmat otetaan opetussuunnitelmaa valmisteltaessa huomioon

- miten opetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta lukuvuosisuunnitelmasta tiedotetaan huoltajille ja sidosryhmille
- miten opetussuunnitelma laaditaan, miten sen toteutumista arvioidaan ja miten sitä kehitetään
- laaditaanko tasa-arvolain¹⁸ sekä yhdenvertaisuuslain¹⁹ mukaiset suunnitelmat osana opetussuunnitelmaa vai erillisinä.

Uvilan esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaan osallistunut työryhmä on koostunut esi-, alku- ja erityisopetuksen sekä varhaiskasvatuksen ja hallinnon asiantuntijoista. Suunnitelmaa on työstetty varhaiskasvatuksen henkilökuntailloissa ja suunnitelmassa on kuultu lapsia ja huoltajia, sekä eri yhteistyöviranomaisia. Esiopetussuunnitelma on ajassa kehkeytyvä, tarpeen mukaan muuttuva elävä työkalu, jota käytetään arjen suunnittelun pohjana. Suunnitelma on päivitetty vuonna 2025 ja 2026.

Uvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä, yhteisenä kaikkiin Uvilan kaupungin toimipaikkoihin. Kaupungin opetussuunnitelma rakentuu 2025 päivitetyn Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 määräystekstistä ja sitä täydentävästä paikallisesta opetussuunnitelmasta sekä erillisestä näitä tarkentavasta lukuvuosisuunnitelmasta, joka laaditaan vuosittain yksikkökohtaisesti. Lukuvuosisuunnitelman avulla huoltajille tiedotetaan toimintapaikan tarkennuksia ja painotuksia sekä ennalta päätettyjä keskeisiä lukuvuoden asioita.

Esiopetuksen henkilöstö, huoltajat ja lapset ovat mukana opetussuunnitelman laatimisessa osallistumalla arvokeskusteluun, kyselyihin, kehittämiseen ja arviointiin. Myös Uvilan kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö sekä Satakunnan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen viranomaiset saavat mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Uvilassa esiopetusta järjestetään päiväkodeissa, sekä koulujen yhteydessä pääosin varhaiskasvatuksen alaisena toimintana. Esiopetusta voidaan ostaa erillisillä sopimuksilla Uvilassa tai Porissa toimivilta yksityisiltä päiväkodeilta. Uvilan kaupungissa toimivat yksityiset päiväkodit sitoutuvat noudattamaan Uvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa ja laatimaan vuosittain oman lukuvuosisuunnitelman. Lukuvuosisuunnitelmassa korostuu esiopetusyksikön toimintaympäristö, lähialue ja sen tuomat erilaiset mahdollisuudet, omaleimaisuus ja kulttuuriset erityispiirteet. Jokaiselle

¹⁸ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 a §

¹⁹ Yhdenvertaisuuslaki 6§

lapselle laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa.

Uvilan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma on luettavissa ulvila.fi -verkkosivuilla sekä toimipaikkojen ilmoitustauluilla. Lukuvuosisuunnitelmät näkyvät lukuvuoden ajan Edlevossa ja tulostettu versio on luettavissa esiopetusyksiköissä.

Esiopetusta ja sen vaikuttavuutta arvioidaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa sekä säännöllisesti huoltajien kanssa. Arvioinnissa painottuu lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistyminen. Esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman arviointiin ja kehittämiseen säännöllisten asiakaskyselyiden, ovensuokeskustelujen ja itsearvioinnin kautta.

Uvilan kaupungin esiopetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumista arvioidaan sekä lukuvuoden aikana väliarvioinnein että lukuvuoden päättyessä. Myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvin tuottamaa arviointitietoa hyödynnetään Ulvilassa esiopetuksen laadun kehittämiseen ja lasten oppimisen edellytysten parantamiseen mm. koulutuksellista tasa-arvoa vahvistamalla.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain mukaiset suunnitelmat laaditaan Ulvilassa erillisinä asiakirjoina yksiköittäin.

2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään ja järjestetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja esiopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. Lapsella on oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen (luku 5).

2.1. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin²⁰ sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Päiväkodissa tai perhepäiväkodissa järjestettävän esiopetuksen osalta sovelletaan lisäksi varhaiskasvatustalakeja ja sen nojalla annettua valtioneuvoston asetusta²¹. Jos lapsi osallistuu esiopetuksen lisäksi esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä varhaiskasvatustalake²².

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuustalake²³, tasa-arvotalake²⁴, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus²⁵ ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus²⁶, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista²⁷, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007²⁸ sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet²⁹. Esiopetukseen sovelletaan myös hallintotalake³⁰ ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta³¹.

Suomen perustuslain³² mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

20 Oppilas- ja opiskelijahuoltotake (1287/2013)

21 Perusopetuslake 1 § (1136/2003)

22 Varhaiskasvatustalake (540/2018) 12 § (1228/2020)

23 Yhdenvertaisuustalake

24 Lake miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta

25 Euroopan ihmisoikeuksien sopimus, Valtiosopimukset (63/1999)

26 YK:n yleissopimus lastenoikeuksista 1989

27 YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007 (27/2016)

28 K:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

29 Kestävän kehityksen tavoitteet – Agenda 2030. YK:n yleiskokous 2015

30 Hallintotake (434/2003)

31 Lake viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

32 Suomen perustuslake (731/1999) 6 §

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta³³. Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan³⁴. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta³⁵. Opetuksen järjestäjän päätöksellä lapsi voi osallistua esiopetukseen perusopetuksen aloittamista edeltävänä vuonna³⁶, mikäli lapselle on psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella tehty päätös perusopetuksen aloituksesta vuotta säädettyä aiemmin. Perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä sekä muusta esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä määrätään luvussa 5.5.

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslain mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten mahdollisuuksia seurata opetusta³⁷. Tästä määrätään tarkemmin luvussa Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet – Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.

Perusopetuslain³⁸ mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja, taitoja ja edistää liikunnallista elämäntapaa. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään valtioneuvoston asetuksessa³⁹.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden⁴⁰, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia⁴¹. Varhennetun oppivelvollisuuden⁴² päätöksen saaneiden lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5.1. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on oikeus osallistua myös esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen⁴³.

Esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tukea esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen osalta tällöin varhaiskasvatustilaa⁴⁴ ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita⁴⁵.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Koko esiopetuksen henkilöstö on vastuussa siitä, että esiopetusta toteutetaan suunnitelmallisesti. Esiopetuksessa otetaan huomioon lasten kielelliset, kulttuuriset ja katsomukselliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta⁴⁶. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä

33 Perusopetuslaki 4 § (1288/1999)

34 Perusopetuslaki 26 a § (1040/2014)

35 Varhaiskasvatustilaa 12 §

36 Perusopetuslaki 27 §

37 Perusopetuslaki 10 §

38 Perusopetuslaki 2 §

39 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 2–4 §

40 Perusopetuslaki 9 §

41 Perusopetusasetus 3 § (309/2021)

42 Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 2 §

43 Perusopetuslaki 6 § ja Varhaiskasvatustilaa 12 §

44 Varhaiskasvatustilaa 15 a § (1183/2021)

45 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) luvut 2.1 ja 5

46 Perusopetuslaki 3 §

lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava opiskeluhoolto ovat maksuttomia⁴⁷. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria⁴⁸, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön⁴⁹. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä⁵⁰ ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa perusopetuslain⁵¹ mukaisia kasvatustieteellisiä ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia esiopetuspalvelut⁵² julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Ulvilassa tarjotaan esiopetusta kaikille esiopetusikäisille lapsille. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta annetaan samassa paikassa esiopetuksen kanssa. Tarkoituksena on turvata lapselle yhtenäinen polku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Esiopetusta annetaan lähipalveluperiaatteella. Lapsen tarvitsema tuki annetaan hänen käyttämässään esiopetuspaikassa inklusion periaatteen mukaan. Mikäli tuen toteuttaminen lähiperiaatteella ei ole mahdollinen, sovitaan muut järjestelyt yhdessä huoltajan kanssa. Lapsi pyritään sijoittamaan varhaiskasvatukseen lähelle asuinpaikkaa, jolloin varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikasta muodostuu suora jatkumo perusopetukseen, johon lapsi siirtyy tuttujen esiopetuskavereiden kanssa. Vuorohoitoa tarvitsevan lapsen esiopetus järjestetään pääsääntöisesti päiväkotia Peltovillassa. Vuorohoidossa esiopetusta toteutetaan lapsen läsnäolojen mukaan huomioiden lapsen hyvinvointi. Esiopetusta annetaan suomen kielellä. Äidinkielenään ruotsia puhuville lapsille esiopetus ostetaan Porin ruotsinkielisestä esiopetuksesta. Lapsille, jotka puhuvat äidinkielenään jotain muuta kuin suomen kieltä, laaditaan laakisääteisesti Suomi toisena kielenä -suunnitelma osana varhaiskasvatussuunnitelmaa tai lapsen oppimissuunnitelmaa. Tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja. Esiopetuksen laajuus on vähintään 700 tuntia / lukuvuosi ja päivittäinen esiopetusaika 4 tuntia. Esiopetuksessa noudatetaan pääsääntöisesti perusopetuksen kanssa samoja työ- ja loma-aikoja. Ennen esiopetuksen alkamista järjestetään lapsille mahdollisuus tutustua tulevaan esiopetuksen toimipaikkaan ja huoltajia tiedotetaan esiopetuksen aloittamisesta. Esiopetuksesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja, joka toteuttaa toimintaa yhdessä muun varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Vastuu kodin kanssa tehtävästä yhteistyön kehittämisestä on esiopetusta antavalla yksiköllä. Yhteistyö edellyttää henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista. Esiopetuksen lähtökohtana on molemminpuolinen kunnioitus ja vuorovaikutteinen yhteistyö. Kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä lapsen

47 Perusopetuslaki 31 § ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (1225/2020)

48 Perusopetuslaki 31 §

49 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

50 Perusopetuslaki 35 §

51 Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 ja 36 a § (477/2003)

52 Perusopetuslaki 4 § (1288/1999) ja 7 §

kieli- ja kulttuuritausta. Lapsen säännöllinen osallistuminen esiopetukseen on tärkeää tavoitteiden toteutumiseksi. Huoltaja, opettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen. Mikäli lapsi on poissa esiopetuksesta sairauden tai muun syyn vuoksi, on huoltaja velvollinen ilmoittamaan siitä lapsen esiopetuksen henkilöstölle. Ulvilassa käytetään Poissaolon portaat-mallia poissaoloihin puuttumiseen (liite). Lapsen esiopetus järjestetään pääsääntöisesti siinä kunnassa, jossa lapsi on kirjoilla, poikkeustapauksissa lapsi voi olla esiopetuksessa kahdessa kunnassa, jolloin tämä kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Ulvilassa on käytössä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma sekä tasa-arvo ja yksikön yhdenvertaisuussuunnitelma.

2.2. Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat sekä muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhteistyössä luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä. Tämän varmistamisessa henkilöstön yhteistyön ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella esiopetuksen toimipaikoissa ja opetuksen järjestäjän tasolla on tärkeä merkitys.

Valtioneuvoston asetuksen⁵³ mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä opiskeluhuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Opetuksen tavoitteet määrittyvät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Yksilöllisesti pohditut tavoitteet hyödyttävät lasten oppimista, joten opettaja keskustelee kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisesta lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Esiopetuksen henkilöstö ottaa nämä tarpeet ja toiveet huomioon opetusta suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman.

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta. Fyysisellä aktiivisuudella on myönteisiä vaikutuksia lasten oppimiseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin, liikkumiseen ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystäväyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kun lapsi on aloittanut esiopetuksessa, lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan⁵⁴ ellei kyseessä ole esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen terveydentilasta johtuvasta syystä (kts. luku 5). Huoltaja, opettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

Esiopetus on lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä tukevaa, tavoitteellista toimintaa. Ulvilassa jokaiselle esioppilaalle laaditaan yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa varhaiskasvatussuunnitelmalapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma. Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Yhdessä sovitut tavoitteet edistävät lapsen kasvua ja oppimista, joten keskustelu lapsen vahvuuksista, toiveista ja tarpeista on tärkeää. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimissuunnitelmassa hyödynnetään lapsen aikaisempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, tai muita lapsen esiopetuksen toteutumista tukevia suunnitelmia. Samalla sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Esiopetuksessa laaditut asiakirjat siirretään huoltajan luvalla kouluun joko Wilman kautta tai paperisena ja varmistetaan näin tärkeiden asioiden siirtyminen oppimisen polulle. Esiopetuksessa vahvistetaan lapsen itsetuntoa ja tarjotaan myönteisiä oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa. Tavoitteena on rohkaista lapsia innostumaan, kokeilemaan ja oppimaan uutta. Oppimiseen innostavassa toimintakulttuurissa on tärkeää, että lasten kanssa työskentelevät aikuiset ovat innostavia, sensitiivisiä ja läsnäolevia. Positiivisella pedagogiikalla ja lasta kuulevalla, kannustavalla suhtautumisella vahvistetaan esiopetusryhmän turvallista ilmapiiriä. Lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen etenee joustavasti lapsen tarpeista lähtien. Tavoitteena on, että jokainen päiväkodissa oleva lapsi saa esiopetusta omassa ryhmässään. Oppimisympäristöjä muokataan lasten toiveita ja tarpeita vastaaviksi. Esiopetusvuoden aikana liitetään esiopetus ja lapsen tarvitsema muu varhaiskasvatus yhdeksi kokonaisuudeksi niin, että lapsen päivästä muodostuu yhtenäinen kasvua ja oppimista tukeva jatkumo. Tämä toteutuu parhaiten, kun lapsen päivästä on vastuussa sama henkilökunta koko päivän ajan. Päiväkotien lisäksi esiopetusta järjestetään Ulvilassa Koskin koulun yhteydessä.

2.3. Arvoperusta

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjäntäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen⁵⁵, perusopetuslain⁵⁶ ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen⁵⁷ mukaisesti.

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdä, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lasten aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten moninaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia arvostetaan. Lasten käsityksiä ja mielipiteitä pidetään tärkeinä, ja he osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen sekä edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lapsia rohkaistaan yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen.

⁵⁴ Perusopetuslaki 35 §

⁵⁵ YK:n yleissopimus lastenoikeuksista 1989

⁵⁶ Perusopetuslaki 3 a § (163/2022) ja 29 §

⁵⁷ YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen. Kannustava palaute ja oikeudenmukainen kohtelu kuuluvat hyvään esiopetukseen. Lapsilla on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita. Esiopetus tukee lasten kykyä ymmärtää arvoja, ohjaa lapsia terveyttä, hyvinvointia ja liikunnallisuutta edistäviin elämäntapoihin sekä tarjoaa lapsille mahdollisuuksia kehittää taitojaan, eettistä ajatteluaan ja kauneudentajuaan.

Esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen moninaiisiin perheisiin sekä kotien moninaiisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkökymiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta⁵⁸.

Esiopetuksessa noudatetaan kestävästä elämäntavasta periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate⁵⁹. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamaton. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Ulvilan esiopetuksen tärkeä tehtävä on edistää lapsen itsearvostusta, itseluottamusta sekä vahvistaa itsetuntoa. Jokaista lasta kuunnellaan ja häntä arvostetaan juuri sellaisena kuin hän on. Esiopetuksessa huomioidaan lapsen eri kasvuympäristöt sekä lapsen vahvuudet. Lapsen vahvuuksien kautta pystytään rohkaisemaan, kannustamaan ja ohjaamaan häntä myös niillä osa-alueilla, joissa hänellä on vielä harjoitettavaa. Esiopetuksen oppimisympäristöt rakennetaan yhdessä lasten kanssa sellaisiksi, joissa lapsen on hyvä oppia ja kasvaa. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen oloon. Esiopetuksessa työskennellään lapsen edun mukaisesti toinen toistamme kunnioittaen. Ympäristöä ja palveluita hyödynnetään esiopetuksessa. Yhteistyötä tehdään Ulvilassa eri toimijoiden kanssa. Fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja terve oppimisympäristö luo lapselle puitteet, joissa hän tuntee olonsa turvalliseksi ja jossa hänen on hyvä olla. Oppimisympäristössä lapsi saa tarvitsemansa tuen oppiakseen, kasvaakseen ja kehittyäkseen. Samalla huomioidaan lapsen ja perheiden monimuotoisuus. Yhdessä sovitut arvot ja tavat toimia ohjaavat henkilökunnan tekemään parastaan ja olemaan lapselle läsnä. Kiusaamiseen puututaan välittömästi ja suunnitelmallisesti.

2.4. Oppimiskäsitys

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omaan mahdollisuuteensa oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppimisen lähtökohdaksi ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Esiopetuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille

⁵⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 §

⁵⁹ Yhdenvertaisuuslaki 6 §

syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

Esiopetuksen oppimiskäsitys perustuu käsitykseen elinikäisestä oppimisesta. Ulvilan esiopetuksessa lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltaista, lähtökohtana ovat lasten oma toiminta ja mielenkiinnon kohteet sekä itseluottamuksen vahvistaminen. Jokainen lapsi on erilainen oppija. Positiivisen pedagogiikan kautta huomataan jokaisessa lapsessa hyvä ja luodaan myönteinen ilmapiiri, jossa lapsi kokee oppimisen iloa ja halua oppia uutta leikkien, liikkuen, tutkien ja saaden vastuuta erilaisista työtehtävistä. Aikuisen ohjauksessa lapsen itsesäätelyn taito kehittyy ja lapsi pystyy sitoutumaan myös sellaiseen toimintaan, mihin hän ei automaattisesti ryhtyisi.

2.5. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämisen tehtävä otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa: toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitettäessä sekä kasvatus- ja opetustyössä. Tehtävä perustuu valtioneuvoston asetuksen⁶⁰ periaatteelle tarkastella opetusta kokonaisuutena. Sen toteutuminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat heidän valmiuttaan suuntautua elinikäisen oppimisen polulle ja luovat pohjaa kestäväen ja liikunnallisen elämäntavan omaksumiselle. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestäväen elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

2.5.1. Ajattelu ja oppiminen (001)

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon määrä ja sen nopea uudistuminen edellyttävät taitoja uuden omaksumiseen sekä oman oppimisen ohjaamiseen. Tiedon jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua. Esiopetuksen tehtävä on rohkaista ja auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan sekä vahvistaa lasten luottamusta omaan osaamiseensa.

Lasten muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan esimerkiksi lorujen, musisoinnin ja draamatoiminnan avulla. Leikin, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien käyttö tarjoaa lapsille elämyksiä sekä oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa. Monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset tukevat lasten oppimista. Lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan myös heille vaativia asioita ja heitä ohjataan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heitä rohkaistaan iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lannistumatta epäonnistumisista. Toimintaa dokumentoidaan, siitä

⁶⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012) ja OKM muistio 28.6.2012

keskustellaan, ja sen onnistumista pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla autetaan lapsia havaitsemaan edistymistään ja oppimistaan.

Esiopetuksen tehtävänä on tukea lapsen omaa ajattelua ja oppimaan oppimista kannustamalla lasta omakohtaiseen, luovaan sekä kriittiseen ajatteluun. Tärkeää on tukea ja rohkaista lasta luottamaan omaan osaamiseensa ja samalla opettaa myös olemaan lannistumatta epäonnistumisista. Päivittäiset pelit, leikit, monipuolinen liikkuminen sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävät kehittävät lapsen ajattelukykyä ja ohjaavat lasta omaan pohdintaan sekä kyselemiseen että kyseenalaistamiseen. Esiopetuksessa kaikki arjen tilanteet ovat oppimistilanteita, joissa olennaista on lapsen oma ajattelu ja toiminta. Lapselle annetaan aikaa kertoa hänelle merkityksellisistä asioista. Esiopetuksessa tarinoidaan, lorutellaan, riimitellään, opetellaan äänteiden oikeaa kuulemistä, kuunnellaan satuja ja musisoidaan. Kiireetön tekeminen vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä oppimisen ilo ovat pohjana lapsen ajattelun ja oppimisen taidon kehittymiselle.

2.5.2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (002)

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät yhteistyötaitoja. Esiopetuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan ja heitä rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri keinoin.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan. Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Lapsia ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.

Ulvilan esiopetuksessa lapsi saa harjoitella itseilmaisua ja vuorovaikutustaitojaan turvallisessa ympäristössä vertaisryhmässä. Ulvilan varhaiskasvatuksessa painotetaan vuorovaikutuksen merkitystä.

Hyvä vuorovaikutus turvataan seuraavilla asioilla:

Hyvinvointi

Lapsen perushoidosta huolehditaan ja autetaan lasta huolehtimaan itsestään. Vastataan lapsen tarpeisiin ja kannustetaan lasta kertomaan avoimesti asioistaan. Luodaan ilmapiiri, jossa kaikilla on hyvä olla. Vuorovaikutus on viestintää, sekä sanallista että sanatonta.

Läsnäolo

Esiopetuksen henkilökunta on aidosti läsnä ja saatavilla. Lapsille puhutaan ystävällisesti, puhutellaan nimellä ja houkutellaan lapsi vuorovaikutukseen. Lapsi vastaanotetaan huomaamalla hänet henkilökohtaisesti.

Pienryhmätoiminta

Pienessä ryhmässä lapsella on paremmat edellytykset olla aktiivinen toimija. Pienryhmätoiminta mahdollistaa aikuisten ja lasten välisen vuorovaikutuksen ja havainnoinnin.

Rauha, kiireettömyys

Lapsille luodaan mahdollisuus oppia työskentelemään rauhallisessa ja keskusteleavassa ilmapiirissä. Lapselle annetaan aikaa kertoa hänelle tärkeistä asioista.

Turvallisuus

Esiopetuksen alussa käytetään aikaa ryhmäytymiseen ja vuorovaikutussuhteiden luomiseen. Lapsi oppii luottamaan ryhmänsä aikuisiin ja aikuiset puolestaan reagoimaan lapsen tarpeisiin. Lapsella on oikeus sekä fyysiseen että psyykkiseen koskemattomuuteen ja kiusaamiseen puututaan välittömästi. Aikuinen auttaa ongelmatilanteiden ratkaisemisessa.

Kiinnostus

Aito kiinnostus lapsesta ja perheestä luo pohjan hyvälle vuorovaikutukselle. Ulvilassa on käytössä Lapset Puheeksi -menetelmä, jota on mahdollista käyttää myös esioppilaiden huoltajien kanssa. Sen avulla keskustellaan yhdessä huoltajien kanssa perheen arjesta löydetään vahvuudet ja lasta suojaavat tekijät. Esiopetuksessa lapsi tulee kuulluksi ja hänen asioistaan ollaan aidosti kiinnostuneita.

Hyvät tavat

Vuorovaikutustaitoja opetetaan lapsille luontevasti toiminnan kautta, aikuiset ovat mallina. Kiitos, anteeksi ja ole hyvä –sanojen käyttöä opetellaan yhdessä. Erimielisyystilanteet ratkaistaan lasta kuunnellen.

Osallisuus

Lapsi ja huoltajat ovat mukana esiopetuksen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Ulvilassa käytetään erilaisia kyselyitä huoltajille ja esioppilaille, jotka ohjaavat toimintaa. Eskarikahviloissa ja vanhempainilloissa sekä lapsen oppimissuunnitelmakeskusteluissa huoltajilla on mahdollisuus tuoda ajatuksiaan ja ideoitaan esille. Esiopetuksen opettajat toteuttavat ryhmissään erilaisia tapoja osallistaa sekä lapsia että huoltajia esim. lasten kokoukset.

Välittäminen

Esiopetuksessa lapsi tuntee olevansa pidetty ja hyväksyty omana itsenään sekä oppii myös arvostamaan toisia ihmisiä. Pidetään huoli rajoista, yhdessä tehdyistä säännöistä ja niiden noudattamisesta. Jos huomataan asioita, jotka saattavat haavoittaa lapsen kehitystä, otetaan asiat puheeksi avoimesti. Esiopetusryhmässä lapsi saa ilmaista itseään eri tavoin sekä näyttää ja kokea erilaisia tunteita suvaitsevassa sekä erilaisuutta ymmärtävässä ilmapiirissä. Esiopetuksessa tutustutaan lähiympäristöön sekä osallistutaan esiopetuksen ulkopuoliseen kulttuuritarjontaan Ulvilassa ja mahdollisesti lähikunnissa Kulttuuripolun kulkua mukailen. Perheille annetaan mahdollisuus tuoda esille omia perinteitään ja tapojaan.

2.5.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (003)

Itsestä huolehtiminen, terveyteen ja turvallisuuteen sekä arjen teknologian hallintaan liittyvät taidot ovat tärkeitä kaikille. Kyse on yksilön hyvinvoinnista sekä kestävään ja liikunnalliseen elämäntapaan sitoutumisesta. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävä ja liikunnallisen elämäntavan mukaisia valintoja. Esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytyksensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun, liikkumisen ja levon merkitystä. Erityisesti kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja riittävään liikkumiseen lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä. Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja heille tarjotaan kokemuksia liikkumisen ilosta. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Heitä ohjataan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa. Lasten kanssa kokeillaan teknologisia ratkaisuja ja harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Esiopetuspäivä sisältää oppimistilanteita, joissa harjoitellaan itsestä huolehtimista yhdessä aikuisten kanssa.

Vuorovaikutustilanteet

Lapset opettelevat ottamaan toiset huomioon ja odottamaan omaa vuoroaan. Jokaiselle annetaan mahdollisuus päästä mukaan leikkeihin ja toimintaan. Ryhmässä toimiminen sekä erilaisuuden hyväksyminen ovat tärkeitä taitoja. Esiopetuksessa opetellaan ratkaisemaan ristiriitatilanteita. Pisara-puuttumisen menetelmää voi hyödyntää apuna. Malli löytyy Väestöliiton sivuilta. Lapsen itsesääteilyyn ja sosiaaliseen käyttäytymiseen liittyvistä yhteisistä ja johdonmukaisista toimintatavoista sovitaan keskusteluissa huoltajien kanssa. Tarpeen vaatiessa Ulvilan esiopetuksessa on käytössä Muistio väkivaltaisesta käyttäytymisestä.

Tunne- ja turvataidot

Lapsille opetetaan taitoja, joilla he osaavat suojella itseään ja puolustaa rajojaan. Lapsia opetetaan pitämään huolta rajoistaan kiusaamisen, väkivallan, hokuttelun ja ahdistelun tilanteissa. Lasta ohjataan kääntymään turvallisen aikuisen puoleen. Ulvilan kaupungin varhaiskasvatus on laatinut kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman kaikkien varhaiskasvatustyksiköiden käyttöön. Lisäksi jokaisessa yksikössä on oma, tarkennettu suunnitelma.

Terveellinen ravinto

Ohjattu ruokailutilanne on tärkeä osa esiopetuspäivää. Siinä opetellaan myönteisillä tavoilla ruokailukäyttäytymistä, kuten hyviä tapoja, oman annoskoon arvioimista, ruokailuvälineiden käyttöä sekä monipuolisen ja terveellisen ravinnon merkityksen ymmärtämistä. Terveyttä ja iloa ruoasta- varhaiskasvatuksen ruokasuositus tukee ja ohjaa ravitsemus- ja ruokakasvatuksen suunnittelua Ulvilan varhaiskasvatuksessa.

Keväällä 2026 toteutettiin ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytila varhaiskasvatuksessa-kysely. Kyselyn pohjalta laadittiin kehittämissuunnitelma 2026-2029 jokaiseen yksikköön.

Hygienia

Lapsia ohjataan huolehtimaan hyvästä hygieniasta. Huomiota kiinnitetään erityisesti niihin hygieniakäytäntöihin, joilla pystytään estämään infektioiden leviäminen. Tällaisia ovat etenkin lasten wc:ssä käynnit, oikeaoppinen käsienpesu- ja aivastelutekniikka sekä lelujen puhtaus.

Lepo

Rauhoittuminen ja hiljainen hetki osana esiopetuspäivää on tarpeellista keskittymisen kannalta. Riittävästä levosta, perheen unirytmistä ja mahdollisista päiväunista on tärkeä keskustella huoltajien kanssa.

Pukemistilanteet

Pukemistilanteissa lapset oppivat omatoimisuutta ja omista vaatteista ja varusteista huolehtimista. Aikuisen läsnäolo, riittävä apu ja ohjaus pukemistilanteissa on tärkeää.

Liikunta

Esiopetuksessa huolehditaan, että lapset liikkuvat riittävästi päivän aikana sekä ohjatusti että omaehtoisesti. Varhaiskasvatuksen liikuntasuositukset toimivat pohjana esiopetuksen liikunnan suunnittelussa. Aktiivisen liikkumisen tukemiseen käytetään Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaa. Liikenneturva tarjoaa opetusmateriaaleja liikennekasvatuksen tueksi. Esiopetuksessa tutustutaan oman päiväkodin/koulun lähiympäristöön ja havainnoidaan paikallista liikennettä yhdessä lasten kanssa. Opetellaan oleellisten liikennemerkkien tarkoitusta ja vahvistetaan lapsen turvallisuudentunnetta liikenteessä liikkumisessa.

Ulvilan esiopetuksessa on nimettyjä liikuttajia, joiden tehtävänä on tukea ja innostaa lapsia sekä aikuisia monipuoliseen liikkuvaan arkeen.

2.5.4. Monilukutaito (004)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Se liittyy kiinteästi ajattelun ja viestinnän taitoihin ja kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien tai näiden yhdistelmien avulla. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon. Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaidon eri osa-alueet ovat yksilön, ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän näkökulmasta keskeisiä perustaitoja. Monilukutaidon kehittyminen luo perustaa muulle oppimiselle ja opiskelulle. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon kehittymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Lapsia kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Niiden avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta ja niiden herättämiin ajatuksiin ja tunteisiin eläydytään yhdessä. Lasten kuvalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia. Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä. Samalla lasten maailma avautuu, jäsentyy ja saa uusia merkityksiä.

Ulvilan esiopetuksessa monilukutaitoa kehitetään mm. leikin, kuvien, pelien ja kirjallisuuden kautta. Lapset tutustuvat yhdessä aikuisten kanssa erilaisiin digitaalisiin välineisiin ja näillä rikastutetaan esiopetusryhmien toimintaa.

2.5.5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (005)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Sitä tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Esiopetuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista.

Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin. Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja. Lapsia ohjataan omaksumaan turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja.

Teknologian käyttäminen

Ulvilan kaupungin TVT-strategia oli laadittu vuosille 2021-2024. Ulvilan kaupungissa on aloitettu vuonna 2025 laajamittainen digikehitystyö, joka vaikuttaa digitalisaation jatkoon koko kuntaorganisaatiossa. Uusi TVT-strategia julkaistaan, kun tämän kehitystyön määrittelemät suuntaviivat ovat selvillä.

Siihen saakka digikehityksen EDU-ryhmä suosittelee hyödyntämään Kuopion kaupungin materiaalia digitaalisen osaamisen kehittämiseen soveltuvien osien. Kuopion [Digitaitokalenteri](#) on laadittu Opetushallituksen hankerahoituksella ja on siksi vapaasti käytettävää ja jaettavaa materiaalia Creative Commons Nimeä-Jaa Samoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

Digitaalisuutta hyödynnettäessä Ulvilassa on käytössä robotiikan suunnitelma - Robocoast school of Ulvila 0–9- luokkalaisille, jossa esiopetuksessa viikon pituisella jaksolla tutustutaan erityisesti robotiikan maailmaan. Suunnitelma on tämän suunnitelman liitteenä.

Uvilan esiopetuksessa toimii digitutoreita, jotka ohjaavat ja opastavat henkilökuntaa laitteiden käytössä sekä toiminnan pedagogisessa sisällössä.

2.5.6. Osallistuminen ja vaikuttaminen (006)

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin⁶¹ kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Esiopetuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Kun lapset ovat mukana vaikuttamassa, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia kannustetaan auttamaan toisia ja pyytämään tarvittaessa apua. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

Syksyllä tehdään Mitä kuuluu -kysely esioppilaille ja KESY-kyselyä hyödynnetään osana lapsen mielipiteen kuulemista ja tuen suunnittelun prosessia. Esiopetuksen toimintaa suunniteltaessa otetaan huomioon lasten mielenkiinnon kohteet ja tartutaan lasten aloitteisiin.. Lapset ovat osallisina ryhmän toimintatapojen luomisessa, esimerkiksi sopimalla yhdessä miten ryhmässä toimitaan, jotta kaikilla on hyvä olla ja oppia. Lapset saavat olla muokkaamassa esiopetuksen oppimisympäristöä sekä arvioimassa toimintaa läpi esiopetusvuoden. Huoltajat osallistetaan toiminnan suunnitteluun keskusteluihin ja kyselyin. Ulvilan esiopetus tekee yhteistyötä yrityskummin kanssa. Ryhmissä yrittäjyyskasvatusta käsitellään leikinomaisesti ikäryhmälle sopivalla tavalla.

2.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää keskustella, mitä tässä luvussa määrätty esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet merkitsevät ja miten esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta voidaan huolehtia.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- esiopetuksen järjestäminen ja sitä ohjaavat velvoitteet paikallisesta näkökulmasta*
- esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua paikallisesta näkökulmasta*
- esiopetuksen arvoperusta ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat*
- oppimiskäsitys ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat*
- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin mahdollisesti liittyvät paikalliset painotukset sekä ne toimenpiteet, joiden avulla tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään.*

Arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon ja niitä syvennetään esiopetuksen toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea ja opiskeluhoitoa käsittelevissä osissa opetussuunnitelmaa.

61 YK:n yleissopimus lastenoikeuksista 1989

3. Esiopetuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Opetuksen järjestäjän ja esiopetusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille esiopetuksen eri toimipaikoissa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.

Esiopetuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista, periaatteista ja oppimiskäsityksestä
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinna
- oppimisympäristöistä, työtavoista ja pedagogisista käytännöistä, mukaan lukien oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus. Esiopetuksen toimintakulttuuria kehitetään ja järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt. Opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti esiopetuksen toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Esiopetuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on esiopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Se sisältää kaikki ne toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle.

Ulvilan esiopetuksen hyvä toimintakulttuuri sisältää keskustelua, vuorovaikutusta sekä toiminnallista oppimista, joka tukee kuulluksi tulemistä. Myönteinen ja kannustava ilmapiiri edistää lapsen kasvua ja oppimista. Jokainen lapsi huomioidaan ainutlaatuisena yksilönä. Tavoitteena on jatkuvasti seurata erilaisin dokumentoinnin keinoin, toteutuuko lapsen osallisuus esiopetuksen arjessa. Jokaisessa yksikössä tehdään oma lukuvuosisuunnitelma. Lukuvuosisuunnitelmiin voidaan tehdä yksikkökohtaisia painotuksia. Suunnitelmassa huomioidaan lapsen ja huoltajien osallisuus. Henkilöstön jatkuva ammattitaidon ylläpitäminen, kehittäminen ja arviointi ovat osa laadukasta esiopetusta.

3.1. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, lasten osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja esiopetuksen kokonaisuuden toteuttamisessa.

Toimintakulttuuri vaikuttaa aina lapsen kohtaaman esiopetuksen laatuun. Toimintakulttuuriin sisältyvät esiopetuksen kaikki toiminnot, kuten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestäminen, pedagogiikan arviointi ja oppimisympäristön turvallisuus.

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä. Jatkuvan kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava, koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava dialogi. Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta tapaus- ja tilannekohtaisesti.

Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Lisäksi johtaja rohkaisee työyhteisöä säännöllisesti kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännössä. Johtaja vastaa siitä, että yhteisiä työkäytäntöjä tehdään näkyväksi ja että niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti.

Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää sekä lasten että huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Esiopetuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Esiopetuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uudenlaisia ja erilaisia toimintatapoja. Jatkuvasti toimintaansa arvioiva ja kehittävä yhteisö haastaa itseään sekä tunnistaa ja hyödyntää vahvuuksiaan. Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyyteen sekä sallii myös erehtymisen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä.

Henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja samalla ammatilliseen kehittymiseen. Yhdessä sovittujen tavoitteiden ja tehtävien pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät yhteisön oppimista. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen.

Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Esiopetuksen toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista. Esiopetusyhteisö kannustaa kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Esiopetus toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Yhteisö rohkaisee lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä.

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä oppimisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoiteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa esiopetusyhteisöä.

Toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja tarpeitaan ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. Myös lasten nonverbaaliseen viestintään tulee kiinnittää huomiota. Lapset saavat kokemuksia esiopetusryhmää koskevasta päätöksenteosta ja erilaisista tehtävistä. Lasten tekemiä päätöksiä ja toimintaa arvioidaan yhdessä ja samalla lapsia ohjataan vähitellen kantamaan yhdessä vastuuta. Näin lapsille syntyy kokemuksia osallisuudesta ja toimijuudesta.

Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, uskontoon, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Esiopetus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö tiedostaa omia ennako-odotuksiaan ja rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Esiopetus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Esiopetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään moninaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista moninaisuutta. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa kulttuureista ja katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. Erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan myös uusia tapoja toimia yhdessä. Samalla edistetään kulttuurisesti kestävä kehitystä. Tähän liittyvää esiopetuksen laaja-alaista osaamista kuvataan tarkemmin luvussa kaksi (Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet).

Kielitietoisessa esiopetuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Monikielisuuden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Henkilöstön tulee tiedostaa, että he ovat lapsille kielellisiä malleja, ja kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön. Henkilöstö rohkaisee lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti. Lasten kielelliset lähtökohdat huomioidaan, ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Esiopetuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Monipuolisen liikkumisen tavoitteena⁶² on edistää oppimisen edellytyksiä ja esiopetukseen osallistumista sekä liikkumisen merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona esiopetuksessa ja sen ulkopuolella. Fyysinen aktiivisuus vaikuttaa lasten vireystilaan sekä tarkkaavaisuuteen ja toiminnanohjaukseen ja sillä voidaan edistää oppimista ja motorista kehitystä. Liikunnallisen elämäntavan

⁶² Perusopetuslaki 2 §

vahvistamisessa on keskeistä luoda tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikkumisen mahdollisuudet osana toimintakulttuuria huomioiden erilaiset liikkumisen rajoitteet⁶³. Inklusiivinen, toisia kunnioittava ja avoimuutta tukeva toimintakulttuuri edistää turvallista oppimisympäristöä ja sitä kautta liikunnallista elämäntapaa. Liikunnallinen elämäntapa tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia, mukaan lukien mielen hyvinvointia. Esiopetuksessa liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona käyttäen liikuntavälineitä ja leluja monipuolisesti sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lapsia ja perheitä ohjataan mahdollisuuksien mukaan suosimaan liikkumista kuten kävelyä tai pyöräilyä esimerkiksi oman auton käyttämisen sijaan esiopetuksen matkoilla. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintakulttuurin kehittämisessä huomioidaan yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Esiopetuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa kiusaamista, rasismia, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Henkilöstön läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Esiopetus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmentetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Esiopetuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. Samalla lapset saavat positiivisia kokemuksia kestävästä elämäntavasta. Lasten hyvinvointia edistää, että heidän turvallisuuden tunnettaan ja uskoa tulevaisuuteen vaalitaan osana kestävä elämäntapaan liittyvää kasvatusta.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Ulvilassa esiopetus nähdään tärkeänä osana lapsen oppimisen polkua. Yhdessä lapset ja aikuiset ihmettelevät ja pohtivat erilaisia elämänkysymyksiä arvostavasti ja kunnioittavasti. Oppimista tapahtuu toiminnan kautta, ja se on läsnä kaikissa arjen tilanteissa, kuten ulkoillessa, ruokailussa ja retkillä. Esiopetuksessa tutustutaan erilaisiin perinteisiin, vuodenkiertoon liittyviin juhliin ja tapahtumiin. Sillä luodaan perustaa moninaisessa yhteisössä toimimiselle.

Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Ulvilassa oppimisen ja oivalluksen iloa tuodaan näkyväksi Huomaa hyvä! -menetelmän avulla. Menetelmä kehittää mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja, jotka puolestaan edistävät hyvinvointia ja oppimista. Yksiköihin nimetyt Huomaa hyvä -tutorit kannustavat hyvän huomaamiseen esiopetuksen arjessa. Lapsia autetaan löytämään omia vahvuuksiaan, saavuttamaan potentiaalinsa ja kukoistamaan kaikilla elämän osa-alueilla.

Ulvilan esiopetuksessa leikki on tärkeä arvo ja sitä kehitetään monipuolisesti.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Osallisuuden ja toimijuuden kokemuksia lapset pääsevät harjoittelemaan esiopetusryhmien "Lasten kokouksissa". Lapset ovat mukana suunnittelemassa, arvioimassa ja kehittämässä esiopetuksen toimintaa. Kokouksissa harjoitellaan demokraattista päätöksentekoa, mielipiteen ilmaisua ja ehdotusten tekoa. Pienet apulaisen tai järjestäjän tehtävät ohjaavat huolehtimaan yhteisestä oppimisympäristöstä ja viihtyisyydestä. Lapsia rohkaistaan luottamaan omiin kykyihinsä ja ratkaisemaan haasteita erilaisissa tilanteissa yrittäjäyyskasvatuksen hengen mukaisesti. Vuorovaikutteisessa ja kannustavassa ilmapiirissä erehtyminenkin on turvallista.

Ulvilassa lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti Ulvilan Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti.

Hyvinvointi , turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Lapsia opastetaan kaikissa Ulvilan esiopetusyksiköissä terveisiin elämäntapoihin kiinnittämällä huomiota:

*aktiiviseen ja liikunnalliseen elämäntapaan ja jokapäiväiseen liikkumiseen

*ravintoon ja juhlatarjoiluihin

*rauhalliseen, miellyttävään lepohetkeen ("torkkula/virkkula")

Kaikissa esiopetusryhmissä harjoitellaan tunne- ja turvataitoja - kiusaamiseen, väkivaltaan tai häirintään puututaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Kulloinkin käytössä olevat menetelmät kirjataan Yksiköiden lukuvuosisuunnitelmiin. Lapsen fyysisen rajoittamisen tilanteet ja väkivaltatilanteet dokumentoidaan kirjaamista varten laadittuihin lomakkeisiin ja arkistoidaan ohjeen mukaisesti.

Jokaisessa yksikössä on oma turvallisuussuunnitelma, joka käydään koko henkilökunnan kanssa läpi vähintään kerran toimintakauden aikana.

Kestävä elämäntapa huomioidaan kaikessa toiminnassa. Arjen valinnoilla ja toimilla osoitetaan vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön suosimalla välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. Veden ja sähkön kulutukseen kiinnitetään huomiota mm. sammuttamalla valot huoneesta poistuttaessa.

3.2. Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Kehittämistä ohjaavat näissä perusteissa määritellyt arvoperusta, oppimiskäsitys sekä toimintakulttuurin kehittämiseksi asetetut tavoitteet. Lisäksi otetaan huomioon lasten osaaminen, heidän kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa sekä esiopetuksen toteuttamisen periaatteet. Oppimisympäristöjen⁶⁴ tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Oppimisympäristöissä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen ja sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Oppimisympäristöjä kehitetään niin, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, liikkumista, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä oppimaan oppimisen taitoja, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät oppimisympäristöissä. Tämä tukee lasten osallisuutta

64 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Oppimisympäristöinä käytetään ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia. Lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä voidaan käyttää huoltajien kanssa sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman ja kannustavat aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Ulvilassa jokainen toimintayksikkö täsmentää esiopetuksen vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa omaa toimintakulttuuriaan oppimisympäristöjen suhteen ja tähän liittyviä yhteistyökäytäntöjä. Yksikkö arvioi vuosittain oppimisympäristöihin liittyneiden tavoitteiden toteutumista ja kehittää niitä edelleen.

Esiopetuksessa käytetään monipuolisia oppimisympäristöjä: esiopetusyksikön sisä- ja ulkotilat, lähimetsä, Kokemäen joen ympäristö, kirjasto, liikunta- ja retkeilykohteet, lähimuseot jne. Myös lapset osallistuvat oppimisympäristön rakentamiseen ja muokkaamiseen. Esiopetuspäivän aikana voidaan käyttää myös lasten omia leluja, laitteita ja välineitä. Yhdessä laaditut pelisäännöt takaavat mahdollisuuden aktiivisen ja rauhallisen toiminnan vuorottelulle. Kulttuuritarjontaan tutustutaan Kulttuuripolku -suunnitelman mukaisesti.

Henkilökuntaa, huoltajia ja lapsia kuultiin opetussuunnitelman perusteiden uudistumiseen liittyen huhtikuussa 2025. Henkilöstön ja huoltajien kuuleminen suoritettiin sähköisellä kyselyllä, lasten kuuleminen haastattelulla.

Lapset toivovat, että oppimisympäristö on ennen kaikkea rauhallinen, jossa pystyy kuuntelemaan ja keskittymään opetukseen. Lasten toivovat, että esiopetuksessa on myös mahdollisuus lepoon, omaan rauhaan ja tarvittaessa rauhalliseen lepäämiseen.

Lapset toivovat, että eskarissa on turvallinen ja luotettava, hyvä opettaja, jota saa halata ja joka auttaa tarvittaessa. Ja että eskariin on mukava tulla ja ilmapiiri on ystävällinen ja huumorintajuinen. Esiopetukselta toivotaan numeroiden ja kirjaimien harjoittelun lisäksi leikkiä ja oppimista leikin avulla. Oppiympäristöksi soveltuvat lasten mielestä monenlaiset ympäristöt esim.kirjasto ja liikenne.

Lapset toivovat, että tilat ovat esiopetuksessa värikkäät, viihtyisät ja sopivan kokoiset. Oikeanlainen valaistus ja äänimaailma on huomioitu hyvässä oppimisympäristössä.

Lapset toivovat, että esiopetuksessa pääsee liikkumaan ja että liikkumiseen löytyy välineitä esim. jalkapallo- tai sählykenttä, ja vaikkapa trampoliini. Pääsyä metsäympäristöön pidettiin tärkeänä ja metsä nähtiin myös sopivana oppimisympäristönä.

Esiopetuksessa olisi hyvä olla piirustus- ja värikyniä, leikkivälineitä kuten legoja ja autoja, kunnan pelikenttä ja maalit, leikkimökki, kiipeilytelineet, pyörä- tai juoksurata ja puita. Myös hyviä sänkyjä, tuoleja, pöytiä ja tekstiilejä lapset osaavat arvostaa. Lisäksi vessoja on hyvä olla tarpeeksi.

Lasten mielestä esiopetukseen kuuluu pöydän ääressä tehtävää työskentelyä. On hyvä, jos esiopetustilasta löytyy jokaiselle lapselle oma paikka ja lapsille sopivia pöytiä ja tuoleja, joiden äärellä on hyvä piirtää, askarrella ja oppia. Lasten töitä voisi myös laittaa esille niin, että myös muut näkevät ne.

Opetustilasta olisi hyvä löytyä numerot ja aakkoset, ja lasten mielestä aikuisen tulee opettaa niitä. Oppimisen apuna voi käyttää valkotaulua tai älytaulua. Tablettien ja muiden digilaitteiden käyttö kuuluu lasten mielestä esiopetukseen.

Lapset kokevat, että esiopetuksessa oppimista helpottavat ystävien lisäksi ystävällinen ja turvallinen ilmapiiri sekä hiljaisuus ja työrauha. Pienemmässä ryhmässä toimiminen helpottaa oppimista, sillä silloin meteliä on vähemmän.

Lasten mielestä hyvät yöunet ja riittävä, hyvä ravinto auttavat jaksamaan. On hyvä, jos esiopetuksessa on toistuva päiväjärjestys, yhteiset säännöt ja selkeästi kerrotut ohjeet niin, että jokainen tietää miten toimitaan. Eskarikirja ja tehtävät ovat myös hyviä oppimisen tapoja lasten mielestä. Myös erilaiset oppimisen apuvälineet koettiin hyödyllisiksi esim.kuulokkeet tai hypisteltävät lelut.

Lapset kokivat, että oppimisen kannalta on tärkeää, että aikuista kuunnellaan, keskitytään opetukseen, ketään ei jätetä ulkopuolelle ja leluja tai toisten leikkejä ei hajoteta. Keskittyminen, kyseleminen ja harjoittelemine auttavat oppimaan.

Lapset kertoivat, että opetusta häiritsee erityisesti, jos esiopetuksessa on kova meteli, joku kiljuu korvaan, häiritsee, pelleilee, ilmeilee tai riitelee. Myös opetushetkillä muiden keskustelu on häiritsevää. Kiusaaminen koettiin erityisen häiritseväksi oppimisen kannalta.

Lisäksi liian kirkkaat valot, ahtaat tilat ja muut keskittymistä häiritsevät asiat vaikeuttavat oppimista. Jos annettuja ohjeita ei ymmärrä, aikuiselta ei saa apua tai apua ei uskalla pyytää, on oppiminen vaikeaa. Myös huonosti nukuttu yö tai valvominen voi lasten mielestä häiritä oppimista. Jos oma olo ei ole hyvä ja esimerkiksi ahdistaa tai ei jaksaa keskittyä tai kuunnella, niin oppiminen on vaikeaa. Väärällä kädellä kirjoittaminen tai rajoitteet liikkumiskyvyssä voivat olla myös oppimista heikentäviä asioita lasten mielestä.

Huoltajien näkemysten mukaan hyvät, toimivat tilat ja nykyaikaiset välineet ovat toimivassa oppimisympäristössä keskeistä. Oppiminen edellyttää hyvää ja turvallista ilmapiiriä, jossa pysyvä ja pätevä henkilöstö on tärkeässä roolissa. Toimiva ryhmäjako ja hyvä ryhmähenki myöskin auttavat oppimaan. Oppimisen esteiksi huoltajat näkevät ryhmän toimimattomat käytännöt ja puutteellisen opetuksen, liian ison ryhmäkoon, turvattomuuden ja negatiivisuuden.

Kyselyn mukaan henkilöstö koki, että toimiva oppimisympäristö koostuu toimivista fyysisistä tiloista, jossa tilat ovat oikean kokoiset, selkeät ja muokattavat. Hyvät nykyaikaiset välineet ja materiaalit ovat tärkeä osa opetusta. Oppiminen vaatii henkilöstön mukaan rauhallisen oppimisympäristön, jossa on myös erillisiä tiloja rauhoittumiseen. Oppimisympäristön monipuolisuutta ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin pidetään oppimisen kannalta tärkeänä. Aistiystävällisyyden huomioiminen oppimisympäristössä on myös tärkeää. Oppimisen esteiksi nähtiin liian isot lapsiryhmät tai yksilöllisten tukitoimien suuri määrä yhdessä ryhmässä. Levottomuus, melu, häly ja kiire nähtiin myös esteenä oppimiselle.

3.3. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa, paikallisessa suunnittelussa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten oppimisen

ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä esiopetuksen opiskeluhuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetussyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetussyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätöitä. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan⁶⁵ toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliaavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskustelulle huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kehityksen ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja opiskeluhuollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kehitys- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon.

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä toimipaikasta toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrosta noudatetaan voimassa olevia säännöksiä⁶⁶. Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeavasta

65 Perusopetuslaki 47 a §

66 Perusopetuslaki 40 § (642/2010) ja 41 §

aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kehityksen ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Yhteistyö esiopetuksessa

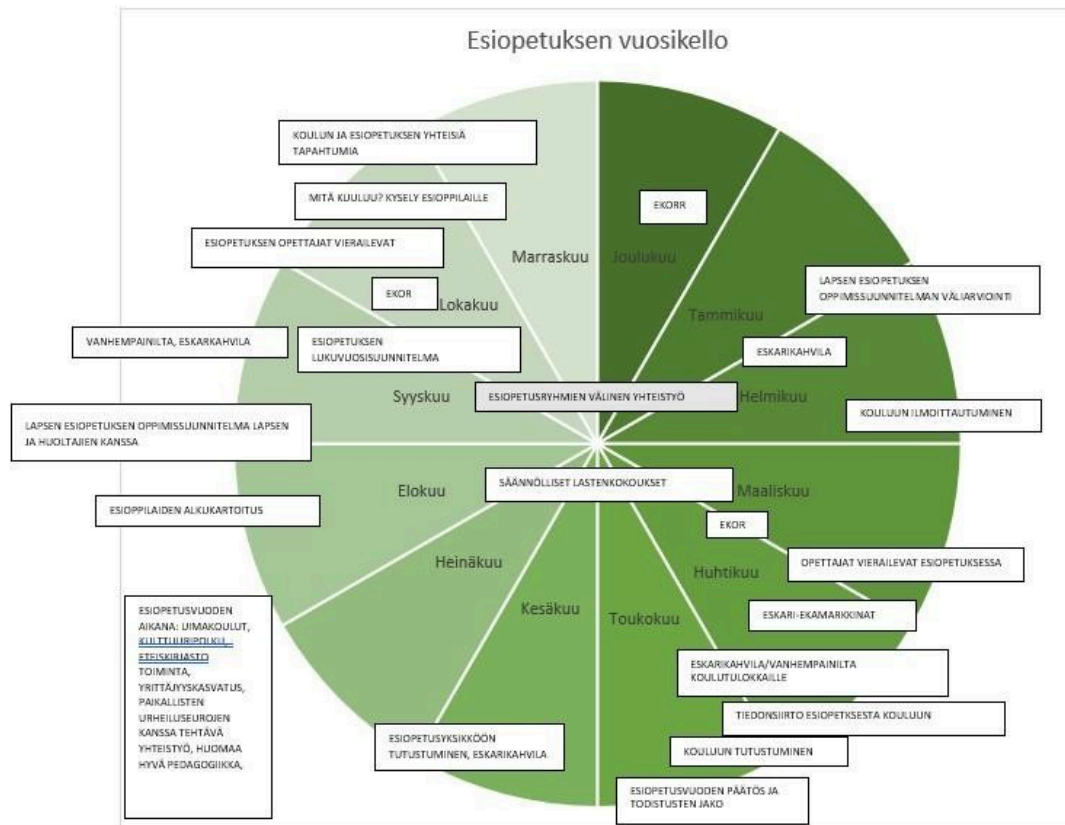
Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Ulvilassa jokaiselle lapselle laaditaan yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa esiopetuksen oppimissuunnitelma (LEOPS), jonka toteutumista arvioidaan vähintään kerran esiopetuksen aikana. Tavatessa on mahdollisuus käydä myös laajempi Lapset puheeksi -keskustelu. Esiopetusvuoden aikana järjestetään vanhempainiltoja ja eskarikahvilatoimintaa. Eskarikahvilat ovat huoltajille tarkoitettuja teemoitettuja tapaamisia. Tapaamisten tarkoitus on tutustuttaa samassa elämäntilanteessa olevat huoltajat toisiinsa, mahdollistaa vertaiskeskustelua sekä lisätä huoltajien osallisuutta. Kodin ja esiopetuksen yhteistyön toivotaan lisääntyvän eskarikahviloissa. Eskarikahvilat toimivat kaikissa Ulvilan esiopetusyksiköissä. Tärkeitä tapaamisia ovat myös päivittäiset kohtaamiset lasta tuotaessa ja haettaessa

Yhteistyö siirtymävaiheessa

Ulvilassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirretään Wilman kautta esiopetuksen opettajalle. Huoltajia tiedotetaan asiasta. Tarvittaessa pidetään erillinen tiedonsiirtopalaveri. Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan sekä esiopetukseen että kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Mikäli mahdollista, tuleva ensimmäisen luokan opettaja käy tutustumassa lapsiin esiopetusryhmässä kevään aikana. Tiedonsiirtopalaveriin osallistuu tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja, laaja-alainen erityisopettaja ja koulukuraattori. Esiopetuksen opettaja vierailee syksyllä koulussa. Eri toimipisteissä voidaan toteuttaa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta. Kaasmarkun Koskin ja Harjunpään kouluilla sijaitsevat esiopetusryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä koulun kanssa. LEOPS siirretään esiopetuksesta koululle Wilman kautta. Huoltajia tiedotetaan asiasta. Koulutulokkaiden huoltajille järjestetään vanhempainilta / eskarikahvila. Toukokuussa järjestetään kouluun tutustumispäivä koulutulokkaille.

Eskari-ekamarkkinat on toimintamalli, jossa esi- ja alkuopettajilla on mahdollisuus kohdata ja tutustua uusiin materiaaleihin, työtapoihin ja hyväksi koettuihin menetelmiin. Markkinat toteutuvat joka toinen vuosi.

3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- toimintakulttuurin kehittämisen paikalliset rakenteet ja vastuut
- toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja arvioinnin käytännöt
- esiopetuksessa käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt
- yhteistyön rakenteet, tavoitteet ja käytännöt esiopetuksen toteuttamisessa, huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa
- yhteistyön arvioinnin käytännöt.

Opetuksen järjestäjä huolehtii, että kukin esiopetuksen yksikkö tai toimipaikka voi täsmentää toimintakulttuuriinsa ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyviä tavoitteita sekä yhteistyöhön liittyviä käytäntöjä lukuvuosisuunnitelmassa.

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

Esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä toimintakulttuurille asetetut tavoitteet.

4.1. Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kehitystä ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä. Yhdessä työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin, liikkumiseen ja muiden esiopetuksen sisältöjen opettamiseen soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

Työtapoja kehitetään yhteisesti henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

Ulvilan esiopetuksessa työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle annetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeista ja mielenkiinnon kohteista nousevat aiheet. Esiopetuksessa korostuvat aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ja leikki eri muodoissaan. Ne ohjaavat lapsen oppimista ympäristön hahmottamisen taitojen kehityksessä. Lapset saavat harjoitella vastuunottoa, aloitteellisuutta ja ongelmanratkaisukykyä. Havainnoimalla lasten kasvua ja oppimista sekä keskustelemalla lasten kanssa saadaan selville lapsen mielenkiinnon kohteet ja yksilölliset kasvun ja oppimisen tarpeet. Havainnointia ja dokumentointia tehdään arjessa säännöllisesti ja sen pohjalta muokataan työtapoja, oppimisympäristöä ja pienryhmätoimintaa. Oppimisympäristöissä on mahdollisuus käyttää ja kokeilla erilaisia materiaaleja ja leikkivälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon huoltajien ja perheiden arvot ja katsomukseen liittyvät asiat sekä lapsen oppimissuunnitelman liitteet. Esiopetuksen arjen toteutumista suunnitellaan

yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyötä huoltajien kanssa tehdään esiopetukseen lapsen oppimissuunnitelma- ja arviointikeskusteluissa, sekä yhteisissä tapahtumissa ja eskarikahviloissa.

4.2. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi⁶⁷ on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Esiopetuksen tehtävänä⁶⁸ on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä, kehitymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsesta esiopetusryhmän toiminnan suunnittelussa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana⁶⁹. Seurannan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä. Mahdollinen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki sisällytetään osaksi arviointia.

Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja oppimisesta. Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta⁷⁰ lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin⁷¹. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

On tärkeää, että tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kehityksen ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Opetuksen järjestäjällä on oikeus saada ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä lapsen opetuksen kannalta välttämättömät tiedot. Tiedonsiirrosta tuen toteuttamista koskien määrätään luvussa 5. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä⁷².

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kehityksen ja oppimisen seurannasta saamaansa

67 Perusopetuslaki 22 § ja Perusopetusasetus 14 §

68 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 5 §

69 Perusopetuslaki 22 §

70 Perusopetusasetus 10 §

71 Perusopetuslaki 22 §

72 Perusopetuslaki 40 § ja 41 §

arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Lapsille voidaan antaa lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus⁷³. Todistus annetaan huoltajan sitä pyytäessä. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

Jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelmassa otetaan huomioon kehitys- ja oppimisedellytykset, kasvuympäristö, kehittyminen, oppiminen sekä mielenkiinnon kohteet. Oppimissuunnitelmaan sisällytetään tarvittavat tiedot lapsen aikaisemmasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Lapsi on hänelle sopivalla tavalla mukana suunnitelman laadinnassa. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan kirjataan yhteistyössä huoltajien kanssa työskentely ja oppimisen edistyminen, sekä lapsen ja huoltajien odotukset ja toiveet esiopetuksen toteuttamisesta. Suunnitelmassa huomioidaan lapsen kiinnostuksen kohteet, sekä kuvataan lapsen kehittymistä ja kirjataan esiopetuksessa tehdyt arvioinnit.

Ulvilassa käytössä olevia työvälineitä:

Lasta osallistavat työtavat:

Äänestykset, lasten kokoukset, tuumaustauot, kyselyt,

Lapsen oppimisen arviointivälineet:

Osaan jo - alkukartoitus, Lukukäsitetesti LukiMat,

Huoltajia osallistavat työtavat:

päivittäiset keskustelut tulo- ja hakutilanteissa. Asiakastyytyväisyyskyselyt vuosittain.

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi:

Valssi otetaan käyttöön syksyllä 2025 toiminnan arviointia täydentämään. Asiakastyytyväisyyskyselyiden pohjalta kehitetään toimintaa niin kaupunki- kuin yksikkötasolla. Vahvuudet ja kehittämisen kohteet käydään yhdessä läpi ja toimintaa muokataan niiden perusteella.

Esiopetushenkilöstö arvioi toimintaansa havaintojen ja toteutuneen toiminnan pohjalta säännöllisesti viikoittaisissa tiimipalavereissa. Itsearviointia toteutetaan vuosittain myös yksilöllisten ja tiimikehityskeskustelujen avulla. Työntekijöiden vahvuudet ja osaamisalueet otetaan huomioon työtapojen valinnassa ja esiopetuksen toteuttamisessa. Arvioinnin pohjalta jatkosuunnitellaan ja kehitetään toimintaa sekä arvioidaan kunkin lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Ulvilassa on käytössä kuvaamisen vuosikello. Kuvauksen jälkeen videoiden avulla kehitetään tiimin toimintaa lapsiryhmässä.

Opettaja ja muu henkilökunta antavat lapselle päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta. Ulvilassa käytetään Hyvän huomaamisen -pedagogiikkaa ja huomioidaan arjessa lasten luontevahvuuksia. Tavoitteena lapsen itsearvioinnin kehittyminen suhteessa oppimisympäristöön ja omaan toimintaan.

Jokainen lapsi saa esiopetuksen osallistumistodistuksen.

Oppimissuunnitelma siirtyy esiopetuspaikan vaihtuessa uuteen esiopetus paikkaan huoltajien kanssa yhteistyössä. Kopio siirtyy, jos lapsi vaihtaa paikkakuntaa. Tiedon siirtäminen saatetaan huoltajien tietoon.

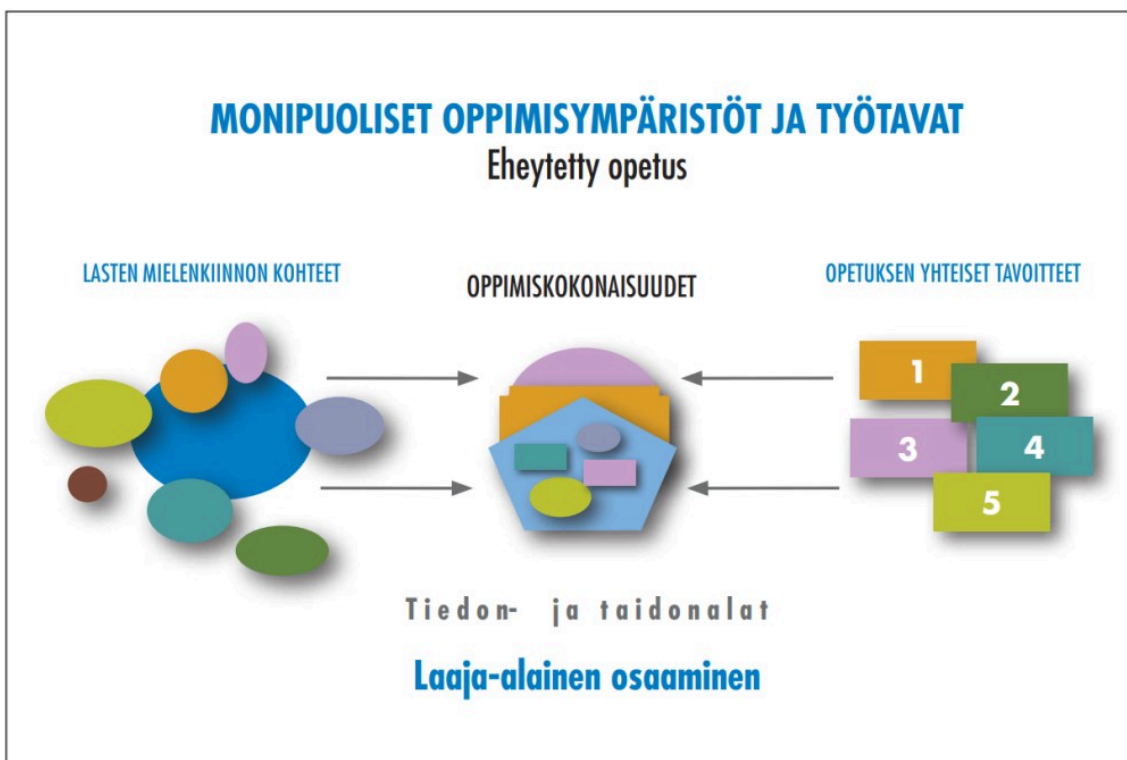
⁷³ Perusopetuslaki 22 §

4.3. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä luvussa kuvatut opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana. Oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja lasten oppimisen etenemisen mukaan. Lapset osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutumisen arviointiin opettajan ohjauksessa. On tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia ja työskennellä omaan tahtiinsa sekä kehittää taitojaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajan ja muun henkilöstön kanssa monipuolisissa oppimisympäristöissä. Oppimiskokonaisuuksien tehtävä on tarjota lapsille uusia ja innostavia oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuksia työskennellä kullekin lapselle sopivia oppimisen haasteita sisältävien tehtävien parissa. Opetus ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan ryhmän tarpeiden mukaisesti. Lapsille annetaan tukea ennakoivasti ja suunnitelmallisesti.

Tässä luvussa kuvatut opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Kunkin kokonaisuuteen on koottu tavoitteita, joilla on toisiinsa liittyviä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa.

Monipuoliset oppimisympäristöt ja työtavat esiopetuksessa

4.3.1. Ilmaisun monet muodot (001)

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua **musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun** perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

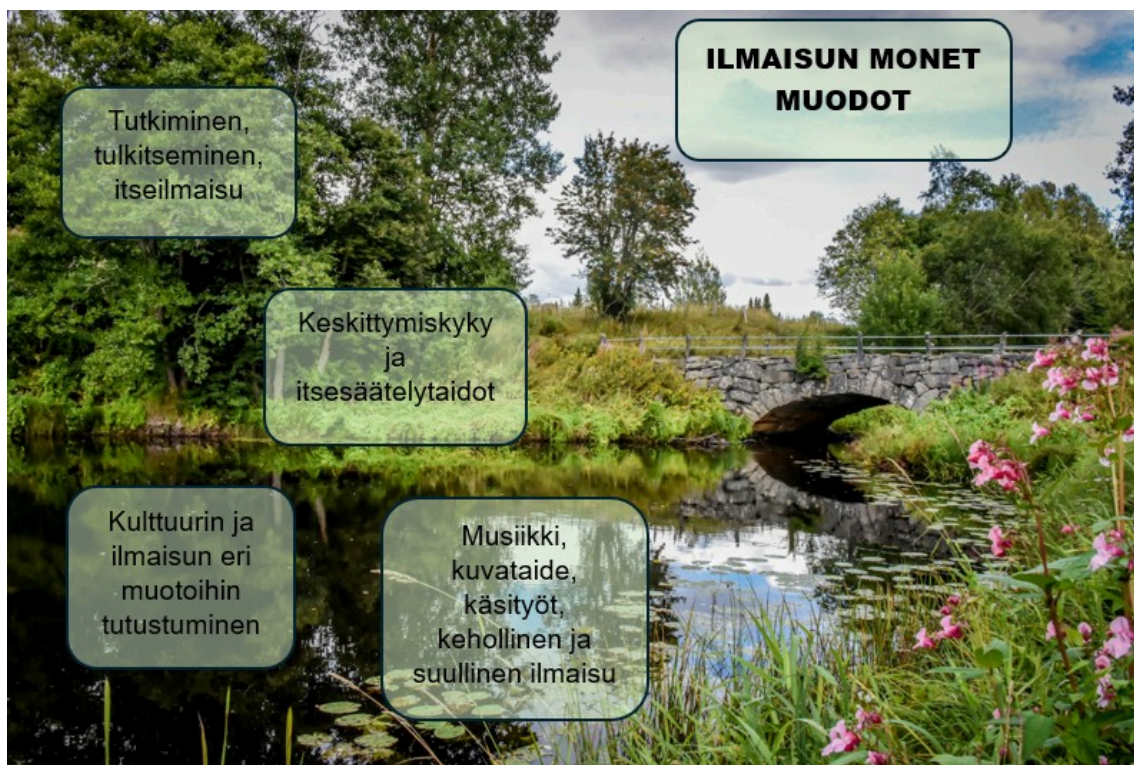
Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen **musiikillinen toiminta** on monipuolista ja moniaistista, ja sen tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.

Esiopetuksessa harjoitellaan **käsitöiden tekemistä** ja erilaisten työvälineiden käyttöä. Lapsia innostetaan käsitöiden tekemiseen. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä mielikuvituksensa ja omien taitojensa puitteissa yhdessä toisten kanssa. Lapset suunnittelevat ja valmistavat opettajan ohjauksessa myös pitempikestoisen käsityön. Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.

Esiopetuksessa tuetaan lasten **kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun** kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Opeteltava asia suunnitellaan lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tuottamiensa kuvien lisäksi taideteoksia, median kuvia, esineiden muotoilua sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Lapsia rohkaistaan **suulliseen ja keholliseen ilmaisuun** monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä ilmaisun keinoin. Opetuksessa hyödynnetään loruja, runoja sekä lasten kirjallisuutta. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia.

Ilmaisun monet muodot

- tutkiminen, tulkitseminen ja itseilmaisu
- Keskittymiskyky ja itsesäätelytaidot
- Kulttuuriin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen
 - elämykset taiteesta, luovasta prosessista (suunnittelu, toteutus ja arviointi)
 - aistimukset, havainnot ja kokemukset yhteistyö teatteri Ulpun kanssa
 - kertomaan kannustaminen
 - erilaisten kuvien tarkastelu
 - ympäristö ja kulttuuritarjonta, yhteistyö kirjaston kanssa

Musiikki, kuvataide, käsityöt, kehollinen- ja suullinen ilmaisu

- musiikki:
 - monipuolista ja moniaistista, tavoitteena vahvistaa suhdetta musiikkiin
 - laulu, tanssi, liike, soitto, oman musiikin luominen
 - opetellaan lauluja, tutustutaan musiikkityyleihin ja soittimiin
 - leikitään, kokeillaan, improvisoidaan
 - havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä
 - musiikin tekemistä yhdessä
- Käsityöt
 - erilaisten työvälineiden käytön harjoittelu
 - innostetaan tekemään
 - kovat ja pehmeät materiaalit, tarvittavat tekniikat ja perustaidot
 - moniaistisuus
 - pidempikestoinen työskentely opettajan ohjauksessa
 - paikalliset tai lapsiryhmän taustoihin liittyvät käsityöperinteet
- Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisu
 - erilaisten kuvien tekeminen, tulkitseminen ja arviointi
 - lasten kokemusmaailma ja kiinnostuksen kohteet opetuksen pohjana
 - erilaiset tavat, välineet, materiaalit
 - moniaistisuus

- havainnoidaan taideteoksia, mediaa, esineitä ja rakennettuja kohteita
- kuvalliset viestit
- Ohjataan lasta tulkitsemaan ja kiinnittämään huomiota mm. väreihin, muotoihin ja kuvien herättämiin tunteisiin
- Suullinen ja kehollinen ilmaisu
 - harjoitukset ja leikki
 - viestiminen ja leikkiminen keholla
 - mielikuvituksen hyödyntäminen
 - lorut, runot, lasten kirjallisuus
 - spontaani- ja prosessi-ilmaisu
 - draama, sanataide, tanssi

Kuva Esko Pamppunen

4.3.2. Kielten rikas maailma (002)

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää lukua kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Esiopetuksessa opettaja tukee jokaisen lapsen opetuskielen taitojen kehittymistä. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas. Opetuksessa huomioidaan, että lapset voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten **suomen/ ruotsin/ saamen/ viittomakielen taidon** kehittymistä tuetaan monipuolisesti esiopetuksen aikana.

Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Heitä ohjataan kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa. Sanojen merkityksiä pohditaan yhdessä ja sanoilla leikitellään. Yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät taitojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa. Lapsia innostetaan tarinoiden tekemiseen ja taitoa harjoitellaan esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.

Lapsille luetaan erilaisia tekstejä ja niistä keskustellaan yhdessä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään lukemisen merkitystä. Opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla lapset saavat kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen

puheeksi. Kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä. Lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.

Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikkiliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Lapsia innostetaan yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti heille mielekkäissä asiayhteyksissä.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta. Lapsia rohkaistaan tutkimaan ja lukemaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan.

Erialaisten leikkien ja harjoitusten avulla tuetaan lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä heidän kykyään hahmottaa tilaa ja suuntia. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön.

Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla **eri kieliä** yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

Kielten rikas maailma

- kielellisten taitojen tukeminen kokonaisvaltaisesti
- puhuttu, luettu ja kirjoitettu kieli
- monimuotoinen kielellinen ja kulttuurinen tausta
- edistää kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja
- kielellä leikkiminen, loruilu, kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen tutustuminen
- leikkiminen ja toiminnalliset harjoitteet
- opetus ja oppimisympäristöt: puhutun ja kirjoitetun kielen havainnointi, tutkiminen ja kokeileminen
- havainnoidaan muita kieliä
- kertominen, keskusteleminen, eläytyminen, ymmärtäminen ja muistaminen
- sanoilla leikkiminen ja merkityksien pohtiminen

- **tarinat, sadut, kirjallisuus**
- **erilaisten tekstien lukeminen ja keskusteleminen niistä**
- **opettajan mallintaminen ja runsas myönteinen palaute**
- **sanat, tavut, äänteet**
- **toiminnallisuus ja leikki luku- ja kirjoitustaidon tukemisessa**
- **TVT: monilukutaito, kirjoittaminen, kirjaimien, sanojen ja tekstien tunnistaminen**
- **kynäote ja näppäimistö**
- **laulut, leikit, viittomat**
- **lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuuden tunnistaminen ja kunnioittaminen**

Kuva Esko Pampunen

4.3.3. Minä ja meidän yhteisömme (003)

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. **Aihetta lähestytään historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten näkökulmista.** Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajattelun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylelle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten kanssa tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen **historiallisesta** näkökulmasta. Aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapoja hyödyntäen. Lisäksi opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä. Tiedon lähteenä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lasten kiinnostusta **yhteiskunnallisiin** asioihin herätetään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Lasten kanssa tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti. Mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Opetuksessa tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista. Lasten kanssa laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä. Samalla autetaan lapsia ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Lähiympäristöä hyödynnetään niin että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen.

Esiopetukseen sisältyy koko ryhmälle yhteistä **eettistä kasvatusta**. Kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista. Yhteisten keskustelujen lisäksi luontevia tapoja eettiseen kasvatukseen antavat esimerkiksi roolileikit sekä sadut ja median kertomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja.

Esiopetuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnotuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänskysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Minä ja meidän yhteisömme

- arjen eettiset valinnat, tunnetaidot, käyttäytymisen harjoittelu
- tavat, uskonnot ja muut katsomukset
- Vahvistaa yhteiskunnan monimuotoisuuden ymmärtämistä
- kysymään ja ihmettelemään rohkaisu, keskustelu ja eläytyminen
- historia
 - Lähiympäristön henkilö tai kohden historiallisesta näkökulmasta, esioppilaiden tutustuminen keskiaikaiseen Ulvilan kirkkoon ja Ulvilan kaupungin historiaan.
 - Muut lapsia kiinnostavat historialliset tapahtumat, henkilöt, kulttuurit ja kulttuuriperinnöt
 - juhlaperinteet, kertomukset, perinneleikit ja vanhat laulut
- yhteiskunta
 - keskustelu ajankohtaisista asioista

- mediaan tutustuminen ja tuottaminen
- Lasten oikeudet
- esiopetusryhmän säännöt
- eettinen kasvatusta
 - arjen tilanteet
 - tunteet, ystävällisyys, ristiriitatilanteiden ratkaiseminen
 - ystävyys, toisten kunnioittaminen, pelko, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyvät odotukset, oikean ja väärän erottaminen
 - roolileikit, sadut, median kertomukset
- katsomuskasvatusta
 - lapsiryhmän uskonnot ja katsomukset, uskonnottomuus
 - arki, juhlat, ajankohtaiset tapahtumat
 - vierailut, lähiympäristön tapahtumat
 - Katsomusten aarrearkku

Kuva Esko Pamppunen

4.3.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni (004)

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Erityisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia- ja ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja pääättelemällä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lapsia kannustetaan kehittämään **matemaattisia taitojaan** toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tutustutaan matematiikkaan ja sen osaluueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien.

Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintoja harjoitellaan esittämään itse ja kuvien sekä erilaisten välineiden avulla. Toiminta suunnitellaan niin että siinä on paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Opetukseen kuuluu muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä. Lapsia kannustetaan myös toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä sekä liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan lukumäärän muutosta käytännön esimerkkejä keksien. Erityisesti opetuksessa kiinnitetään huomiota lasten lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tason ja tilan hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen, esimerkiksi liikuntaleikkien avulla. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.

Esiopetuksessa kokeillaan mittaamista keholla ja eri välineillä. Opetuksessa harjoitellaan ajankäsitteitä, kuten joskus, eilen ja aamulla. Aikajärjestystä pohditaan yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.

Opetuksessa hyödynnetään muun muassa leikkejä, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Esiopetuksen **ympäristökasvatus** tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syy-seuraus suhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä **teknologisia ratkaisuja** ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa. Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja mieltä niiden toimintaperiaatteita.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

- Havainnot, kokemukset, ja tiedot toimintaympäristöstä, jäsentäminen ja kuvaaminen
- asioiden nimeäminen, käsitteet
- luonnontuntemus ja luontosuhde
- arjen teknologia
- havainnointi, tutkiminen, kokeileminen ja päättelyminen
- Matemaattiset taidot
 - pohja matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle
 - arjen matematiikka
 - toiminnallisuus, leikki, aistit, pelit, tarinat ja tieto- ja viestintäteknologia
 - havaintojen esittäminen
 - lukukäsite, muutos, ajankäsite, tason ja avaruuden hahmottaminen 2- ja 3-ulotteisuus, suhde- ja sijaintikäsite, mittaamistaitojen kehittyminen keholla ja eri välineillä, muodot
 - lukusana, numeromerkki, lukujonotaidot, nimeäminen
 - oivaltamisen ja oppimisen ilo
 - vertailu, luokittelu, tietojen järjestäminen, säännönmukaisuus
 - muistin kehittämisleikit ja tehtävät, ongelmanratkaisu, liikuntaleikit
 - rakentelu, askartelu, muovaileminen
 - dokumentointi
 - Lukukäsitetesti LukiMat kolme kertaa esiopetusvuoden aikana
- Ympäristökasvatus
 - luonnon ja ympäristön teknologian havainnointi
 - tutkiminen, kasvit, eläimet, luonnon ilmiöt
 - aistit, havaintovälineet, kokeet
 - käsitteet, syys-seuraussuhde
 - kokemukset luonnossa
 - tiedonhankinta
 - ympäristöstä huolehtiminen
- Teknologiset ratkaisut
 - havainnointi ja pohtiminen

- ominaisuudet, toimivuus
- keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen
- toimintaperiaatteiden miettiminen leluista
- monilukutaito, käsitteet, nimeäminen

Kuva Esko Pampunen

4.3.5. Kasvan, liikun ja kehityn (005)

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään **liikkumisen, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden** näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti ja kokemaan liikkumisen iloa. Liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät. Samalla heidän kehonhallintansa vahvistuu sekä heidän taitonsa hahmottaa omaan kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan kehittyä. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

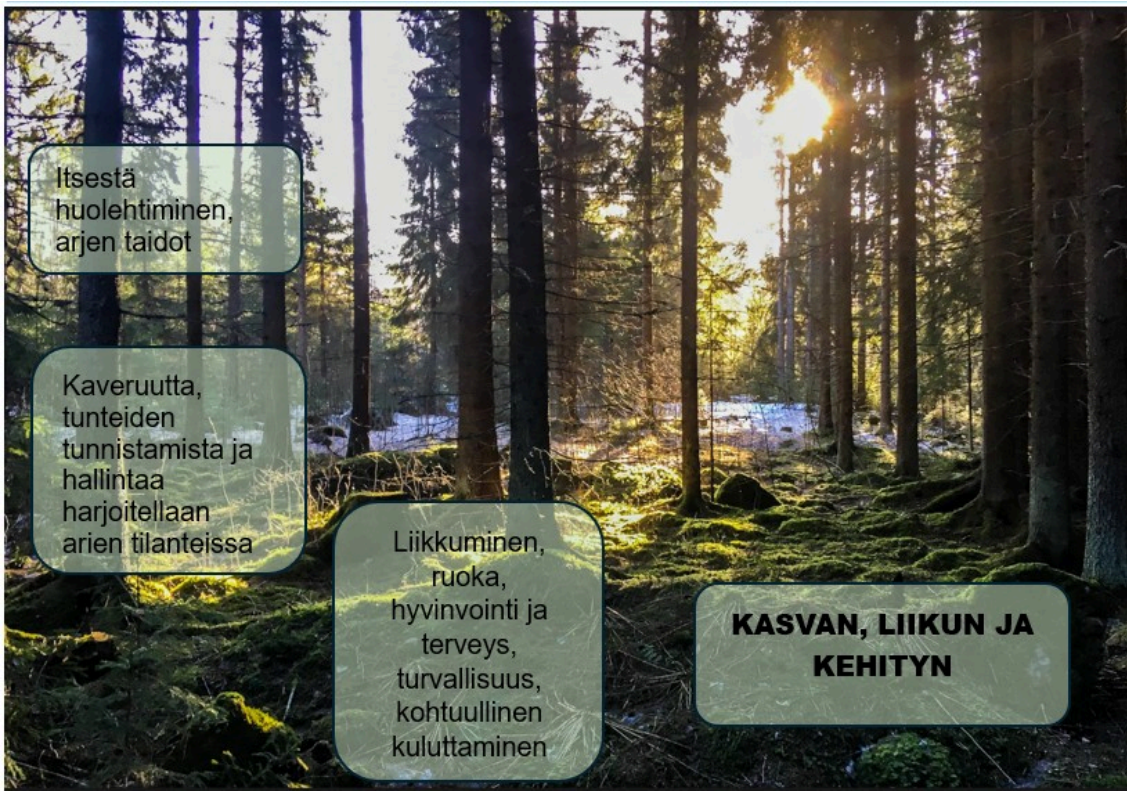
Esiopetuksessa harjoitellaan monipuolisesti ja säännöllisesti arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä. Näitä ovat tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Tasapainoa harjoitellaan pysähtymisiä ja harhauttamisia sisältävien leikkien avulla tai taitoradalla leikitellen. Liikkumistaitoja edistetään kierimistä, kipeämistä, juoksua ja hyppelyä sisältävillä harjoituksilla. Välineenkäsittelytaitoja harjoitellaan työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja. Lisäksi lapsia innostetaan harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla. Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.

Esiopetuksessa ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömisen ja **ruokaan liittyvän osaamisen** oppimisympäristönä. Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin. Suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.

Lasten kanssa tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan **kohtuullisen kuluttamisen** merkityksestä. Esimerkiksi lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana.

Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä **hyvinvoinnille ja terveydelle**. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Hyvistä ihmissuhteista ja niiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille keskustellaan. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lasten kanssa havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon. Opetuksessa haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea.

Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan **turvalliseen** elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Opetuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Kasvan, liikun ja kehityn

- **Itsestä huolehtiminen, arjen taidot**
- **Kaveruutta, tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa**
- **Liikkuminen**
 - liikkumaan innostaminen monipuolisesti, liikunnan ilo, leikit
 - ohjattu ja omaehtoinen liikkuminen päivittäin sisällä ja ulkona
 - vapaa-ajan liikkumiseen rohkaiseminen erilaisissa tiloissa ja ulkona
 - Yhteistyö eri urheiluseurojen kanssa
 - Uimakoulu Kaskelotissa
 - tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot
 - pysähtymis- ja harhauttamisleikit
 - taitoradat

- kieriminen, kiipeäminen, juoksu, hyppely
- työntäminen, vetäminen, välineiden käyttö, pallot
- hienomotoriset taidot
- osallistuminen ja onnistuminen
- Ruoka
 - viihtyisät ja rauhalliset ruokailutilanteet
 - terveyttä edistävä syömisen opettelu
 - hyvät tavat
 - muut kulttuurit
- Kohtuullinen kuluttaminen
 - mainonta
- Hyvinvointi ja terveys
 - liikunta, lepo ja hyvät ihmissuhteet
 - terveys ja sairaus
 - mahdollisuus vaikuttaa omaan terveyteen
 - kaveruus ja toisen huomioon ottaminen
 - nukkumisen ja liikkumisen määrän havainnointi
 - hygienia
- Turvallisuus
 - turvallinen elämä, koskemattomuus, arvostava kohtelu
 - vaaratilanteiden pohdinta
 - avun pyytäminen
 - lähiliikenteessä liikkuminen
 - turvallinen toiminta tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä
 - 112-päivän viettäminen

Kuva Esko Pamppunen

4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Erillisessä ryhmässä esiopetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä⁷⁴. Huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana perusopetuslain mukaisella esiopetuksen opetuskielellä.

Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Saamelaislasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten saamelaista identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan sekä antaa lapsille mahdollisuus opetella saamelaisia perinnetietoja ja -taitoja. Opetuksessa voidaan hyödyntää lähiympäristöä sekä yhteistyötä huoltajien ja saamelaisyhteisön kanssa. Esiopetusta voidaan järjestää saamenkielisenä tai kaksikielisenä kielikylpyopetuksena.

Silloin kun esiopetus järjestetään jollakin kolmesta saamen kielestä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa kielen ymmärtämistä ja kielen käyttötaitoja. Tavoitteena on lisätä lasten valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Romanilasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten identiteettikehitystä ja tietoisuutta omasta historiastaan ja kulttuuristaan. Lisäksi tuetaan kaksikielisyttä yhteistyössä lasten perheiden kanssa. Lapsille annetaan romanikielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Romanikielen opetuksessa tutustutetaan lapsia romanikieleen ja -kulttuuriin, laajennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa sekä rohkaistaan käyttämään kieltä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Viittomakieltä käyttävien lasten esiopetus toteutetaan ensisijaisesti viittomakielisessä ryhmässä tai sekaryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä lapsista. Viittomakielisen esiopetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lasten kieli- ja kulttuuri-identiteettiä antamalla heille mahdollisuus omaksua viittomakieltä. Tavoitteena on myös vahvistaa lasten suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakielistä ilmaisua ja viittomavarantoa sekä rohkaista käyttämään viittomakieltä ja lisätä lasten valmiuksia toimia erilaisissa kieliympäristöissä.

Esiopetuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisenä ja kielitietoisena opetuksena kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Oma äidinkieli sekä suomen/ruotsin oppiminen toisena kielenä rakentavat pohjaa lasten toiminnalliselle kaksi- ja monikielisyydelle. Lasten oman äidinkielen/äidinkielten opetusta tarjotaan mahdollisuuksien mukaan. Mikäli kunta järjestää valmistavaa⁷⁵ opetusta, voivat maahanmuuttajataustaiset lapset osallistua siihen. Jos lapsi pystyy seuraamaan esiopetusta, voi hän siirtyä esiopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen päättymistä.

Kaksikielinen esiopetus

Kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyksikautta tarjoamalla tavanomaista esiopetusta monipuolisempaa kielikasvatusta. Opetuksessa luodaan motivoivia kielenoppimistilanteita, joilla rakennetaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä kehittää lasten kielitietoisuutta. Lasten kaksi- tai monikielistä kieli-identiteettiä tuetaan ja heille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kieliä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Myös monenlaiset kulttuurit, joita tuodaan tietoisesti esiin ja keskusteltavaksi, kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä opetuksessa.

Suppeamman kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on herättää lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieltä kohtaan. Laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa pyritään luomaan lapsille valmiuksia toimia kaksikielisessä ympäristössä ja oppia opetuskielen lisäksi myös muulla kielellä.

Kaksikielistä opetusta voidaan toteuttaa usealla tavalla. Yhteistä toteutustavoille on se, että kielet eivät ole pelkästään opetuksen ja oppimisen kohteena, vaan niitä käytetään oppimiskokonaisuuksien opetuksessa ja esiopetuksen arjen toiminnassa.

Laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy esiopetuksessa

Ruotsinkielistä kielikylpyä voidaan järjestää suomenkielisessä esiopetuksessa ja suomenkielistä kielikylpyä ruotsinkielisessä esiopetuksessa. Lisäksi sekä suomen- että ruotsinkielisessä esiopetuksessa voidaan järjestää saamenkielistä kielikylpyä. Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy on ohjelma, joka alkaa esiopetuksesta ja kestää perusopetuksen loppuun. Esiopetuksen ja koulun opetuskieli sekä toinen kotimainen kieli tai saamen kieli muodostavat kokonaisuuden. Esiopetus toteutetaan pääosin kielikylpykielellä. Lasten äidinkielen tai äidinkielten taitojen kehittymistä tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kielikylpyopettaja käyttää johdonmukaisesti ainoastaan kielikylpykieltä. Lapsia kannustetaan kielikylpykielen monipuoliseen

⁷⁵ Perusopetuslaki 5 § (1707/2009) ja Perusopetusasetus 3 § (309/2021)

käyttöön, mutta heillä tulee olla mahdollisuus tulla ymmärretyksi myös äidinkielellään. Lapsia kannustetaan opetuskielisen kulttuurin lisäksi myös toisen kotimaisen kielen mukaiseen tai saamelaiseen kulttuuriin tutustumiseen. Kotimaisten kielten kielikylvyn tavoitteena on antaa lapsille valmiudet jatkaa opiskelua sekä opetuskielellä että toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Esiopetuksen ja tulevan kielikylpykoulun välisessä yhteistyössä varmistetaan, että koulussa on käytettävissä riittävästi tietoa kouluun siirtyvien lasten kielenkehityksen vaiheesta.

Muu laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa osa toiminnasta (vähintään 25 %) toteutetaan jollakin muulla kielellä kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Jotkut lapsista voivat puhua kyseistä kieltä äidinkielenään. Toiminta suunnitellaan siten, että eri kieliryhmät saavat oppimiselleen tarvittavaa tukea. Ryhmissä voi olla myös lapsia, joille kumpikaan opetuksessa käytettävä kieli ei ole äidinkieli. Pääsääntöisesti nämä lapset ohjataan valmistavaan opetukseen, jos sellaista on saatavilla.

Kaksikielisessä esiopetuksessa toiminta suunnitellaan niin, että kahdella kielellä toteutetusta esiopetuksesta muodostuu kokonaisuus, jossa molemmat kielet ovat läsnä ja kehittyvät vähitellen opettajan mallintamisen ja lasten aktiivisen toiminnan kautta. Mikäli mahdollista, kukin opettaja käyttää vain jompaakumpaa kieltä aktiivisesti. Lapsia kannustetaan monipuoliseen kielenkäyttöön. Myös opetuskieliin liittyviä kulttuureita tuodaan lasten ulottuville. Tavoitteena on valmius jatkaa opiskelua molemmilla kielillä. Tavoite asettaa vaatimuksia oppimisympäristöille ja edellyttää yhteistyötä esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjän välillä lasten siirtyessä perusopetukseen.

Suppeampi kaksikielinen esiopetus

Kielirikasteinen esiopetus

Kielirikasteisella esiopetuksella tarkoitetaan esiopetusta, jossa alle 25 % toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Kielirikasteinen esiopetus antaa luontevia mahdollisuuksia tuoda monikielisyttä ja kulttuurien kohtaamisia esiin esiopetuksen arjessa ja toimintakulttuurissa. Tavoitteena on, että lapset olisivat sekä kielen oppijoita että käyttäjiä. Tavoitteena voi olla siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen perusopetukseen.

Ulvilassa esiopetuksessa käytetään suomen kieltä. Lapsen tarpeen mukaan käytössä on tukiviittomia ja/tai kuvia. Viittomakielisen lapsen kielen kehityksen tukemiseksi käytetään tarpeen mukaan lapsikohtaista viittomakielistä avustajaa. Esiopetusarkea voidaan rikastuttaa eri kielillä esim. käyttämällä lauluja tai leikkejä.

S2-opetusta järjestetään lapsen omassa esiopetusryhmässä. Opetusta toteuttavat varhaiskasvatusryhmän työntekijät. Opetuksen suunnittelusta ja arvioinnista vastaa esiopetuksen opettaja. Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi (kielipeda osio 1) tehdään yhdessä tiimin kanssa.

Monipuoliset kommunikaatiota tukevat menetelmät (kuvat ja viittomat) nopeuttavat suomen kielen oppimista arjen erilaisissa tilanteissa. Tämän lisäksi lapsi saa opetusta suomen kielen oppimiseen joko yksilöllisesti tai pienryhmässä. Opetusmateriaalina Ulvilan kaupungissa on Roihusen arjessa- opetusmateriaali. Kielen oppimisen tukena voidaan käyttää myös digitaalisia opetusvälineitä kuten Moomin language-sovellusta.

Lapsen suomen kielen oppimista arvioidaan Kielipeda-työvälineen osio 3 arviointikriteereillä. Tavoitetaso suomen kielen oppimiselle on Kehittyvä alkeiskielitaito A1. Arvioinnin koonti siirtyy nivelvaiheessa lapsen mukana kouluun. Arvioinnin tukena voidaan käyttää havainnointivälineenä Roihusen eväsretki-työkalua, joka antaa syvempää tietoa kielen oppimisen eri osa-alueista.

Suomea toisena kielenään puhuva lapsi osallistuu yhdessä sovittuihin esiopetuksen oppimisen arviointeihin muiden lasten tavoin, mikäli se kielitaidon osalta on mahdollista. Oppimisen arviointeja voidaan toteuttaa muun ryhmän mukana, tulkin avustuksella tai

yksilöllisesti soveltaen ja kuvatukea käyttäen. Arvioinnissa huomioidaan aina lapsen Suomessa oloaika, osallistuminen varhaiskasvatukseen ja aika, jonka lapsi on altistunut suomen kielelle. Tarvittaessa arvioinnissa hyödynnetään puheterapeuttien tai muiden asiantuntijoiden konsultaatiota.

Opetuksen ja lapsen osaamisen arviota tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa vähintään kerran lukukauden aikana. Keskustelussa huoltajien kanssa käytetään tulkkia, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Huoltajille tai perheille suunnatuissa tapahtumissa, kuten vanhempainilloissa, eskarikahviloissa, joul- ja kevätjuhlissa tai ulkotapahtumissa huomioidaan vieraskieliset ja muista kulttuureista tulevat huoltajat. Myös näissä tapahtumissa käytetään tulkkia, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

4.5. Paikallisesti päätettävät asiat

Monipuoliset työtavat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan,

- millaisia työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavia periaatteita paikallisesti käytetään
- miten henkilöstön itsearviointia sekä huoltajilta ja lapsilta saatua palautetta käytetään työtapojen kehittämisessä.

Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennetaan perusteissa kuvattuja esiopetuksen arvioinnin periaatteita ja käytäntöjä. Lisäksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan,

- miten arviointia koskevan tiedon siirron käytännöt toteutetaan lapsen siirtyessä perusopetukseen tai lapsen vaihtaessa esiopetuspaikkaa
- miten henkilöstön itsearviointiin perustuvia tietoja sekä lapsilta ja huoltajilta saatua palautetta käytetään esiopetuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä
- millaista osallistumistodistusta käytetään.

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Paikalliseen opetussuunnitelmaan liitetään esiopetuksen yhteiset tavoitteet, jotta esiopetuksen yhtenäisyys voi toteutua. Lisäksi opetussuunnitelmassa kuvataan, miten lasten mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa voidaan tarkentaa yhteisten tavoitteiden kuvauksia.

Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että lasten kieli- ja kulttuuritaustat vaihtelevat. Opetussuunnitelmassa kuvataan eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetusta sekä kaksikielistä opetusta niiltä osin kuin paikallinen esiopetuksen järjestäminen edellyttää.

Opetuksen järjestäjä antaa ohjeet, miten mahdollisiin yksikkö- tai toimipaikkakohtaisiin esiopetuksen opetussuunnitelmiin kirjataan tarvittavat täsmennykset, jotta kansallisesti ja paikallisesti asetetut tavoitteet voivat toteutua.

5. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki

Laadukas esiopetus on perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen tai esiopetukseen osallistumisen vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi monipuolisilla työtavoilla ja pedagogisilla menetelmillä, ryhmiä joustavasti muuntelemalla sekä opettajien keskinäisellä ja muun henkilöstön yhteistyöllä. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen lapsen tarpeet.

Opetuksen järjestäjän tulee varmistaa oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt⁷⁶ osana kaikkea esiopetuksen toimintaa. Oppimisympäristöt tulee rakentaa sekä esiopetuksen ryhmässä että esiopetuksen toimipaikassa kaikille lapsille sopiviksi. Opetuksen käytännön toteutuksessa huomioidaan lasten erilaiset edellytykset oppia. Opetusjärjestelyillä, kuten eriyttämisellä, ryhmien muodostamisella sekä samanaikais- yhteisopetuksella voidaan tukea kaikkien lasten oppimista.

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain⁷⁷ mukaisesti oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki. Esiopetuksen järjestämispaikkaan viitataan pääsääntöisesti käsitteellä esiopetuksen toimipaikka, ja oppilaskohtaisista tukitoimista käytetään nimitystä lapsikohtaiset tukitoimet.

5.1. Lapsen oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen

Lapsella, jolla on vaikeuksia osallistua esiopetuksessa annettavaan opetukseen, on oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja lapsikohtaisia tukitoimia oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tueksi⁷⁸. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Riittävän varhain aloitetut ryhmäkohtaiset tukimuodot tukevat lapsia oppimisessa ja esiopetukseen osallistumisessa. Lapsikohtaiset tukitoimet suunnitellaan, järjestetään ja päätetään lapsen edun mukaisesti viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsen edun selvittäminen edellyttää lapsen näkemyksen huomioon ottamista kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemys otetaan huomioon lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Ryhmäkohtaisista tukimuodoista määrätään luvussa 5.2 ja lapsikohtaisista tukitoimista määrätään luvussa 5.3.

Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, miten ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Lisäksi kuvataan oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako, moniammatillinen ja monialainen yhteistyö sekä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.

- **Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämistä ohjaavat paikalliset käytännöt ja vastuut**

Lapsen tuki järjestetään Ulvilassa inklusiivisesti lähipalveluperiaatteella lapsen omassa varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikassa. Ulvilassa jokaiselle esioppilaille laaditaan yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa lapsen oppimissuunnitelma. Lapsen toiveet ja tarpeet kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan, joka sisältyy täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen osalta varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen tarkoitus on edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia omassa vertaisryhmässään arkeen tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti osallistuen. Tietoa lapsen mahdollisesti

⁷⁶ Perusopetuslaki 20 b § (1090/2024)

⁷⁷ Perusopetuslaki 4 a luku

⁷⁸ Perusopetuslaki 20 a §

ennen esiopetusta saamista tukitoimista ja niiden vaikuttavuudesta hyödynnetään esiopetuksessa.

Ulvilassa uuden toimintakauden ryhmien muodostamista suunnitellaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen osana. Lasten tuen tarpeet huomioidaan keväällä varhaiskasvatuksen erityisopettajien, päiväkodin johtajien ja varhaiskasvatuspäällikön yhteistyönä ryhmiä muodostettaessa. Suunnitteluprosessin tarkoituksena on varmistaa lapsen tuen johdonmukainen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Lapselle hyväksi todetut tukitoimet jatkuvat esiopetuksessa. Kokoaikaisen erityisopetuksen tarve arvioidaan ja suunnitellaan alueille lasten tuen tarpeiden mukaisesti vuosittain. Ryhmän lapsimäärän pienentämiseen sekä henkilöstön mitoittamiseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut suunnitellaan yhdessä laaja-alaisen/konsultoivan varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja johtajan kanssa esiopetukseen ilmoittautumisen jälkeen. Kaikkea toiminnan suunnittelua ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

• *Päiväkodin johtajan tai rehtorin vastuut tuen toteuttamisessa*

Päiväkodin johtaja/rehtori vastaa lukuvuosisuunnitelman sekä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelusta ja arvioinnista yhteistyössä erityisopettajan ja esiopetuksen opettajan kanssa. Varhaiskasvatuksen opettajien lapsituntemus ja erityisopettajan tietämys lasten tuen tarpeista on keskeistä toimintaa suunniteltaessa ja arvioitaessa.

Yksityisen palveluntuottajan esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmista vastaa yksikön johtaja. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelu ja arviointi tehdään yhdessä erityisopettajan sekä alueesta vastaavan päiväkodin johtajan sekä varhaiskasvatuspäällikön kanssa. Opetusjärjestelyjen suunnittelussa hyödynnetään varhaiskasvatuksessa tehtyjä lasten tuen hallintopäätöksiä, joiden pohjalta opetusjärjestelyt suunnitellaan.

• *Lukuvuosisuunnitelman rakenne tuen järjestämisen osalta sekä laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut*

Lukuvuosisuunnitelma laaditaan jokaisessa esiopetuksen toimipaikassa uuden lukuvuoden alussa syksyllä. Suunnitelman laatimisesta vastaa päiväkodin johtaja. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja arvioinnin osalta suunnitelman laatimisessa esiopetuksen opettajan kanssa on mukana tarvittaessa erityisopettaja. Lukuvuosisuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään lukuvuoden aikana tarpeen mukaan vähintään vuoden vaihteessa ja keväällä.

• *Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut*

Lapsen siirtyessä Ulvilassa ryhmästä tai yksiköstä toiseen, tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat huoltajat, varhaiskasvatuksen opettaja, tuleva esiopetuksen opettaja sekä tarvittaessa erityisopettaja.

Tuleville esioppilaille ja huoltajille järjestetään tutustuminen tulevaan esiopetuksen toimipaikkaan. Huoltajia tiedotetaan tulevasta esiopetusvuodesta.

Koulun edustajat ja muut monialaiset/moniammatilliset toimijat osallistuvat tarvittaessa lapsen oppimissuunnitelman ja lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman arviointiin, jossa keskustellaan lapsen tuen tarpeista ja koulunaloituksesta. Varhaiskasvatuksen ja koulun erityisopettajat tekevät tiivistä yhteistyötä erityisesti oppilaskohtaisen tuen koulutulokkaiden osalta.

Ulvilan esiopetuksessa toteutetaan eskarikahvila kolme kertaa lukukaudessa. Eskarikahvilatoiminta on huoltajia osallistavaa yhteistyötä, joka luo ympäristön huoltajien yhteiselle keskustelulle ja kuulluksi tulemiselle. Esiopetuksen lukukauden kaksi ensimmäistä eskarikahvilaa toteutetaan omassa esiopetuyksikössä ja viimeinen yhteistyössä lähikoulun kanssa koulualueittain. Koulualueet Ulvilassa ovat Friitalan koulu, Vanhankylän koulu sekä viheralueilla Harjunpään koulu, Kaasmäen koulu ja Koskin koulu. Viimeisessä eskarikahvilassa kootaan yhteen

kaikki samassa koulussa aloittavat esioppilaiden huoltajat riippumatta siitä, missä esiopetusyksikössä lapsi on esiopetuksen käynyt. Jokaisen esiopetusyksikön omassa lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan tarkemmin Eskarikahviloiden toimintamallia. Kevään viimeisen Eskarikahvilan järjestämistä vastuu on esiopetuksella (esiopetuksen opettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat) yhteistyössä koulun erityisopettajan ja koulukuraattorin kanssa.

Huhti-toukokuussa tulevien ensimmäisten luokkien opettajat, erityisopettajat ja/tai koulunkäynninohjaajat tutustuvat koulutulokkaisiin päiväkodeissa sekä keskustelevat esiopetuksen opettajien kanssa. Päiväkodin henkilökunta toimii kutsujana.

Luokkamuodostusta varten esiopetuksen opettajat kirjaavat ja toimittavat koulutulokaslomakkeen Friitalan ja Vanhankylän kouluissa ensimmäisen luokan aloittavien lasten osalta ennen kouluuntutustumispäivää kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorille. Koulutulokaslomakkeeseen kirjattavat lapsikohtaiset tiedot annetaan tiedoksi myös huoltajille.

Toukokuun alussa on tulevien ekaluokkalaisten tutustumispäivä kouluun. Tulevien ekaluokkalaisten tutustuessa kouluun järjestetään huoltajille infotilaisuus. Koulu ilmoittaa, järjestetäänkö infotilaisuus kouluun tutustumisen yhteydessä vai iltatilaisuutena.

Esioppilaiden pedagogiset asiakirjat siirtyvät pääasiallisesti Wilman kautta kouluun. Yksityinen palveluntuottaja toimittaa pedagogiset asiakirjat paperisena lapsen tulevaan kouluun. Pedagogiset asiakirjat arkistoituvat sähköiseen järjestelmään tai paperisena arkistoon arkistointiohjeen mukaisesti. Opiskeluhooltoon liittyvät asiakirjat siirtyvät huoltajan luvalla esiopetuksesta kouluun.

Eskarista kouluun -siirtymävaiheen käytännöt on kuvattu Pedanet Ulvila -sivuilla (varhaiskasvatus ja esiopetus -> Esiopetus->Kopro Ulvila->Kasvun ja oppimisen tuki Ulvilassa->Eskarista kouluun)

• Esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tuen yhteensovittamisen paikalliset käytännöt

Ulvilassa lapset ovat pääsääntöisesti täydentävässä varhaiskasvatuksessa samassa ryhmässä kuin esiopetusaikana. Ryhmien rakenne ei välttämättä koostu pelkästään esioppilaista. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt kohdentuvat ryhmän sekä koko varhaiskasvatusyhteisön tarpeisiin.

Esiopetuksen lisäksi täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten tuki järjestetään kahden eri lain (perusopetuslaki ja varhaiskasvatuslaki) ja kahden eri käytännön mukaisesti. Esiopetusta ohjaa perusopetuslaki ja täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslaki.

Jos lapsi tarvitsee esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen aikana varhaiskasvatuslain mukaisesti yleisen tuen aikana annettavia tukipalveluita tai tehostettua tai erityistä tukea, tehdään hallintopäätös varhaiskasvatuksen tukea koskien. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on tällöin tuen tarpeen arvioinnin ja suunnittelun väline.

5.1.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukitoimien tavoitteena on turvata se, että kaikki lapset voivat oppia ja toimia ryhmässä esiopetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lapselle annettavan oppimisen ja

esiopetukseen osallistumisen tuen⁷⁹ tarkoituksena on mahdollistaa lapsen oikeus saada lapsen tarpeet huomioivaa opetusta ja osallistua esiopetukseen.

Oppimisen ja esiopetuksen osallistumisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikki lapset saavat onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Näin tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään. Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistyminen lapsille näkyväksi. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Huomiota kiinnitetään erityisesti esteettömyyteen, saavutettavuuteen sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen.

Oppimisen vaikeuksilla tarkoitetaan esimerkiksi kielellisiin, lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksiin sekä matemaattisten taitojen kehitykseen liittyviä vaikeuksia. Oppimisen vaikeudet voivat myös liittyä motorisiin sekä hahmottamisen haasteisiin. Oppimiseen liittyvien vaikeuksien lisäksi lapsella voi olla vaikeuksia sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelyn, tarkkaavaisuuden tai käyttäytymisen haasteiden vuoksi.

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen avulla lapsiryhmän tarpeet huomioidaan siten, että esiopetukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa⁸⁰. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä⁸¹ ennakoivasti ja suunnitelmallisesti. Ryhmän tarpeisiin perustuvilla opetusjärjestelyillä ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla edistetään kaikkien lasten oppimista, osallisuutta ja esiopetusyhteisöön kiinnittymistä. Oikea-aikaisten opetusjärjestelyjen ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen tavoitteena on mahdollistaa jokaisen lapsen osallistuminen ryhmän yhteiseen toimintaan.

Lapsella on oikeus lapsikohtaisiin tukitoimiin⁸², jos hänellä on oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä ja ryhmäkohtaisista tukimuodoista huolimatta vaikeuksia oppimisessa ja esiopetukseen osallistumisessa. Kun esiopetuksen opettaja tai erityisopettaja havaitsevat, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä tukemaan lapsen oppimista ja esiopetukseen osallistumista, aloitetaan lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi. Myös muu henkilöstö, opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai huoltaja voi tehdä aloitteen tukitoimien tarpeen arvioimiseksi. Lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnista määrätään tarkemmin luvussa 5.3.1.

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki, jota annetaan esiopetusryhmässä, muodostaa kokonaisuuden opiskeluhoillon kanssa. Yhdessä ne edistävät oppimisen ja osallistumisen lisäksi lasten osallisuutta ja yhteisöön kiinnittymistä. Opiskeluhoillon avulla edistetään ja ylläpidetään lasten oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhoiltona, ja se on keskeinen esiopetukseen osallistumisen tukemisen muoto. Yhteisöllisellä opiskeluhoilolla vaikutetaan ensisijaisesti koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen on keskeistä, jotta lasten erilaisiin tarpeisiin voidaan vastata vaikuttavalla tavalla. Oikeudesta saada yksilökohtaisena opiskeluhoiltona opiskeluhoitopalveluja sekä työntekijöiden velvollisuudesta niihin ohjaamiseen säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa⁸³. Opiskeluhoilosta määrätään tarkemmin luvussa 6.

79 Perusopetuslaki 20 a §

80 HE 114/2024 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, s. 77–78

81 Perusopetuslaki 20 b §

82 Perusopetuslaki 20 a §

83 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

5.1.2. Tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto tulee siirtää salassapitovelvoitteiden estämättä⁸⁴. Tiedonsiirto on tärkeää myös lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen, toimipaikasta toiseen tai toisen opetuksen järjestäjän esiopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvien tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

Esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja huoltajan kanssa tehtävällä yhteistyöllä turvataan lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista ja niiden vaikuttavuudesta hyödynnetään esiopetuksessa. Mikäli lapsella on ollut varhaiskasvatuksessa apuvälineitä, hän on saanut tulkitsemispalveluita, lapsikohtaista avustamispalvelua tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti ryhmäkooltaan pienemmässä ryhmässä, lapsen esiopetuksessa järjestettävien lapsikohtaisten tukitoimien tarve voidaan arvioida ja tuen toteuttaminen suunnitella lapsen siirtyessä esiopetukseen ilman ryhmäkohtaisten tukimuotojen antamista.

Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvissä asioissa.

5.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat osa esiopetuksen kaikkea toimintaa⁸⁵. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisäksi⁸⁶. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla pyritään ennaltaehkäisemään vahvempien tuen tarpeiden muodostumista toteuttamalla ryhmässä sellaisia opetusjärjestelyjä ja tukimuotoja, joista hyötyvät useat lapset. Näin tuetaan kaikkien lasten yhdenvertaista oikeutta oppimiseen ja turvataan lapsille sopivat opetuksen järjestämiseen ja oppimisen tuen tarpeisiin perustuvat järjestelyt.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat keskeinen osa esiopetuksen toimintakulttuuria, ja antavat edellytykset kaikkien lasten osallisuuteen, oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen. Opettajien ja muun henkilöstön osaaminen, moniammatillinen yhteistyö sekä näiden kehittäminen ja johtaminen ovat oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen perusta.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan paikallisesti, ja ne kytkeytyvät suoraan sekä esiopetusryhmän että koko yhteisön tarpeisiin. Opettajien oman pedagogisen työn arvioinnista ja kehittämisestä määrätään tarkemmin luvussa 4.2. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelua ja arviointia tulee johtaa toimipaikka- ja ryhmäkohtaisesti.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi opetusryhmien muodostamista siten, että opettajan on mahdollista ottaa huomioon lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet. Opetusjärjestelyillä tarkoitetaan myös lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset

84 Varhaiskasvatustilain 41 § ja Perusopetuslain 41 §

85 Perusopetuslain 20 b §

86 Perusopetuslain 20 b §

huomioon ottavaa opetusta, kuten eriyttämistä. Opetuksen eriyttämisen avulla otetaan huomioon paitsi tuen tarpeet, myös oppimisessaan pidemmällä olevat lapset, ja heille lisähaasteiden tarjoaminen. Kielitietoinen opetus on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, ja sillä tuetaan lasten kielellistä kehitystä ja eri tiedon- ja taidonalojen käsitteiden ymmärtämistä ja oppimista. (kts. luku 4.3)

Esiopetuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan niin, että lasten oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Esiopetuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisten järjestelyjen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Pedagogisiin järjestelyihin lukeutuvat päivittäisten ja muiden säännöllisesti toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat ovat osa oppimisen edellytyksiä tukevia pedagogisia ratkaisuja. Niitä voivat olla puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää esiopetuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten työtapojen sekä menetelmien käyttöä sekä erilaisia eriyttämisen muotoja. Pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittavien ryhmäkohtaisten apuvälineiden käytöllä pyritään siihen, että kaikki lapset pääsevät osaksi vertaisryhmän toimintaa.

Rakenteellisilla järjestelyillä mahdollistetaan tarvittaessa pedagogisten järjestelyiden toteuttaminen ryhmässä. Rakenteellisiin järjestelyihin kuuluu tilojen esteettömyyttä edistävien järjestelyjen toteuttaminen lapsiryhmän tarpeiden mukaisesti. Rakenteellisia järjestelyjä ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut, jotta esiopetukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Ryhmässä voi työskennellä esimerkiksi avustavaa, ryhmäkohtaista henkilöstöä. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyen. Henkilöstön osaamista voidaan vahvistaa muun muassa täydennyskoulutuksen ja erityisopettajan antaman konsultaation avulla.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Perusopetuslaissa määritellään kolme ryhmäkohtaista tukimuotoa⁸⁷. Ne ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on resursoitava ja annettava suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestämisen tarkoituksena on varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäisevästi vastata lasten moninaisiin tuen tarpeisiin ryhmässä. Ryhmässä toteutettavat tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen, osallisuuden ja osallistumisen esiopetuksen toimintaan. Tukimuotojen toteuttamisen edellytyksenä on opettajan, erityisopettajan ja muun henkilöstön yhteistyö ja yhteisesti rakentuva näkemys esiopetusryhmän ja ryhmään kuuluvien lasten tuen tarpeista.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestäminen ei edellytä lapsikohtaista arviota, suunnitelmaa tai hallintopäätöstä, vaan niiden toteuttaminen on suunniteltava osana esiopetuksen toimintaa⁸⁸. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia riittävästä resursoinnista siten, että ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan järjestää lasten tarpeiden mukaisesti. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunnitellaan tiedossa olevan tarpeen mukaisesti esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamista tarkennetaan esiopetuksessa ilmenevien tarpeiden mukaisesti esiopetusvuoden aikana.

Opettajan antaman yleisen tukiopetuksen⁸⁹ tavoitteena on tukea lasten oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Esiopetuksessa yleinen tukiopetus tarkoittaa esiopetusryhmän toiminnan eriyttämistä, ja sitä annetaan pääsääntöisesti joustavissa pienemmissä ryhmässä esiopetusryhmän lasten tuen tarpeiden mukaisesti. Yleinen tukiopetus kohdentuu ensisijaisesti oppimiskokonaisuuksiin. Yleistä tukiopetusta järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti

⁸⁷ Perusopetuslaki 20 b §

⁸⁸ HE 114/2024 vp, s. 57–58

⁸⁹ Perusopetuslaki 20 b §

ja suunnitelmallisesti ja sitä annetaan niin usein, kuin on tarpeen. Sitä voidaan antaa myös ennakoivasti ja sillä voidaan vastata lasten sairaspöissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin. Yleistä tukiovetusta antaa ensisijaisesti esiopetusryhmästä vastuussa oleva opettaja. Yleistä tukiovetusta voi antaa myös muu opettaja samanaikais- tai yhteisopetuksena. Opettajien yhteistyö yleisen tukiovetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

Opettajan antaman opetuskielen tukiovetuksen⁹⁰ tavoitteena on lasten opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee lasten oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Opetuskielen tukiovetus on kielitietoista opetusta. Opetuskielen tukiovetusta järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti lasten tarpeiden pohjalta siten, että mahdollisimman moni lapsi voi hyötyä siitä. Opetuskielen tukiovetusta voidaan antaa samanaikais- tai yhteisopetuksena. Sitä annetaan osana esiopetuksen opetusta niin usein, kuin on tarpeen. Opetuskielen tukiovetusta antaa ensisijaisesti esiopetusryhmästä vastuussa oleva opettaja. Opetuskielen tukiovetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiovetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää. Opetuskielen tukiovetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan kielitietoisien sekä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen näkökulmat.

Erityisopettajan antamalla opetuksella muun opetuksen yhteydessä⁹¹ tarkoitetaan erityisopettajan antamaa ja erityispedagogiseen osaamiseen perustuvaa opetusta, joka tukee oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Erityisopettajan antamalla opetuksella tarkoitetaan sellaisen opettajan antamaa opetusta, jolla on erityisopettajan kelpoisuus. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä kohdennetaan sellaisiin koko ryhmän tasolla havaittuihin tuen tarpeisiin ja vaikeuksiin, joihin voidaan vaikuttaa erityisopettajan samanaikais- tai yhteisopetuksena tarjotulla tuella ja opetuksella. Erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä toteutetaan koko esiopetusryhmän kanssa, mutta se mahdollistaa opetuksen myös pienemmille lapsiryhmille. Ryhmien koko perustuu havaittuun tarpeeseen ja ryhmiä muodostetaan joustavasti.

Erityisopettaja voi antaa myös konsultaatiota, joka kohdentuu ryhmässä toimivalle opettajalle ja muulle henkilöstölle. Konsultaatio on neuvon kysymistä, opetushenkilöstön keskinäistä neuvottelemista ratkaisun löytämiseksi sekä erityisopettajan antamaa neuvontaa opettajalle tai henkilöstöön kuuluvalla henkilöllä lapsia tai opetusta koskevissa asioissa. Erityisopettajan konsultaatio voi liittyä myös esiopetusryhmässä toteutettavaan erityisopettajan antamaan opetukseen, ja konsultaatiolla vahvistetaan tällöin esimerkiksi opettajan ja henkilöstön osaamista tai sovitaan yhteisistä periaatteista samanaikais- ja yhteisopetusta koskien.

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttaminen, yhteistyörakenteet ja vastuut järjestäjä-, toimipaikka ja ryhmätasolla

Esiopetuksen opettaja yhdessä tiiminsä kanssa suunnittelee ryhmänsä pedagogiikkaa osana oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä Tuen muodot oppimisympäristössä - työvälineen avulla heti lukuvuoden alussa (työvälineessä määritellään eriyttämisen, kielitietoisien opetuksen, päivittäistoimintojen ja muiden toistuvien toimintojen ja päivärytmin luominen, sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät, henkilöstön yhteiset ja johdonmukaiset työtavat, menetelmät ja erilaiset eriyttämisen muodot sekä ryhmäkohtaisten apuvälineiden käyttö ja muut pedagogiset järjestelyt).

Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, kuten puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät esim. kuvat ja tukiviittomat ovat käytössä kaikissa esiopetusryhmissä. Ulvilassa on yhtenäiset toiminnanohjauskuvat koko henkilöstön käytössä (kalanauha -kuvat). Kuvia käytetään arjen rakenteen luomisessa (päiväjärjestyskuvat, toimintataulut, ensin-sitten -alusta, lauseliuskat, kuvalliset ohjeet) ja

90 Perusopetuslaki 20 b §

91 Perusopetuslaki 20 b §

yksittäisen lapsen kommunikaation tukena sekä ennakkoinnin välineenä. Kuvia voidaan käyttää myös toiminnanohjauksen tukena antamalla kuvalla ohje.

Tuen muodot oppisympäristössä-työvälineellä suunnitellaan myös rakenteellisia järjestelyjä, joihin kuuluvat tilojen esteettömyyttä edistävät toimet. Tilojen esteettömyyskartoitus aistit huomioiden -työvälineeseen (Samk) on linkki Tuen muodot oppisympäristössä -lomakkeessa.

Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään yhteistä koulutusta kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa kohdennettua koulutusta esim. Osaava Satakunnan kautta. Esihenkilö vastaa siitä, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja toteuttamiseen liittyen. Ulvilassa erityisopettajan konsultaatio ryhmissä on säännöllistä. Se sisältää sekä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen, lapsikohtaisen tuen sekä henkilöstön osaamiseen ja tiimityön vahvistamiseen.

Uvilan kaupungin esiopetuksen opettajille järjestetään pedagogisia tapaamisia.

Uvilan esiopetusryhmissä tukimuotojen suunnittelu ja arviointi toteutetaan yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Työvälineenä käytetään Tuen muodot oppisympäristössä -lomaketta. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat varhaiserityiskasvatuksen asiantuntijoina läpi koko palveluverkoston (esiopetusryhmä, päiväkotikoulu, sivistystoimi, alueellinen yhteistyö).

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tiimipalaveriin ja käyttää yhteistä aikaa esiopetuksen opettajan kanssa, jolloin mahdollistuu suunnitelmallinen yhteistyö mm. samanaikaisopetuksessa. Esiopetuksen opettajien yhteinen säännöllinen arviointi, kehittäminen ja suunnittelu (sak) ryhmä- ja aluetasolla mahdollistetaan esihenkilöiden toimesta.

Eriyttäminen toteutetaan pienryhmätoimintana, jota voidaan toteuttaa yli ryhmärajojen. Kielitietoinen opetus kohdentuu kaikkiin lapsiin. Ulvilassa on käytössä Roihusten arjessa materiaali lasten kielenkehityksen tukemiseen ja vahvistamiseen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lisäksi Kielipeda -työvälinettä käytetään osaltaan tukemaan kielitietoisuuden opetuksen toteutumista.

Yllä mainittujen paikallisten toimenpiteiden tavoitteena on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä. Varhaisen tunnistamisen merkitys korostuu Ulvilan toimintatavassa. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

• *Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen käytännöt ja vastuut*

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Tukiopetusta antaa ensisijaisesti ryhmän oma esiopetuksen opettaja. Tukiopetus tarkoittaa toiminnan eriyttämistä lasten tuen tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tukiopetustarpeen suunnitteluun. Ulvilassa tukiopetusta annetaan joustavissa pienemmissä ryhmissä, ennakoivasti ja oppimiskokonaisuuksiin kohdentuen. Tukiopetus voi toteutua tuettuna leikkinä, toiminnallisena opetuksena, pelien kautta tai muina esiopetusikäisille soveltuvien menetelmin.

Uvilassa konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja voivat konsultaatiolla vahvistaa esiopetuksen opettajan ja henkilöstön osaamista ryhmissä. Konsultaatiota voidaan toteuttaa myös ryhmissä, joissa toimii varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja laaja-alaiset varhaiskasvatuksen erityisopettajat osallistuvat omilla alueillaan samanaikais- ja/tai yhteisopettajuutena tuen tarjoamiseen ja opetukseen tilanteissa, joissa koko ryhmän tasolla on havaittu tuen tarpeita.

Ulvilassa on käytössä seuraavat työvälitteet ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin tukena:

- Tuen muodot oppimisympäristössä -lomake ohjaa käyttämään pedagogisia toimintatapoja, oppimisympäristön suunnittelua
- Tilojen esteettömyyskartoitus aistit huomioiden (Samk)
- Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi (Kielipeda osa 1)

5.3. Lapsikohtaiset tukitoimet ja niiden järjestäminen

Lapsella on oikeus saada lapsikohtaisia tukitoimia⁹² viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsikohtaisia tukitoimia annetaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen ja säännöllisesti. Lapsi voi saada useampia lapsikohtaisia tukitoimia tuen tarpeidensa mukaisesti. Lapsikohtaisten tukitoimien yhteydessä lapsella on myös oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään tuen tarpeen arvioinnin ja tukea koskevan päätöksen perusteella lapsen etu huomioon ottaen ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen toimipaikassa⁹³. Tukitoimien toteuttaminen kuvataan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa⁹⁴.

Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä toteutetaan lapsen esiopetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Säännöllinen erityisopettajan antama opetus on pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituinen jakso.

Esiopetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä toteutettaessa lähtökohtana erityisopettajan antaman opetuksen suunnittelemiselle ovat lapsen yksilölliset tarpeet. Kun erityisopettajan opetus annetaan pienryhmässä, tarkoitetaan pienryhmällä sellaista esiopetusryhmää, joka on muodostettu lapsikohtaisen tuen toteuttamiseksi ja erityisopettajan antaman opetuksen mahdollistamiseksi. Pienryhmän koko on paikallisesti määriteltävissä. Erityisopettajan antama opetus lapsikohtaisena tukitoimena voidaan toteuttaa myös yksilöopetuksena, jos se on lapsen tuen tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaista.

Erityisopettajan opetus pienryhmässä toteutetaan kokoaikaisesti. Pienryhmä voi olla erityisryhmä tai pienennetty esiopetusryhmä, johon lapsi osallistuu esiopetuksen ajan.

Erityisopettajan antamalla opetuksella tarkoitetaan sellaisen opettajan antamaa opetusta, jolla on erityisopettajan kelpoisuus.

Lapsikohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja apuvälitteet mahdollistavat lapsen osallistumisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiseen opetukseen.

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on lapsilla, joilla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua esiopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään lapsen tarpeiden mukaan.

Lapsikohtaiset avustajapalvelut tulevat kyseeseen tilanteessa, jossa muut oppimista ja osallistumista tukevat järjestelyt ja ryhmäkohtainen avustava henkilöstöresurssi eivät tue lapsen yhdenvertaista osallistumista esiopetukseen. Lapsikohtainen avustaja tukee lapsen osallistumista ryhmän toimintaan yhdessä ryhmän muun henkilöstön kanssa. Avustaja voi esiopetustoiminnan

92 Perusopetuslaki 20 c § (1090/2024)

93 Perusopetuslaki 20 c §

94 Perusopetuslaki 20 e § (1090/2024)

aikana auttaa myös muita lapsia, jotta esiopetuksen opettaja voi opettaa lasta hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden.

Apuvälineillä tarkoitetaan esiopetukseen osallistumisen edellyttämiä tarpeellisia apuvälineitä, joiden avulla tuetaan lapsen mahdollisuuksia oppia ja toimia esiopetusryhmässä opetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet järjestetään lapsen tarpeiden mukaan hänen käyttöönsä ryhmä- ja henkilökohtaisesti. Apuvälineet ovat osa opetusvälineitä. On tärkeää, että lapsen kanssa työskentelevät voivat perehtyä opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat tarvittaessa lasta ja huoltajaa näiden käytössä. Lääkinnälliseen kuntoutukseen⁹⁵ tarvittavia apuvälineitä ei järjestetä lapsikohtaisena tukitoimena.

Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja esiopetusryhmän muun henkilöstön välistä yhteistyötä⁹⁶, ja se voi edellyttää erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden kuin esiopetuksen toimipaikan erityisopettajan konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Monialaista yhteistyötä tehdään tarvittaessa lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tämä ei kuitenkaan ole edellytys tukitoimien toteuttamiselle.

Esiopetuksen henkilöstön on tehtävä monialaista yhteistyötä erityisesti silloin, kun lapsikohtaiset tukitoimet eivät tue lasta ja hänen kokonaistilannettaan riittävästi tai haastava tilanne olisi riski lapsen fyysiselle tai psyykkiselle terveydelle tai sosiaaliselle hyvinvoinnille. Lapsikohtaiset tukitoimet esiopetuksen henkilöstön toteuttamina kohdentuvat aina oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseen eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystyöpalveluja.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyyden ja lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointiin ja tukitoimien toteuttamista koskevan suunnitelman laatimiseen liittyvät käytännöt ja vastuut

Ulvilassa on mahdollisuus muodostaa pienennettyjä ryhmiä, joissa työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Pienennetyssä ryhmässä on enintään 18 lasta, joista osa tai kaikki voivat olla esioppilaita. Tällöin erityisopettaja antaa erityisopetusta muun opetuksen yhteydessä osana ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja lapsikohtainen tuki toteutuu kokoaikaisesti. Laaja-alainen ja konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja antavat erityisopetusta osittain muun opetuksen yhteydessä, pienryhmätoimintana tai yksilöopetuksena. Erityisopetusta toteutetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Erityisopetusta voidaan toteuttaa jaksoittain ja myös yksilöopetuksena, jos se on lapsen tuen tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaista. Erityisopettaja vastaa monialaisen yhteistyön toteuttamisesta lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa yhteistyössä esiopetuksen opettajan kanssa.

Koulujen yhteydessä olevien esiopetusryhmien erityisopetuksesta vastaa koulun erityisopettaja.

Tuen tarpeen arvioinnista ja tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimisesta vastaa esiopetuksen opettaja. Erityisopettaja osallistuu tuen tarpeen arviointiin ja suunnitelman laatimiseen. Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen näkemyksen huomioon ottaminen toteutetaan Kesä -keskustelun avulla. Tarvittaessa voidaan käyttää kommunikaatiokehystä, havainnointia ja tulkintaa lapsen toiminnasta.

Lapsikohtainen avustaja tukee lapsen osallistumista ryhmän toimintaan yhdessä ryhmän muun henkilöstön kanssa. Erityisopettaja laatii yhteistyössä esiopettajan ja avustajan kanssa avustamisen suunnitelman, joka saatetaan tiedoksi toimipaikan esihenkilölle.

• Tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu

⁹⁵ Terveydenhuoltolaki 29 § (1326/2010)

⁹⁶ Perusopetuslaki 20 c §

Esiopetuksen opettaja käynnistää lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnin ja kutsuu erityisopettajan mukaan. Esiopetuksen opettaja tai erityisopettaja kutsuu tarvittaessa mukaan muut asiantuntijat. Tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarpeen arviointi. Suunnitelman laatii esiopetuksen opettaja yhdessä erityisopettajan kanssa. Suunnitelman perusteella Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja tekee tukea koskevan päätöksen hallintolain mukaisesti. Hallintopäätösesityksen valmistelee erityisopettaja. Päätösesitys käydään läpi tuen tiimissä, jossa ovat läsnä esiopetuksen opettaja, erityisopettaja ja päiväkodin johtaja. Tuen tiimin jälkeen erityisopettaja lähettää hallintopäätösesityksen lapsikohtaisesta tuesta sivistys- ja hyvinvointijohtajalle päätettäväksi.

Huoltajalle tarjotaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Esiopetuksen opettaja esittää huoltajille sähköisen asiointikanavan kautta kutsun kuulemiseen, jossa käydään yhteisesti keskustellen läpi lapsen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.

Huoltajalla on etukäteen, ennen keskusteluun tuloa, mahdollisuus tutustua tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan Wilmassa. Huoltaja pyydetään ilmoittamaan sähköisen asiointikanavan kautta, että on saanut kutsun. Suunnitelma kirjataan keskustelun jälkeen lopulliseen muotoon ja huoltajille ilmoitetaan, että suunnitelma on luettavissa Wilmassa. Huoltajilla on kahden viikon ajan mahdollisuus tuoda esille mielipiteensä lapsen tuen suunnitelmaan liittyen. Määräajan jälkeen hallintopäätösesitys lähetetään Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtajalle päätettäväksi.

Yksityisen palveluntuottajan kohdalla kutsu kuulemiseen esitetään kirjallisesti lomakkeella, jonka huoltajat allekirjoittavat. Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi ja tuen toteuttamista koskeva suunnitelma -lomake annetaan huoltajille luettavaksi. Huoltajat vahvistavat omalla allekirjoituksellaan, että ovat suunnitelman saaneet tiedoksi.

Huoltaja voi päättää, osallistuuko hän kuulemiseen vai antaako kirjallisen lausunnon. Jos kuuleminen toteutetaan kirjallisesti, huoltajalle ilmoitetaan määräaika lausunnon antamiselle sekä tieto siitä, että määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista.

5.3.1. Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen omat mielipiteet on selvitettävä⁹⁷ ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua⁹⁸ lapsen tukitoimien tarpeen arviointiin.

Lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa⁹⁹ on selvitettävä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarve, toteutetut opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä mahdollisesti toteutetut lapsikohtaiset tukitoimet. Näiden perusteella arvioidaan, mitkä ovat lasta parhaiten tukevat tukitoimet. Arvioinnissa saa käsitellä ainoastaan tukitoimien suunnittelun ja toteuttamisen kannalta tarpeellista tietoa.

Poissaolot tai opetuskielen oppimisen varhainen vaihe eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste lapsikohtaiselle tuen tarpeelle. Käyttäytymisellä reagoivien lasten tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Lasta voidaan tukea myös lapsikohtaisilla tukitoimilla, jos se on lapsen edun mukaista.

Tuen tarpeen arvioinnista vastaa esiopetuksen opettaja¹⁰⁰. Jos esiopetusryhmässä työskentelee kaksi opettajaa, opettajat tekevät arviointia yhdessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa tuen tarpeen arviointiin.

97 Perusopetuslaki 20 d § (1090/2024)

98 Perusopetuslaki 20 d §

99 Perusopetuslaki 20 d §

100 Perusopetuslaki 20 d §

Jos lapsen tuen tarpeen arviointi edellyttää monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa lisäksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat¹⁰¹. Lapsen asioissa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään aina ensisijaisesti perheen sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain¹⁰² mukaisten opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Huoltajan suostumuksella lapsen tuen tarpeen arviointiin voidaan pyytää muita asiantuntijoita sosiaali- ja terveystieteistä¹⁰³. Monialainen yhteistyö tukee lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioimista. Monialainen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys tuen suunnittelulle, toteuttamiselle tai tukea koskevan päätöksen tekemiselle.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa saanut pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia tuen muotoja¹⁰⁴ tai tukipalveluita¹⁰⁵, näiden toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan arvioitaessa lapsikohtaisten tukitoimien tarvetta esiopetuksessa. Mikäli lapsi on saanut tulkintapalveluita tai apuvälineitä varhaiskasvatuksessa, ja tarve jatkuu lapsen siirtyessä esiopetukseen, nämä lapsikohtaiset tukitoimet voidaan aloittaa ilman ryhmäkohtaisten tukimuotojen antamista. Mikäli lapsi on saanut säännöllistä tai kokoaikaista erityisopettajan antamaa opetusta tai lapsikohtaista avustamispalvelua varhaiskasvatuksessa, ja tukipalvelu on vastannut lapsen tarpeita ja on lapsen edun mukainen, voidaan lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa jo ennen esiopetuksen alkamista.

5.3.2. Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointiin perustuen on laadittava tuen toteuttamista koskeva suunnitelma¹⁰⁶. Suunnitelman laatii esiopetuksen opettaja¹⁰⁷. Jos esiopetusryhmässä työskentelee kaksi opettajaa, opettajat valmistelevat suunnitelman yhdessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä lapsen ja huoltajan tai lapsen muun laillisen edustajan kanssa¹⁰⁸. Suunnitelma voidaan kuitenkin laatia ilman huoltajan myötävaikutusta, mikäli huoltaja näin valitsee.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointiin perustuvat tarvittavat lapsikohtaiset tukitoimet
- perustelut siitä, miksi lapsikohtaisia tukitoimia tarvitaan tai ei tarvita
- mahdolliset muut tiedot ja selvitykset, joita tuen tarpeen arvioinnissa on hyödynnetty
- miten lapsikohtaisia tukitoimia toteutetaan
- miten lapsikohtaisten tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan¹⁰⁹.

Lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan oppimista ja esiopetukseen osallistumista tukevat pedagogiset ja rakenteelliset järjestelyt ryhmässä. Tukitoimien toteuttamista suunniteltaessa ja toteutumista arvioitaessa otetaan huomioon lapsen ajatukset ja näkemykset.

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä tukea koskevaa päätöstä. Tukea koskeva päätös tehdään suunnitelluista tukitoimista.

101 Perusopetuslaki 20 d §

102 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

103 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

104 Varhaiskasvatuslaki 15 b § (1183/2021)

105 Varhaiskasvatuslaki 15 c § (1183/2021)

106 Perusopetuslaki 20 e §

107 Perusopetuslaki 20 e §

108 Perusopetuslaki 20 e §

109 Perusopetuslaki 20 e §

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava¹¹⁰ tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuoden aikana, lapsen tuen tarpeiden mukaisesti. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto otetaan huomioon lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheessa ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Perusopetuksessa oppilaalle laaditaan tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja tehdään tukea koskeva päätös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti¹¹¹.

Monialainen yhteistyö ensisijaisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnissa voi tukea lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelemista. Yhteistyö ei ole kuitenkaan edellytys tukitoimista tehtävän päätöksen tekemiselle. Lausunnosta voi olla apua opetuksen järjestäjälle päätöksen tekemisessä. Esiopetuksen henkilöstön antama tuki kohdentuu aina oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseen, eikä päätös voi perustua ainoastaan psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon. Opetuksen järjestäminen ja lapsikohtaiset tukitoimet eivät korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on opetuksen järjestäjän sijasta jokin muu taho, kuten hyvinvointialue.

5.3.3. Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen hallintopäätös¹¹² lapselle annettavista lapsikohtaisista tukitoimista. Päätös tulee tehdä ilman viivytystä, kun tarve lapsikohtaisille tukitoimille on arvioitu ja suunnitelma tukitoimien toteuttamisesta tehty. Hallintopäätöksenmenettelyssä noudatetaan hallintolakia¹¹³.

Opetuksen järjestäjän tulee kuulla lasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa ennen hallintopäätöksen tekemistä hallintolain mukaisesti¹¹⁴. Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kirjallisesti tai suullisesti. Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen. Päätös on perusteltava hallintolain mukaisesti¹¹⁵. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä tuen tarpeen arviointiin ja suunnitelmaan liittyvät seikat ja mahdolliset muut selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Hallintopäätöstä ei ole tarpeen tehdä, jos huoltajan tai muiden luvussa 5.1 mainittujen henkilöiden aloitteesta huolimatta lapsi ei tuen tarpeen arvioinnin perusteella¹¹⁶ tarvitse lapsikohtaisia tukitoimia, ja tuen tarpeen arviointiin osallistuneet ovat asiasta yksimielisiä. Kielteinen tukea koskeva hallintopäätös tehdään, jos huoltaja sitä vaatii lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnista huolimatta. Jos lapsikohtaisille tukitoimille ei ole tuen tarpeen arvioinnin perusteella lainkaan tarvetta, yksityiskohtaista suunnitelmaa lapsikohtaisen tuen toteuttamisesta ei tarvitse tehdä.

Lapsella ja huoltajalla on oikeus saada asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä päätös, johon he voivat hakea oikaisua¹¹⁷. Hallintopäätös lapsikohtaisista tukitoimista voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana¹¹⁸. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu.

110 Perusopetuslaki 20 e §

111 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

112 Perusopetuslaki 20 f § (1090/2024)

113 Hallintolaki

114 Hallintolaki 34 §

115 Hallintolaki 45 §

116 Perusopetuslaki 20 d §

117 Perusopetuslaki 42 § (959/2015) ja Hallintolaki 46 § (581/2010)

118 Perusopetuslaki 20 f §

Hallintopäätöksessä on määrättävä lapsikohtaisista tukitoimista lapsen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskevan suunnitelman mukaisesti¹¹⁹. Päätöksessä päätetään lapsen tuen tarpeen mukaisesti seuraavista asioista:

- säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Päätös sisältää vain ne perusopetuslain¹²⁰ mukaiset lapsikohtaiset tukitoimet, joita lapsikohtaisen tuen toteuttaminen edellyttää. Päätöksessä ei kuvata suunnitelmaa lapsikohtaisten tukitoimien toteuttamisesta.

Jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä lapsikohtaisia tukitoimia, päätöksen silloin tekee opetuksen järjestäjän esityksestä lapsen asuinkunta¹²¹.

5.4. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvä yhteistyö

Esiopetus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista opetusta, kasvatusta sekä tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä.

• Yhteistyökäytännöt huoltajan ja lapsen kanssa lapsikohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa

Esiopetuksen opettaja yhdessä ryhmän henkilökunnan kanssa havainnoi lapsen toimintaa arjessa ja tuen tarpeen ilmetessä on yhteydessä huoltajiin ja erityisopettajaan. Esiopetuksen henkilökunnan ja huoltajien kesken jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Lapsikohtaisia tukitoimia arvioitaessa kuullaan sekä lasta että huoltajaa. Lapsen kuulemisen välineenä käytetään Kesy-keskustelua, jonka avulla lapsi ilmaisee omat ajatuksensa oppimiseen liittyen. Huoltajia kuullaan esiopetuskeskustelussa. Kuuleminen suoritetaan hallintolain mukaisesti.

Lapsen tuen arviointi voi alkaa myös huoltajien, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön aloitteesta. Erityisopettaja osallistuu aina lapsen tuen arviointiin. Vastuu lapsen tuen arvioinnista on ryhmän esiopetuksen opettajalla. Hän on yhteydessä erityisopettajaan, joka käynnistää tarvittaessa monialaisen yhteistyön ja huolehtii sen toteutuksesta yhteistyössä ryhmän henkilökunnan kanssa. Lapsen vaihtaessa ryhmää tai esiopetuspaikkaa, lapsen tuki jatkuu hallintopäätöksen mukaisena. Tieto lapselle aikaisemmin toteutetusta tuesta siirtyy lähettävän ryhmän esiopetuksen opettajan aloitteesta uuteen ryhmään tai esiopetuspaikkaan.

• Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet

Uvilan varhaiskasvatus ja Uvilan neuvola tekevät yhteistyötä 5 –vuotiaiden lasten terveystarkastukseen liittyen. Varhaiskasvatuksessa tehdään 5-vuotiaan kanssa Kehu -tehtävät ja huoltajien suostumuksella terveydenhoitaja tulee tekemään 5-vuotistarkastuksen päiväkotiin, jonka jälkeen kokoonnutaan yhteiseen

¹¹⁹ Perusopetuslaki 20 e §

¹²⁰ Perusopetuslaki 20 c §

¹²¹ Perusopetuslaki 20 f §

keskusteluun (huoltajat, terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen opettaja ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja). Tämä yhteistyökäytäntö mahdollistaa tuen oikea-aikaisen arvioinnin ja suunnitelman monialaisesti jo ennen esiopetuksen alkua.

Lapset puheeksi- keskustelu ja Lapsen puheeksi -neuvonpito ovat vakiintuneita työskentelytapoja Ulvilassa. Lapset puheeksi -työ on aina huoltajille vapaaehtoista ja huoltajat määrittävät neuvonpitoon osallistuvat tahot. Lapset puheeksi -menetelmää voidaan käyttää, jos lapsen/perheen elämässä tapahtuu muutoksia tai jos lapsi siirtyy Ulvilaan ja aloittaa uutena esiopetuksessa. Esiopetuksen yhteydessä Lp -keskustelua käytetään mm. Poissaolon portaat -mallissa poissaoloihin puuttumiseen.

Opiskeluhuollon konsultaatio -toimintamallissa esiopetuksen opettajalla on mahdollisuus varata aika nimettömään konsultaatioon. Konsultaatioon on mahdollisuus kerran kuukaudessa ja se toteutuu etätapaamisena. Konsultaatiossa on läsnä koulukuraattori, terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Esikoulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä (Ekor) kokoontuu kaksi-kolme kertaa toimintavuoden aikana. Ekorissa ovat läsnä esiopetuksen eri ammattiryhmien edustajat, huoltaja(t) ja esioppilaiden edustus. Toimipaikan esihenkilö kutsuu Ekorin koolle.

Ulvilassa kokoontuu varhaiskasvatuksen monialainen ja esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmä kaksi kertaa vuodessa. Ryhmän kutsuu koolle konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja puheenjohtajana toimii Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö. Ryhmään osallistuu terveydenhoitaja, koulukuraattori, lapsiperheiden palveluista psykologi, päiväkodin johtajat ja muuta varhaiskasvatuksen henkilökuntaa.

Ulvilassa tehdään ratkaisukeskeistä työtä (nepsy -työ) neurokirjon lasten, heidän kanssaan työskentelevien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ammattilaisten sekä huoltajien kanssa varhaiskasvatuksesta yläkouluun ja tarjotaan matalan kynnyksen apua sekä tukea lapsen arkeen. Toimintatapoina on nepsykonsultaatioiden järjestäminen henkilökunnalle, Wilma-viestit perheille (vinkkejä arkeen, toimintaohjeita huolen herätessä, tietoa nepsy -piirteistä), nepsy -vanhempainillat, henkilökunnan nepsytietoisuuden vahvistaminen, kuvatyökälyt jokaiselle aikuiselle varhaiskasvatuksessa ja ekaluokilla, arjen konkretian rakentaminen ja mallintaminen sekä yhteistyön vahvistaminen ja edistäminen eri toimijoiden välillä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat ja koulun erityisopettajat sekä kasvun ja oppimisen tuen koordinaattori kokoontuvat kaksi kertaa lukuvuodessa keskustelemaan ja kehittämään yhteisiä toimintatapoja esiopetuksesta kouluun siirtymisvaiheessa. Konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja kutsuu ryhmän koolle kerran syyskaudella ja kerran kevätkaudella.

Ulvila kuuluu Perhekeskus Lounatuulen alueeseen. Erityisopettajalla on mahdollisuus tehdä yhteistyössä huoltajien kanssa ohjauslomake lapsen tai perheen asioissa kasvatus- ja perheneuvontaan ja lasten kuntoutuspalveluihin. Muuta monialaista yhteistyötä tehdään lapsen tarpeiden mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa.

Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin ammatilaisilta voidaan saada apua, ideoita ja uutta näkökulmaa tukea tarvitsevan lapsen arkeen. Ulkopuolisen tuen ostamisesta päättää Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja.

5.4.1. Huoltajan ja lapsen kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu, kun lapsi tarvitsee tukea oppimiseensa tai esiopetukseen osallistumiseen. Esiopetuksen henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Kaikille huoltajille kerrotaan oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä, sekä lapsen oikeudesta ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja tarvittaessa lapsikohtaisiin tukitoimiin.

Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitykseensä sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan, kun lapsella ilmenee oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyviä tuen tarpeita tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajille kerrotaan, että he tai lapsi eivät voi kieltäytyä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun¹²². Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso Opiskeluhuolto luku 6).

5.4.2. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö

Esiopetuksessa tehdään sekä moniammatillista että monialaista yhteistyötä. Moniammatillista yhteistyötä on esiopetuksen eri ammattiryhmien yhteistyö, joka yhdistää eri ammattiryhmien tiedot ja taidot. Moniammatillinen yhteistyö on keskeistä lapselle sopivien oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen sekä ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri hallinnonalojen ammattilaisten yhteen kokoavaa ja niiden rajat ylittävää toimintaa ja yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään ensisijaisesti opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (ml. lastenneuvola) kanssa. Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, kuten terapiapalvelut kasvatus- ja perheneuvonta sekä lastensuojelu. Mikäli lapsella on esimerkiksi terveydentilasta, sosiaalisista olosuhteista tai muusta syystä johtuen elämässä tilanne, joka vaikuttaa hänen oppimiseensa tai esiopetukseen osallistumiseen, esiopetuksen henkilöstö tekee suunnitelmallista monialaista yhteistyötä. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia säännöksiä¹²³.

Lapsi saattaa tarvita esiopetuksen aikana pitkäaikaissairauden hoitoon, lääkitykseen ja/tai ruokavalioon liittyviä järjestelyjä. Terveys- ja huollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi esiopetuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta.

Esiopetuksen toimipaikassa tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä liittyen terveydenhuollon järjestämiseen ja toteuttamaan lääkinnälliseen kuntoutukseen ja apuvälineiden käyttöön. Esiopetuksen henkilöstö ei vastaa lapsen kuntoutuksen toteuttamisesta, mutta tekee tarpeen mukaista yhteistyötä lasta kuntouttavien ammattilaisten kanssa. Yhteistyössä tulee sopia selkeästi vastuut ja periaatteet, miten lapsen kuntoutuksen toteutus yhteensovitetaan esiopetuksen järjestämisen kanssa. Kuntoutuksen järjestelyissä tulee huomioida aina lapsen etu.

5.5. Esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen tuen tarpeesta tai terveydentilasta johtuvasta syystä

• **Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksentekoon ja toteuttamiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut (voimaan 1.8.2026)**

Huoltajat tekevät hakemuksen varhennetusta oppivelvollisuudesta. Hakemukseen liitetään tarvittavat lausunnot. Hallintopäätöksen tekee Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja.

¹²² HE 114/2024 vp, s. 12

¹²³ Perusopetuslaki 40 § ja 41 §

• **Sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut**

Ulvila kuuluu Turun yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueeseen. Sairaalaopetusyksikkönä on Tiilimäen koulu Porissa.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon potilaana olevan lapsen esiopetuksen järjestämistä sairaalaopetusyksikössä. Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen esiopetuksesta sopivat hoidosta vastaava sairaala tai erikoissairaanhoidosta vastaava yksikkö sekä lapsen esiopetuksen järjestäjänä Ulvilan kaupunki.

Lapsen esiopetuksen järjestämisestä on kuultava lasta ja huoltajaa, opetuksen järjestäjää sekä opetushuollon asiantuntijoita. Koollekutsujana toimii esiopetuksen edustaja.

Hallintopäätöksen erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen esiopetuksen järjestämisestä tekee Ulvilan kaupungin sivistysjohtaja, tarvittaessa sairaalan sijaintikunta.

• **Sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelun toteuttamisen yhteistyökäytännöt ja vastuut**

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu on esiopetuksen opettajalle ja muulle henkilöstölle annettavaa konsultatiivista ohjausta ja tukea lapsen esiopetuksen järjestämiseksi omassa esiopetusyksikössä. Ohjaus voi kohdistua opettamiseen, lapselle suunnattuihin tukitoimiin ja opetusjärjestelyihin sekä esiopetuksen toimintakulttuurin vahvistamiseen. Tämä koskee erikoissairaanhoidon potilaana olevia lapsia sekä tapauskohtaisesti niitä lapsia, jotka tarvitsisivat erikoissairaanhoidon palveluja, mutta eivät vielä ole erikoissairaanhoidon piirissä.

Uvilan kaupunki esiopetuksen järjestäjänä sopii, moniammatillisesti – ja monialaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa, konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa.

• **Lapsen esiopetuksen poikkeavaan järjestämiseen ja päätöksentekoon liittyvät käytännöt ja vastuut**

Päätöksen esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tekee Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Asia valmistellaan yhteistyössä esiopetuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja huoltajien kanssa. Huoltaja tekee hakemuksen, johon liitetään asiantuntijalausunto esiopetukseen osallistumiseen vaikuttavasta tilanteesta. Hakemuksen saa varhaiskasvatuksen erityisopettajan kautta. Hakemuslomake ja liitteet (psykologinen ja/tai lääketieteellinen selvitys) toimitetaan sivistysjohtajalle. Päätös tehdään tapauskohtaisesti lapsen tilanteen perusteella. Päätös on määräaikainen.

• **Perusopetukseen aloittamiseen vuotta säädettyä myöhemmin kuuluva yhteistyö, käytännöt ja vastuut**

Päätöksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin tekee Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Huoltajat tekee hakemuksen. Hakemuksen saa varhaiskasvatuksen erityisopettajan kautta. Hakemuslomake ja liitteet (psykologinen ja/tai lääketieteellinen selvitys) toimitetaan sivistys- ja hyvinvointijohtajalle.

5.5.1. Varhennettu oppivelvollisuus

Varhennetun oppivelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia niin, että hänellä on mahdollisuus oppia ja kehittyä täyteen potentiaaliinsa. Esiopetuksen alkamista varhennetaan ja oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin¹²⁴, jos lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi

oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Tällöin lapselle tehdään päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta¹²⁵.

Vamma voi tarkoittaa esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisuutta, kehitysvammaisuutta, vaikeita kehityshäiriöitä tai laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia. Mikäli lapsella on pitkäaikaissairaus, joka vaikuttaa lapsen kognitiivisiin taitoihin ja toimintakykyyn, voi se olla syy varhennettuun oppivelvollisuuteen. Sellainen pitkäaikaissairaus, joka ei vaikuta lapsen oppimiskykyyn, voidaan huomioida oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä, kuten avustajan työskentelyllä ryhmässä. Tällöin varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätökselle ei ole perusteita. Toimintakyvyn rajoite tarkoittaa päivittäiseen selviytymiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jotka aiheuttavat lapselle osallisuuden esteitä tai laajoja avun ja tuen tarpeita.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna kuin lapsi täyttää 6 vuotta, ja hänellä on oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, jona lapsi täyttää viisi vuotta¹²⁶. Tällöin esiopetus voi kestää kaksi vuotta lapsen ollessa 5- ja 6-vuotias. Lapsen tulee osallistua esiopetukseen, joka kuuluu oppivelvollisuuteen¹²⁷. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi esiopetukseen 5-vuotiaana. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista. Jos lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa, varhennetusta oppivelvollisuudesta päättää lapsen asuinkunta. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta voidaan tehdä myös huoltajan aloitteesta. Päätös tehdään lapsen ollessa varhaiskasvatus- tai esiopetusikäinen. Päätöstä ei voi tehdä perusopetuksen alkamisen jälkeen.

Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Arvioitaessa varhennetun oppivelvollisuuden tarvetta lapselle, tulisi vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista, jotta saadaan kokonaiskuva lapsen tuen tarpeista ja oppimisen edellytyksistä. Yhteistyö on tärkeää, jotta lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon.

Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa hallintopäätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Päätöksenteon kannalta olennaista on, että lausunnosta tai selvityksestä käy ilmi, miksi lapsi hyötyisi varhennetusta oppivelvollisuudesta. Päätöstä tehtäessä voidaan myös hyödyntää terveydenhuollon kanssa yhteisesti aiemmin tai arvioinnin aikana muodostettua näkemystä lapsen tilanteesta. Päätös tehdään aina perustuen lapsen tilanteen kokonaisarviointiin, hänen vahvuuksiinsa ja yksilöllisen tuen tarpeisiinsa. Varhennettua oppivelvollisuutta koskeva hallintopäätös tulee perustella ja mahdollinen lausunto tai muu vastaava selvitys liitetään päätökseen.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneelle lapselle tulee tehdä tukea koskeva päätös¹²⁸, joka tehdään lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnin¹²⁹ ja lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman¹³⁰ mukaisesti. Tukea koskevassa päätöksessä päätetään tarvittavista lapsikohtaisista tukitoimista, ja tukitoimiin tulee sisältyä joko säännöllinen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tai kokoaikainen erityisopettajan opetus pienryhmässä.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen

125 Oppivelvollisuuslaki 2 §, varhennetun oppivelvollisuuden mukaisia päätöksiä voi valmistella 1.10.2025 alkaen ja päätökset voi ratkaista 1.8.2026-31.8.2026 välillä

126 Perusopetuslaki 26 a §

127 Oppivelvollisuuslaki 3 §

128 Perusopetuslaki 20 f §

129 Perusopetuslaki 20 d §

130 Perusopetuslaki 20 e §

Kun lapsella on varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätös ja tuen tarve jatkuu perusopetuksessa, lapsen opetus järjestetään siten, että oppilaalla on oikeus perusopetuksessa aloittaessaan oppilaskohtaisiin tukitoimiin ja tarvittaessa perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen. Jos oppilaskohtaisten tukitoimien ja perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen ovat riittämättömiä ja lapsi ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi kykene perusopetuksessa opiskelemaan oppiaineita, opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstö tekee moniammatillista ja monialaista yhteistyötä, kun arvioidaan perusopetukseen siirtyvän varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen lapsen opetuksen järjestämistä ja tukitoimia perusopetuksessa. Tällöin hyödynnetään mahdollisia varhennettua oppivelvollisuutta varten annettuja lausuntoja tai muuta lapsen tilanteen arvioimisen tueksi jo aiemmin tehtyä tai arvioinnin yhteydessä tehtävää yhteistyötä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Arvioitaessa opetuksen järjestämistä perusopetuksessa tulee lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista lapsen kokonaistilanteen ymmärtämiseksi. Perusopetuksen järjestämistä ja oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva arviointi perustuu arvioon oppimäärän tavoitteista suoriutumisen ja opetukseen osallistumisen edellyttämien tukitoimien tarpeesta ja opetuksen järjestämisen tarkoituksenmukaisuudesta. Tietty lääketieteellinen diagnoosi ei automaattisesti tarkoita tiettyjen tukitoimien toteuttamista tai päätöstä perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella¹³¹. Arviointiin perustuvaa tukea koskevaa päätöstä ei tehdä ainoastaan lääketieteelliseen arvioon pohjautuen, koska perusopetuksessa opetushenkilöstön tuki kohdentuu aina oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen ja tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle oppilaalle opetussuunnitelman tavoitteiden ja perusopetuksen oppimäärän saavuttaminen sekä opetukseen osallistuminen.

Varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätöksen saaneen lapsen perusopetuksen aloitusta myöhennetään vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten (kts. luku 5.5.5). Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että lapsi ei ole sairaudesta johtuen osallistunut lainkaan tai juuri lainkaan esiopetukseen, ja esiopetukseen osallistumisen katsotaan olevan lapsen edun mukaista.

Päätöksen varhennetusta oppivelvollisuudesta tekee Ulvilan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Hakemuksen saa varhaiskasvatuksen erityisopettajan kautta. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa hallintopäätöksen valmistelusta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken.

5.5.2. Sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen sairaalaopetus

Lapsen vakava sairaus tai vaikea elämäntilanne edellyttää erityistä pohdintaa esiopetuksen järjestämisessä ja tarvittavan tuen suunnittelussa. Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen esiopetus järjestetään ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen järjestämispaikassa¹³². Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle lapselle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevalle lapselle esiopetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Sairaalaopetusta tulee järjestää, jos esiopetusta ei muutoin pystytä järjestämään lapsen edun mukaisesti.

¹³¹ Perusopetuslaki 20 i § (1090/2024)

¹³² Perusopetuslaki 4 a § (1090/2024)

Myös kunnat, joissa sijaitsee erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voivat järjestää sairaalaopetusta erikoissairaanhoidossa olevalle lapselle.

Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja lapsen opetuksen järjestäjä sekä lapsen kotikuntalain mukainen kotikunta taikka kotikunnattoman lapsen asuinkunta sopivat yhdessä lapsen esiopetuksen järjestämisestä¹³³. Esiopetuksen järjestämisestä on kuultava lasta, hänen huoltajaansa tai muuta laillista edustajaa sekä lapsen opetuksen järjestäjää ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisia. Jos lapsen opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin lapsen hoidon aikainen kotikunta, myös lapsen kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava¹³⁴. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, hallintopäätöksen tekee sairaalan sijaintikunta¹³⁵.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on varsinaisen sairaalaopetuksen lisäksi järjestettävä konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua lapsen omassa esiopetuksen järjestämispaikassa¹³⁶. Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdennetaan ensisijaisesti opettajille, sillä konsultaatiolla tarkoitetaan ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tehtävänä on tarjota henkilöstölle konsultatiivista tukea lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Palvelua järjestetään sellaisissa tilanteissa, joissa tarvitaan vaativaa monialaista osaamista ennaltaehkäisevien tai korjaavien toimenpiteiden suunnittelemiseksi tai tekemiseksi muiden kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevien lasten esiopetukseen¹³⁷. Konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua on järjestettävä myös muiden kuin sairaalassa erikoissairaanhoidon potilaana jo olevien lasten opetuksen järjestämiseen.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tarkoituksena on vahvistaa opettajien ja muun henkilöstön osaamista ja vahvistaa varhaista tukea osana esiopetuksen toimintakulttuuria. Lisäksi konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu vahvistaa sairaalaopetuksen ja esiopetuksen henkilöstön moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön rakenteita. Oikea-aikaisella palveluiden antamisella lapsen omassa esiopetusryhmässä voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista ja tukea esiopetukseen osallistumista.

Opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta ja järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki esiopetuksen järjestämiseksi¹³⁸. Mikäli opetuksen järjestäjä on muu kuin lapsen hoidon aikainen kotikunta tai ilman kotikuntaa olevan lapsen asuinkunta, myös lapsen kotikuntaa tai asuinkuntaa tulee kuulla. Sairaalaopetuksen päättyessä lapsi jatkaa siinä esiopetuksen toimipaikassa, johon hän kuului ennen sairaalaopetuksen järjestämistä.

5.5.3. Muut opetuspalvelut

Lapsi voi saada esiopetuksen aikana myös muita opetuspalveluita, mikäli lapsi tarvitsee niitä esiopetukseen osallistumisen tueksi. Muut opetuspalvelut ovat lapselle maksuttomia palveluja¹³⁹ vastaavalla tavalla kuin tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Muiden opetuspalveluiden järjestämistavasta päättää opetuksen järjestäjä, ja palvelun järjestämisestä tehdään hallintolain mukainen päätös.

133 Perusopetuslaki 4 a §

134 Perusopetuslaki 4 a §

135 Perusopetuslaki 4 a §

136 Perusopetuslaki 4 a §

137 Perusopetuslaki 4 a §

138 Perusopetuslaki 4 a §

139 Perusopetuslaki 31 §

5.5.4. Lapsen esiopetuksen järjestäminen poikkeavasti terveydentilasta johtuvasta syystä

Lapsen esiopetus voidaan järjestää osittain toisin kuin perusopetuslaissa ja -asetuksessa¹⁴⁰ säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua lapsen terveydentilaan liittyvästä syystä. Esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairaus voi estää tai vaikeuttaa lapsen osallistumista esiopetuksessa järjestettävään opetukseen. Esiopetukseen osallistumisajan lyhentäminen tai esiopetuksen poikkeava järjestäminen ei ole mahdollista ilman päätöstä esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Hallintopäätös tulee tehdä aina, jos poikkeaminen ei ole tilapäinen tai vähäinen.

Huoltaja tekee opetuksen järjestäjälle hakemuksen esiopetuksen järjestämisestä poikkeavasti. Päätös voidaan tehdä vain lapsen tilanteesta johtuvilla, terveydentilaan liittyvillä syillä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. Hallintopäätöstä varten tarvitaan asiantuntijalausunto esiopetukseen osallistumiseen vaikuttavasta tilanteesta, joka liitetään huoltajan hakemukseen. Koska kysymyksessä on opetuksen järjestäjän päätös, tulee päätöksen tekijän aina arvioida lapsen kokonaistilanne myös pedagogisesti eli miten lapsen oikeus esiopetukseen mahdollistuu. Päätös esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tehdään aina tapauskohtaisesti yksittäisen lapsen tilanteen perusteella. Päätöksen on oltava lapsen edun mukainen.

Esiopetuksen poikkeavaa järjestämistä koskevassa päätöksessä on yksilöitävä, miten lapsen esiopetus poikkeaa perusopetuslaissa, -asetuksessa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa säädetystä ja/tai määrätystä. Päätöksessä tulee käydä ilmi päätöksen voimassaoloaika. Päätös esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä on voimassa määräajan, enintään lukuvuoden. Jos lapsen saama esiopetuksen määrä alittaa esiopetuksen vähimmäistuntimäärän 700 tuntia tai jos päätös koskee esiopetuksen järjestämispaikkaa, ratkaisun toimivuutta tulee säännöllisesti arvioida. Kaikki päätöksessä päätetyt asiat tulee perustella.

5.5.5. Perusopetuksen aloituksen myöhentäminen

Lapsen perusopetuksen aloittamista voidaan myöhentää vuodella¹⁴¹, jos se on lapsen edun mukaista. Huoltaja tekee opetuksen järjestäjälle hakemuksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin. Hakemukseen tulee liittää psykologinen ja tarvittaessa lääketieteellinen selvitys. Opetuksen järjestäjä tekee myönteisen tai kielteisen hallintopäätöksen. Päätös tulee perustella, ja psykologiset ja mahdolliset lääketieteelliset selvitykset liitetään päätökseen.

Hallintopäätös perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä tulee tehdä vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten. Päätöstä ei voi tehdä esimerkiksi siitä syystä, että perusopetuksessa ei olisi mahdollisuutta vastata lapsen oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeeseen. Päätös perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä tehdään ennen kuin lapsi aloittaa perusopetuksessa.

Kun lapsen perusopetuksen aloitusta on myöhennetty vuodella, lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen vielä yhden esiopetusvuoden ajan.

5.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 5 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan, ja siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan:

¹⁴⁰ Perusopetuslaki 18 § (1090/2024)

¹⁴¹ Perusopetuslaki 27 §

- *Luvun 5.1 osalta*
 - *Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämistä ohjaavat paikalliset käytännöt ja vastuut*
 - *Päiväkodin johtajan tai rehtorin vastuut tuen toteuttamisessa*
 - *Lukuvuosisuunnitelman rakenne tuen järjestämisen osalta sekä laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut*
 - *Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut*
 - *Esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tuen yhteensovittamisen paikalliset käytännöt*
- *Luvun 5.2 osalta*
 - *Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttaminen, yhteistyörakenteet ja vastuut järjestäjä-, toimipaikka- ja ryhmätasolla*
 - *Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen käytännöt ja vastuut*
- *Luvun 5.3 osalta*
 - *Ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyyden ja lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointiin ja tukitoimien toteuttamista koskevan suunnitelman laatimiseen liittyvät käytännöt ja vastuut*
 - *Tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu*
- *Luvun 5.4 osalta*
 - *Yhteistyökäytännöt huoltajan ja lapsen kanssa lapsikohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa*
 - *Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet*
- *Luvun 5.5 osalta*
 - *Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksentekoon ja toteuttamiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut*
 - *Sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut*
 - *Sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelun toteuttamisen yhteistyökäytännöt ja vastuut*
 - *Lapsen esiopetuksen poikkeavaan järjestämiseen ja päätöksentekoon liittyvät käytännöt ja vastuut*
 - *Perusopetukseen aloittamiseen vuotta säädettyä myöhemmin kuuluva yhteistyö, käytännöt ja vastuut*

6. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoillon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoillon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa¹⁴² määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelman laatimisesta.

Tässä luvussa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetus tai esiopetusyksikkö. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhoolto. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia¹⁴³.

Opiskeluhoollolla¹⁴⁴ tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa. Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto¹⁴⁵, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹⁴⁶.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä¹⁴⁷ lasten ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ennalta ehkäisevää ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhoiltoa esiopetuksessa. Se on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi lapsilla on oikeus opiskeluhoiltopalveluihin, joita ovat ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut¹⁴⁸. Opiskeluhoiltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat¹⁴⁹.

Ulvilan kaupungin esiopetuksen opiskeluhoilosta vastaa Ulvilan kaupungin opiskeluhoillon ohjausryhmä, jossa edustettuina ovat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus, toisen asteen ammatillinen koulutus, koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuolto, lastensuojelu, neuvola- ja perhepalvelut, nuorisotyö, sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita. Opiskeluhoillon ohjausryhmä valvoo ja ohjaa esiopetuksen opiskeluhoillon toimintaa lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaan, sekä varmistaa jatkumon aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Yhteisöllisen oppilashuillon suunnitteluforumina toimii alueellinen varhaiskasvatuksen monialainen ja esiopetuksen opiskeluhoillon yhteistyöryhmä. OPHtyöryhmän tehtävänä on seurata, arvioida ja kehittää opiskeluhoiltoa alueella.

Opiskeluhoillon ohjausryhmän johdolla laaditaan Ulvilan kaupungin opiskeluhoiltosuunnitelma opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

142 Perusopetuslaki 14 § ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

143 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (1225/2020)

144 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

145 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (1225/2020)

146 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

147 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

148 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

149 Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010) 15 a § (378/2022) ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

Esiopetuksen opiskeluhooltoryöryhmä

6.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma¹⁵⁰. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä¹⁵¹. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä¹⁵² esiopetuksen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite¹⁵³ opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää¹⁵⁴ opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä esiopetusyksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista esiopetusyksiköissä seurataan ja tarkistetaan¹⁵⁵ tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetusyksiköiden toimintaa niiden avulla

¹⁵⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁵¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

¹⁵² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁵³ Terveydenhuoltolaki 15 a §

¹⁵⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁵⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan¹⁵⁶.

Opetuksen järjestäjä vastaa¹⁵⁷ siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on esiovetusyksikkökohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiovetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys¹⁵⁸ huomioiden lasten ja esiovetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi esiovetusyksiköiden määrä ja esiovetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi oppimisen ja esiovetukseen osallistumisen tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotaustaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2) Esiovetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa esiovetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa¹⁵⁹, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiovetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiovetusyhteisön hyvinvoinnista¹⁶⁰.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiovetuksessa
- esiovetusyksikkökohtaisten opiskeluhoitoryhmien¹⁶¹ johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla¹⁶² tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoolllossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

156 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

157 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

158 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja Terveystarkastuslaki 15 §

159 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (886/2017)

160 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

161 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

162 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen¹⁶³. Lapsen osallisuus ja toivomukset¹⁶⁴ otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä¹⁶⁵.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin¹⁶⁶ (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen lapsen tueksi¹⁶⁷ koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoitokertomusten¹⁶⁸ laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

4) Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä¹⁶⁹. Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoillon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoilossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus¹⁷⁰ opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa
- esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoillon monialainen yhteistyö¹⁷¹ oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoido
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen¹⁷² lapsille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5) Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön¹⁷³, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä

163 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

164 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

165 EU:n tietosuojaa-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihoillon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

166 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 § (377/2022)

167 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §

168 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § (377/2022) ja 21 § (377/2022)

169 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

170 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

171 Perusopetuslaki 4 a luku

172 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

173 Perusopetuslaki 29 §

perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, päiväkodin johtajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa¹⁷⁴ tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan lapsen (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvauksen yhteistyöstä¹⁷⁵ huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

174 Perusopetuslaki 29 §

175 Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki 25 § (88/2010) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 35 §

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan esiopetuksen järjestämiseen¹⁷⁶. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa esiopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa esiopetukselle asetettuja yleisiä tavoitteita sekä oppimiskokonaisuuksien toteuttamiselle asetettuja yhteisiä tavoitteita. Esiopetuksessa noudatetaan näitä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta lapsia tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- ja kasvatusfilosofiseen järjestelmään. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa¹⁷⁷.

7.1. Paikallisesti päätettävät asiat

Esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkö- tai toimipaikkakohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksen¹⁷⁸ asettamissa rajoissa. Paikallinen opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa esiopetusta koskevan lainsäädännön tai esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa sen lisäksi, mitä perusteasiakirjassa aiemmin määrätään,

- mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen liittyvät esiopetuksen arvoperustaa täydentävät näkökulmat ja miten nämä näkökulmat näkyvät esiopetuksen toimintakulttuurissa, työskentelytavoissa ja oppimiskokonaisuuksien painotuksissa
- mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään liittyvät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut sekä miten nämä periaatteet ja ratkaisut näkyvät esiopetuksen toimintakulttuurissa, työskentelytavoissa ja oppimiskokonaisuuksien painotuksissa.

Ulvilassa ei ole erityiseen maailman katsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa esiopetusta. Perheillä on mahdollisuus, niin halutessaan, hakeutua ko. opetukseen naapurikuntaan.

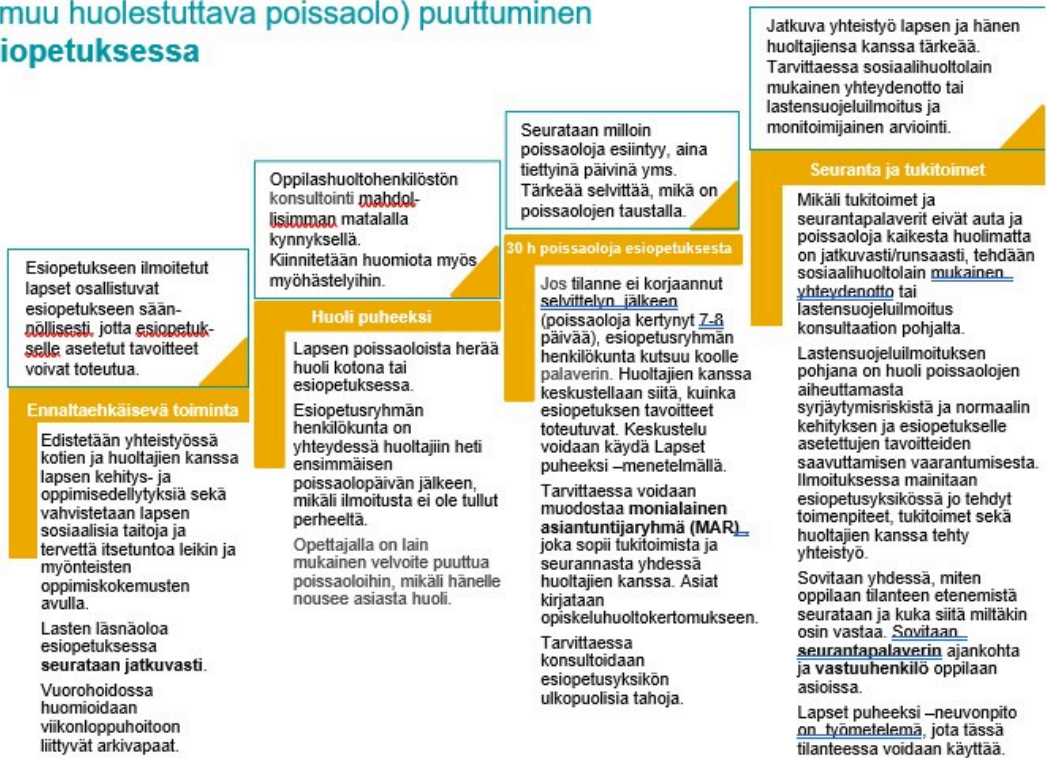
¹⁷⁶ Perusopetuslaki 7 §

¹⁷⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

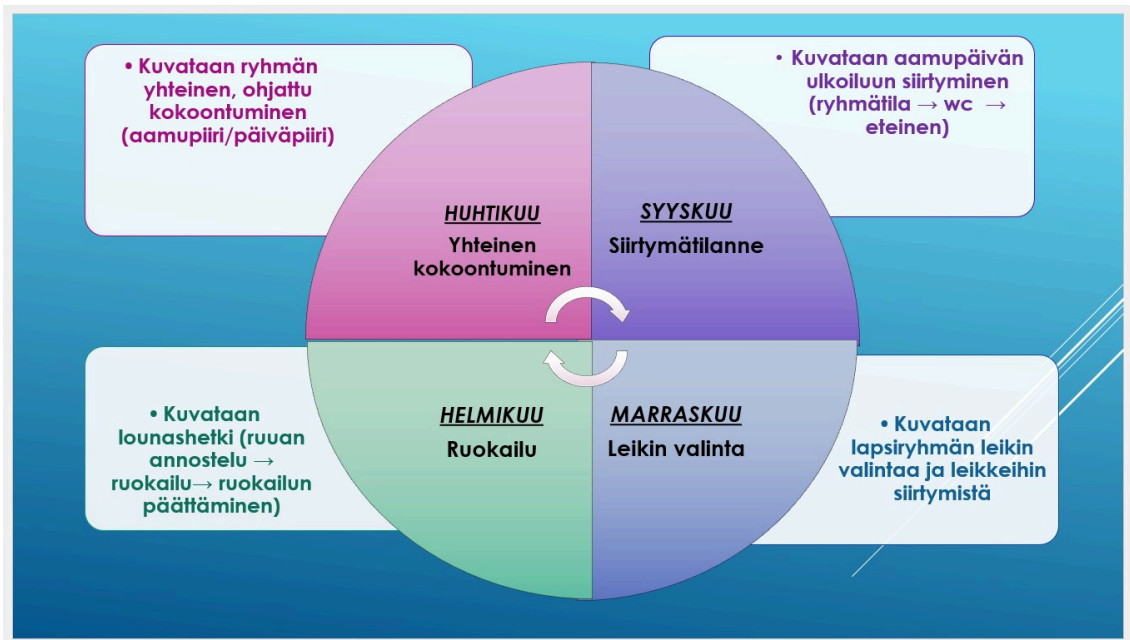
¹⁷⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

8. Liitteet

Poissaoloihin (luvatun poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen esiopetuksessa

Poissaolon portaat

Kuvaamisen vuosikello

Robocaost school of Ulvila

Robocaost School of Ulvila – robotiikka kuuluu kaikille.

Valtatie 11 – Robocaost School of Ulvila

Sisälllys

Valtatie	11	–	Miksi,	mitä	ja
miten?					
3					
0.		–			2.
..... Luokat.....					
7					
1.	Opetustuokio	–			Käskyt
haltuun					7
2.	Opetustuokio	–			Robotit
liikkumaan					7
3.	Opetustuokio	–			Robotin
ohjelmointia					7
4.	Opetustuokio	–			Koodilla
liikettä					7
5.	Opetustuokio	–			Koodit
järjestykseen					8
6.	Opetustuokio	–			Tarinoiden
robotiikkaa.....					8
3.		–			4.
..... Luokat.....					
9					

1.	Opetustuokio	–		Käskyt
haltuun				9
2.	Opetustuokio	–		Satunnaiset
käskyt				9
3.	Opetustuokio	–		Algoritminen
ajattelu				9
4.	Opetustuokio	–	Lego	WeDo
I				11
5.	Opetustuokio	–	Lego	WeDo
II				11
6.	Opetustuokio	–	Lego	WeDo
III				11
5.		–		6.
.....				
Luokat				12
1.	Opetustuokio	–		Erilaisia
robotteja				12
2.	Opetustuokio	–		Syvennyttään
koodiin				13
3.	Opetustuokio	–		Micro:bit
haltuun				13
4.	Opetustuokio	–	Lego	Spike
I				14
5.	Opetustuokio	–	Lego	Spike
II				14
6.	Opetustuokio	–	Lego	Spike
III				14
5.	-	6.	Lk.	Eriyttäminen
ylöspäin				15
7.	–	9.	luokat:	Tietotekniikan
valinnaisaine				16
Opetustuokio		1		&
.....				
2.				
16				
Opetustuokio		3		&
.....				
4.				
20				
Opetustuokio		5		&
.....				
6.				
22				
Opetustuokio		7		&
.....				
8.				
24				

Opetustuokio 10.....	9	&
26		
Opetustuokio 12.....	11	&
30		

Valtatie 11 – Miksi, mitä ja miten?

Robocoast School of Ulvila – Ulvilan kaupungin paikallista opetussuunnitelmaa täydentävä robotiikan opettamisen suunnitelma.

Kuten valtatie 11, on tämä täydentävä suunnitelma suhteellisen lyhyt. Se vie kuitenkin Suomen teknologisen osaamisen tunnetuksi tekemän lippulaivan, "Nokian" kautta maailmalle kulkeviin terminaaleihin, Robottirannikon kautta. Lukuisten oppimispolkujen sijaan tässä on kyseessä valtatie, joka kulkee Nokian viitoittamaa tietä Satakunnan robottirannikolle ja suoraan tulevaisuuden työpaikkoihin, kaikkialle maailmaan.

Nykyajan lapsille hammasharjat ja nallekarhut ovat tietokoneita. Robotiikka on yhdessä tekemistä ja viestintää. Suunnitelmassa sovelletaan arkkitehtuurista tuttua tilojen ja ympäristöjen saavutettavuuden periaatetta oppimiseen (UDL = universal design for learning), joka on kansainvälisesti tunnettu myös inklusiivisen opetuksen viitekehys – robotiikka kuuluu kaikille.

Luokan omien projektien kautta päästään helposti lähikehityksenvyöhykkeelle ja perusteita opitaan tarpeen tullen. Jokainen Ulvilan peruskoululainen pääsee koulutuksellisen tasa-arvon mukaisesti tutustumaan robotiikkaan ja parhaimmillaan se on sykäys monialaiseen oppimiseen ja flow-kokemukseen.

Opetustarvikepaketit

Opetusmateriaalin ajattelu korostaa joustavia oppimisympäristöjä ja auttaa opettajia ja muita kouluttajia huomioimaan koulujen ja oppilaiden väliset yksilölliset erot. Robotiikan opetusta tukemaan on varattavissa kolme eritasoista opetustarvikepakettia Ulvilan kasvatus- ja opetustoimistosta luokille 0-2, 3-4 ja 5-6. Yläasteella robotiikan opetus sisältyy valinnaisaineisiin.

MIKSI: Oppilaiden sitoutumista ja motivaatiota tuetaan monipuolisesti ja opetus on osallistavaa. Tässä vaiheessa herätellään uteliaisuutta, pelottomuutta ja ihmettelyn kykyä tulevaisuuden teknologian suhteen. Linda Liukkaan mukaan koodauksen ja robotiikan opiskelussa oleellisinta ei ole itse koodi ja robotti, vaan ymmärrys algoritmeista, Boolean logiikasta (ja, tai, ei) ja luovuudesta. Uuden kielen opiskelussa tarvitaan omakohtaista kokemusta ja kieliopin lisäksi runoutta. Liikkeelle lähdetään Hello Rubyn matkassa, liikkuvien autojen ja muiden yksinkertaisten sovellusten kanssa.

MITÄ: Opetuksessa hyödynnetään erilaisia tiedon esittämisen tapoja ja monipuolisia oppimateriaaleja. Lapsille tutut Legot toimivat yhtenä Ulvilan kouluihin hankittuna käyttöliittymänä ohjelmoinnillisen ajattelun oppimisessa. Koulujen omien opetusvälineiden lisäksi Ulvilan kouluilla on käytössään WeDo, Prime ja Mindstorms, LEGO® Education -tuotteita. Erilaisten lähestymistapojen luoma informaatio ja sisältö saavat aikaan monikanavaista oppimista, aivoissa aktivoituu tunnistava verkosto – mitä oppia. Robotiikan oppimisessa seurataan, väistellään ja luodaan yritysten ja erehdysten kautta.

MITEN: Oppilaat työstävät oppisisältöjä ja osoittavat osaamistaan monin eri tavoin. Yläkoulun valinnaisaineissa tutustutaan monipuolisiin Micro:bitin mahdollisuuksiin.

Vuosiluokat

- 0.–2. vuosiluokat: Kokeillaan ja tutkitaan arjen teknologiaa

Sitoutuminen alkaa parhaiten kyselyiässä, kun saa selville MIKSI mikäkin asia toimii, kuten toimii. Koululaiseksi kasvamisessa tiedonhalua pidetään yllä läpi opetusvelvollisuuden, lisäten ymmärrystä siitä, mitä voi omakohtaisesti tehdä ja miten robotiikan osaamista voi parhaiten soveltaa.

- 3.–4. vuosiluokat: Satakunta on robottirannikko

Oppijana kehittyminen avaa oppilaalle mahdollisuuden tekemällä oppien, MITÄ kaikkea robotiikalla ja automaatiolla voidaan saada aikaiseksi.

- 5.–6. vuosiluokat: Robotti arjessa ja yhteiskunnassa

Oppijana kehittyminen antaa mahdollisuuden soveltaa osaamistaan ja vastata monipuolisesti kysymykseen, MITEN.

- 7.–9. vuosiluokat: Valinnaisuus: älykkäät tuotteet ja teollisuuden robotiikka

Micro:bitiä voidaan soveltaa taito- ja taideaineissa, matemaattisluonnontieteellisissä aineissa ja vuorovaikutustaitojen kehittämisen ja tarinan kerronnan välineenä.

Opetussuunnitelma ja ohjelmointi vuosiluokilla 1–6

Alakoulussa robotiikka ja ohjelmointi keskittyvät enimmäkseen ohjelmoinnillisen ajattelun ja ohjelmoinnissa hyödyllisten ajattelumallien kehittämiseen. Opettajan ei tarvitse osata koodata monimutkaisia koodisarjoja. Tilan antaminen luovuudelle, ongelmanratkaisulle ja kokeilemiselle riittää. Robotiikan opettaminen mahdollistaa monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja eri oppiaineiden hyödyntämisen opetuksessa.

Opetussuunnitelmassa ohjelmointi näkyy matematiikan ja käsityön tavoitteissa sekä niihin liittyvissä sisältöalueissa.

Robotiikan opetuksessa toteutuvat opetussuunnitelman laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet, joilla tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta.

- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5). Se on tärkeä kansalaistaito ja osana monilukutaitoa.
- Ajattelu- ja oppimaan oppimiseen (L1) liittyy algoritmien luominen, ongelmien purkaminen, kaavojen tunnistaminen, ratkaisujen yleistäminen ja automatisointi sekä tietokonekielen ymmärtäminen.
- Itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin (L3) liittyy algoritmien luominen ja kaavojen tunnistaminen
- Monilukutaitoon (L4) liittyy tietokonekielen ymmärtäminen ja kaavojen tunnistaminen.
- Työelämässä tarvittavaan osaamiseen (L6) liittyy robotiikan ja ohjelmoinnin tulo tulevaisuuden ammatteihin
- Osallistumiseen, vaikuttamiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen (L7) tarvitaan robotiikan osaamista.

Opetussuunnitelma ja ohjelmointi vuosiluokilla 7–9

Oppilas ymmärtää, että tietokone tarvitsee kaikkiin toimintoihinsa tarkat ohjeet. Ohjeista muodostuu tietokoneohjelmia, joiden tekeminen on ohjelmointia. Oppilas ymmärtää ohjelman perusrakenteet ja osaa itse tuottaa pieniä toimivia ohjelmia.

Tietotekniikan valinnaisaineessa keskitytään konkreettiseen ohjelmointiin. Oppilaille opetetaan miten tehdä Python, Javascript-ohjelmia tai robottiohjelmoinnissa käytettää Microbit ohjelmointia. Tämän jälkeen oppilaat tekevät kyseisellä ohjelmointikielellä pieniä harjoitusohjelmia.

Robottiohjelmoinnissa käytetään Microbit ohjelmointialustaa ja niihin liittyviä mikropiirilevyjä, jotka ovat jo itsessään pieniä tietokoneita. Näitä mikropiirilevyjä, voidaan liittää robottiautojen ohjelmoitaviksi moottoreiksi. Oppilaat kirjoittavat ohjelmakoodin Microbit sivuston omalla editorilla. Samalla sivulla on myös simulaattori, jolla ohjelmien toimivuutta voi testata. Kun oppilas saa ohjelman toimimaan simulaattorissa, voidaan se siirtää mikropiirilevylle. Mikropiirilevyn led-valoja voi ohjelmoida vaikka tekemään morsetuslaitteen yhdistämällä kaksi mikropiirilevyä. Mikropiirilevyissä on radiolähetin ja vastaanotin, joita oppilas voi ohjelmoida kommunikoidaan keskenään. Mikropiirilevyissä on myös liiketunnistin, jolloin oppilas voi ohjelmoida tunnistamaan levyn ravistamisen ja näin pystytään koodaamaan vaikka askelmittari.

Ohjelmointi tapahtuu graafisen ohjelmoinnin keinoin eli palikoita siirtämällä, jotka ovat samalla ohjelmointikielenä käskyjä. Oppilas voi halutessaan vaihtaa myös Javascriptin puolelle, jolloin pitää osata kirjoittaa ohjelmointikielen komentoja tekstieditorilla.

0. – 2. luokat

Jaa opetustuokioiden luovimmat hetket Somessa hästägillä #RoboCoastUlvila

1. Opetustuokio – Käskyt haltuun

Kapteeni káskee - peli

musiikkina Robottilaulu - Fröbelin palikat.

Erlaisia robotteja

Keskustelkaa millaisia/mitä tehtäviä varten robotteja on ja millaisen haluaisi suunnitella? Tehkää luettelo erilaista roboteista.

Piirrä oma robotti. Kerro, mitä robotti tekee ja mitä muita ominaisuuksia robotilla on. Keksi robotille nimi.

2. Opetustuokio – Robotit liikkumaan

Robottitanssi

Ohjelmoidaan tanssiliikkeet ja tanssitaan musiikin mukana esim. tapu, tapu, hyppy, hyppy, tömps, tömps, pyörähdys, tauko. Keksi omat tanssiliikkeet.

Robotin rakentaminen

Lähdetään toteuttamaan omaa robottia mikä hahmoteltiin 1. tunnilla. Toteutus esim. Legot, palikat, zoopit tms. rakentelumateriaali. Voit käyttää esim. pahvilaatikoita, pullonkorkeja, foliota, paperirullia, nappeja ym.

3. Opetustuokio – Robotin ohjelmointia

Opettajani/kaverini on robotti

Leikissä oppilaat ohjaavat opettajaa tai luokkatoveria antamalla yksinkertaisia ja tarkkoja ohjeita kuten: "Kävele eteenpäin kolme askelta. Käänny vasempaan. Kulje eteenpäin vielä kolme askelta." Tavoitteena on harjoitella ohjelmoinnin perusasioita, eli ohjeiden antoa ja miten toimia tilanteessa, jolloin vastaan tulee vaikkapa este eli esimerkiksi seinä. Ohjelmointi on täsmällisten käskyjen antamista.

Kauko-ohjattavat autot tai vastaavat

Suunnittele rata missä on tilaa kahdelle autolle ja radalla tulee ohjausta eteen, taakse, oikealle ja vasemmalle. Voit myös tehdä siihen mäkiä, esteitä tai tunneleita ja suunnitella ne niin että auto mahtuu kulkemaan niistä. Kuinka pysäköit auton?

4. Opetustuokio – Koodilla liikettä

Ohjeen mukaan piirtäminen

Anna kaverille ohjeet, miten hän piirtää täsmälleen samanlaisen kuvion kuin sinä olet piirtänyt, näkemättä sinun piirrostaasi, esim. ruutupaperia käyttämällä. Annetaan täsmällisiä piirtämiskäskyjä tyyliin "kolme ruutua oikealle, kaksi ruutua ylös".

Robotin ohjaaminen (sokkoleikki)

Rakentakaa kulkureitti ja laittakaa reitille muutama mutka sekä esteitä. Sitokaa vuorotellen silmät esim. huivilla. Toinen on robottina ja toinen on ohjaamassa. Antakaa robotille ohjeita askel askeleelta. Anna yksi ohje kerrallaan, jotta ei tule onnettomuuksia.

Järjestelkää reittiä välillä uudestaan.

Keskustelkaa lopuksi, mitä aisteja (sensoreita) robotin piti käyttää. Kuuloaistilla kuullaan ohjeet ja tuntoaisti paljastaa reitillä olevat esteet. Robotilla on mekaaniset sensorit.

Voi yhdistää harjoituksen kielelliseen tai matemaattiseen tuokioon eskarissa.

BeeBot –ohjelmointi

Sovella robotin mukana tulleita ohjeita.

5. Opetustuokio – Koodit järjestykseen

Rakentajarobotti

Anna ihmisrobotille tarkat ohjeet, miten se palikka palikalta rakentaa samanlaisen rakennelman kuin sinulla näkemättä alkuperäistä. Sinä et saa nähdä robotin työtä. Robotti ei kysy, eikä vastaa. Se tottelee jokaista käskyä, mutta sanoo ERROR, jos ei pysty suorittamaan antamaasi käskyä. Täsmälliset käskyt, tehdään vain se, mitä käsketään.

Kuvallinen ohje

Useasta kuvasta koostuva ohje sekoitetaan (vaikkapa siemenen istuttaminen). Oppilaiden tehtävänä on järjestää kuvat ja suorittaa annettu tehtävä oikeassa järjestyksessä.

6. Opetustuokio – Tarinoiden robotiikkaa

Linda Liukas koodisatukirjaan tutustuminen ja tulostettavia tehtäviä kirjasta.

Hello Rubyn nettisivuilta löytyy myös tehtäviä. Moi Ruby! | Hello Ruby

Keskustelua robotiikasta ja jakson arviointi.

3. – 4. luokat

Tavoite: robotiikan perusteet haltuun

Mikä on robotti? Ohjelmitava laite.

Jaa opetustuokioiden luovimmat hetket Somessa hästägillä #RoboCoastUlvila

1. Opetustuokio – Käskyt haltuun

Käskyt

Tietokoneelle pitää antaa yksityiskohtaisia käskyjä, jotta se ymmärtää ne.

Keksi ohjeet, miten esim. syödään aamupala, pestään hampaat, katetaan pöytä.

Esim. sängyn petaus

1. Mene makuuhuoneeseen.

2. Ota päiväpeitto.

3. Laita päiväpeitto sängyn päälle.

4. Jos on koristetyynyjä, laita ne sängyn päälle. Muussa tapauksessa poistu makuuhuoneesta.

Koodaustunti

Harjoittele koodaamista tietokoneella osoitteessa: <https://hourofcode.com/us/learn>

Sivustolta löytyy useita koodauspelejä.

2. Opetustuokio – Satunnaiset käskyt

Noppa-leikki

Määrittele jokaiselle silmäluvulle joku käsky esim. silmäluku 1 = 5 X-hyppyä. Voi tehdä yksin, ryhmissä tai koko luokan kanssa yhteisesti.

Koodaustunti

Jatketaan 1. tunnilla aloitettuja koodaustunteita tietokoneella osoitteessa: <https://hourofcode.com/us/fi/learn>

Sivustolta löytyy useita koodauspelejä.

3. Opetustuokio – Algoritminen ajattelu

Tavoite: opetellaan algoritmista ajattelua, kykyä ajatella prosessien toimintalogiikkaa.

Robottiopettaja - opettaja antaa käskyjä

Tietokonetta voidaan ohjelmoida piirtämään näytölle näkyvää grafiikkaa ihmisen määrittelemien ohjeiden perusteella. Oppilaille annetaan ruutupaperit ja kynät.

Opettaja kertoo, että tehtävässä annetaan vain käskyjä 1 ruutu ylös/alas/oikealle/vasemmalle. (Voi myös käyttää ilmansuuntia esim. 1 ruutu pohjoiseen)

Aloituksessa kynä laitetaan johonkin ruutujen risteyskohtaan.

- 1 ruutu ylös, 1 ruutu vasemmalle, 1 ruutu alas, 1 ruutu oikealle (neliö)
- 1 ruutu alas, 1 ruutu alas, 1 ruutu alas, 1 ruutu alas, 1 ruutu oikealle, 1 ruutu oikealle (L)
- 1 ruutu ylös, 1 ruutu oikealle, 1 ruutu alas, 1 ruutu oikealle, 1 ruutu alas, 1 ruutu vasemmalle, 1 ruutu alas, 1 ruutu vasemmalle, 1 ruutu ylös, 1 ruutu vasemmalle, 1 ruutu ylös, 1 ruutu oikealle (plus-merkki)
- Suunnittele oma kuvio ja tee siitä käskyjono (esim. suorakulmio, kolmio, talo)

Toista se – leikki

Opettaja kirjoittaa taululle taputussarjan

- Kädet yhteen
- Kädet yhteen
- Kädet polviin

Viereen kirjoitetaan käskyt, jotka kertovat kuinka kauan taputussarjaa pitää toistaa.

- Viisi kertaa
- Niin kauan kunnes pari käskee lopettamaan

Kirjoitetaan käskyt, jotka kertovat, milloin aloitetaan.

- Opettaja nyökkää
- Opettaja taputtaa yhden kerran

Kerrotaan, että tietokoneiden ohjelmoinnissa käytetään vastaavia silmukoita, joiden avulla voidaan toistaa tietyt käskyt. Silmukalle voidaan antaa nimi ja toistaa vain se. Taululla olevalle sarjalle voidaan antaa nimi: TAPUTUS.

Voi keksiä parin kanssa lisää taputussarjoja ja harjoitellaan niitä.

Reitti-tehtävä

Kirjoittakaa käskyjono, miten koulun ulko-ovelta päästään esim. oman luokan ovelle tai opettajainhuoneen ovelle. Vertailkaa kirjoitettuja käskyjonoja ja testatkaa, miten toimii.

Tehtävän voi tehdä myös pihalla kirjoittaen käskyjono, jonka avulla voi kulkea lähellä olevaan kaikille tuttuun paikkaan esim. bussipysäkille, lähimetsän suuren kiven luo tai urheilukentälle.

4. Opetustuokio – Lego WeDo I

Lego-robotti haltuun I

Tutustutaan LEGO WeDo-robotin toimintaan ja ohjelmointikielen iPadin kautta.

Projektien ohjeet löytyvät WeDo-robotin ohjaamiseen tarkoitetusta sovelluksesta.

Tavoite: Ohjelmoidaan robotti esimerkkiprojektien avulla.

- Projekti 1: Wobble

5. Opetustuokio – Lego WeDo II

Lego-robotti haltuun II

Tutustutaan LEGO WeDo-robotin toimintaan ja ohjelmointikieleen iPadin kautta.

Tavoite: Ohjelmoidaan robotti esimerkkiprojektien avulla.

- Projekti 2 & 3: Drive ja Crank

6. Opetustuokio – Lego WeDo III

Lego-robotti haltuun III

Tutustutaan LEGO WeDo-robotin toimintaan ja ohjelmointikieleen iPadin kautta.

Tavoite: Ohjelmoidaan ja rakennetaan robotti esimerkkiprojektien avulla.

- Projektit 1ab – 3ab

o Projekteissa ei ole valmiita suunnitteluohjeita, oppilaan oma kekseliäisyys avainasemassa.

5. – 6. luokat

Jaa opetustuokioiden luovimmat hetket Somessa hästägillä #RoboCoastUlvila

1. Opetustuokio – Erilaisia robotteja

Erilaisia robotteja - pari/ryhmätyö

Opettaja kertoo: Maailmassa on paljon asioita, joita on raskasta tai vaativaa tehdä tai asioita, joita ei muuten viitsisi tehdä. Näihin tarkoituksiin on kehitetty robotteja. Roboteista mikään työ ei ole tylsää, vaan ne ovat vahvoja ja jaksavat tehdä saman työn uudestaan ja uudestaan. Esim. Sairaaloissa leikkausrobotit tekevät kirurgisia operaatioita, avaruuden tutkimista varten on lähetetty robotteja tai robottiruohonleikkuri.

Tehtävä: Keksi parin/ryhmän kanssa niin monta erilaista robottia kuin ehdit paperille/tietokoneelle - opettaja ottaa aikaa esim. 3-5 minuuttia.

Lopuksi keskustellaan hetki tuotoksista.

Robotin suunnittelu - pari/ryhmätyö

Tarvikkeet: kynä ja paperia

Valitkaa ryhmän / parin kanssa joku työ, jota teette usein, mutta jonka tekemisestä ette pidä esim. pedin petaaminen, repun pakkaaminen, pyykin viikkaaminen, välipalan tekeminen...

Tee tämä osuus yksin: Kehitä robotti tekemään valitsemanne työ. Robotti ei tarvitse kokonaista kehoa esim. autoa kokoava robotti tekee yhtä tehtävää uudestaan ja uudestaan ja sille voi riittää vain käsivarret.

Mitä robottiin tarvitaan?

- Miten se liikkuu, tarvitseeko sen liikkua? Pyörillä, jaloilla vai muulla tavalla
- Liikuttaako robotti esineitä? Millä tavalla?
- Tarvitseeko robotin tarttua kiinni johonkin? Millaiset "kädet" ovat?
- Palatkaa ryhmiin ja verratkaa, millaiset robotit suunnittelitte.

Rakentajarobotti - parityö

Toimitaan vuorotellen robottina ja ohjelmoijana. Ollaan esim. selin pariin tai sermin eri puolilla.

Molemmilla pareista käytössä samanlaiset palikat esim. Legoja

Anna robotille tarkat ohjeet, miten se rakentaa palikka palikalta samanlaisen rakennelman kuin sinulla näkemättä alkuperäistä.

Robotti tottelee, mutta sanoo ERROR, jos ei pysty noudattamaan ohjetta.

Muistettava täsmälliset käskyt ja tehdään vain mitä käsketään.

2. Opetustuokio – Syvennyttään koodiin

Robottiystävän koodaus

Robotin sydämenä on tietokone. Tietokone ohjelmoidaan suorittamaan tehtävä. Ohjeet ovat yksityiskohtaisia. Ohjeita kutsutaan koodeiksi. Esim. Kun painat hissin nappia, hissi tulee kerrokseesi.

Suunnittele omat värinäppäimet ja tee komentokäskyt eri väreille esim.

- Punainen = taputa käsiä
- Sininen = hyppää ylös ja alas
- Vihreä = kutita kaveria
- Keltainen = sano: "Päivää!"

Testatkaa näppäimiä parin kanssa

Binaarijärjestelmä

Tutustutaan tietokoneen binaarijärjestelmään. Tietokoneessa kaikki on joko 1 (kyllä) tai 0 (ei) Näitä kahta voi yhdistellä loputtomasti ja niillä voi kirjoittaa myös kirjaimet.

Kirjoitetaan viestejä binaarijärjestelmällä ja annetaan parin ratkaista viesti.

A = 00000 B = 00001 C = 00010 D = 00011 E = 00100 F = 00101 G = 00110

H = 00111 I = 01000 J = 01001 K = 01010 L = 01011 M = 01100 N = 01101

O = 01110 P = 01111 Q = 10000 R = 10001 S = 10010 T = 10011 U = 10100

V = 10101 W = 10110 X = 10111 Y = 11000 Z = 11001 Å = 11010 Ä = 11011

Ö = 11100 . = 11101 , = 11110 ? = 11111

- Voi keksiä myös oman salakielen.

3. Opetustuokio – Micro:bit haltuun

Microbit-ohjelmointi

Harjoitellaan koodausta tietokoneella <https://makecode.microbit.org> -sivustolla.

Microbittiä voi ohjelmoida iPadilla.

Harjoittele esim. tekemään vilkkuva sydän ja kirjoittamaan oma nimesi. Mikrobit-sivustolla on näihin suomenkieliset ohjeet.

4. Opetustuokio – Lego Spike I

LEGO-Spike robotit haltuun I

Tutustutaan LEGO Spike-robotin toimintaan ja ohjelmointikieleen iPadin kautta.

Projektien ohjeet löytyvät Lego Spike-nettisivuilta.

Tavoite: Ohjelmoidaan robotti esimerkkiprojektien avulla.

- Projekt 1: Ajobotti

- o Ohjelmoi robotti ajamaan tietty reitti

- Projekt 2: Väistä estettä (sensorin käyttö)

- o Ohjelmoi robotti havainnoimaan este ja väistämään sitä

5. Opetustuokio – Lego Spike II

LEGO-Spike robotit haltuun II

Tutustutaan LEGO Spike-robotin toimintaan ja ohjelmointikieleen iPadin kautta.

Tavoite: Ohjelmoidaan robotti esimerkkiprojektien avulla.

- Projekt 3: Viivaseuranta (sensorin käyttö)

- o Ohjelmoi robotti seuraamaan viivaa.

- Projekt 4: Ulkopuoliset laitteet

- o Rakenna moottoreilla toimivia työkaluja, joiden avulla voit nostaa tai liikuttaa esineitä

6. Opetustuokio – Lego Spike III

Jatketaan Microbit-ohjelmointiin ja Lego-roboteihin tutustumista kilpailun avulla.

Lego-robotti haltuun III - Kilpailut

1. Sumo

a. Tavoite: työntää vastustajan robotti pois alueelta

b. Robotin käynnistäminen: napin painamisen jälkeen 2s viive ennen toimintoja

c. Tarkemmat säännöt Porin kaupungin sivuilta.

2. Viivaseuraaja

a. Tavoite: Robotti seuraa itsenäisesti viivaa mahdollisimman pitkälle

b. Tarkemmat säännöt Innokas-verkoston sivuilta.

Micro:bit haaste

Haasta toiset koodaamaan perässäsi jokin Micro:bit koodi.

5. - 6. Lk. Eriyttäminen ylöspäin

Kerää kasaan joukkue ja osallistu Lego FLL-kilpailuun. Lisää tietoa FIRST LEGO League Suomi –sivustolta <http://www.fllsuomi.org/>

7. – 9. luokat: Tietotekniikan valinnaisaine

Opetustuokio 1 & 2

<https://microbit.org>

Ohjelmoidaan micro.bit ”palikka” aluksi näyttämään hymiötä.

Seuraavaksi ohjelmoidaan palikkaan merkkijono eli teksti 9A, kun painetaan painiketta A

Valitse Let´s Code

Valitse New Project

Valitse Let´s Code

ja painettaessa B palataan alkutilanteeseen.

Tehdään toisto eli toistetaan merkkijonoa 9A neljä kertaa

Ladataan ohjelmakoodi micro.bit "palikalle"

Siirry ladatut kansioon ja etsi microbit-tiedosto. Paina hiiren oikealla painikkeella tiedoston nimeä ja valitse Lähetä kohteeseen ja sieltä MICROBIT Paina kuvaruudun alareunasta Download

Nyt tiedosto menee microbit-levylle ja voit testata koodiasi.

Ohjelmoi sydän vilkkumaan kymmenen kertaa, kun "palikkaa" ravistetaan ja lisää lopuksi onnittelumusiikki.

Ohjelmoi askelmittari

Opetustuokio 3 & 4

Tee seuraavat tehtävät microbit simulaattorilla microbit.org. Tee jokaisesta tehtävästä oma projekti ja jaa projekti samalla tavalla kuin viimeksi opetettiin ja laita kyseinen linkki aina kyseisen tehtävän alapuolelle.

Projektin ja linkin näkyvä nimi

Tehtäväkuvaus

Oma linkki tehtävään. Laita tähän sarakkeeseen linkki tehtävään.

Microbit 4

Tee hymiö, joka kääntyy toisinpäin painettaessa nappia b.

Microbit 5

Näytä oma etunimesi kerran tekstinä. Näytä oma toinen nimesi tekstinä kaksi kertaa peräkkäin. Näytä oma sukunimesi kolme kertaa peräkkäin tekstinä. Käytä sopivaa silmukkarakennetta.

Microbit 6

Näytä seuraavien laskutoimitusten tulokset näytöllä:

2+3

7-4

Tee muuttuja step:

1. Valitse Variables
2. Paina Make a Variable
3. Kirjoita muuttujalle nimi step

2x5

12:3

Microbit 7

2.0 Tee Noppa

1. Valitse SYÖTE ja tee KUN-ohjelmointilohko napille A.
2. Valitse MUUTTUJAT ja tee uusi muuttuja NOPPA
- 2.1 A-napin ohjelmointilohkossa
3. Käytä MUUTTUJAT ja MATEMATIIKKA ohjelmointilohkoja.
4. Aseta NOPAN arvoksi satunnaisluku 0-5
5. Lisää NOPAN arvoon 1
6. Näytä nopan arvo YLEISET ohjelmointilohkojen avulla

Microbit 8

Keksi itse tehtävänkuvaus ja kirjoita se tähän. Ratkaise myös oma tehtäväsi sekä laita siihen linkki viereiseen sarakkeeseen.

Opetustuokio 5 & 6

Tee seuraavat tehtävät microbit simulaattorilla microbit.org. Tee jokaisesta tehtävästä oma projekti ja jaa projekti samalla tavalla kuin viimeksi opetettiin ja laita kyseinen linkki aina kyseisen tehtävän alapuolelle.

Projektin ja linkin näkyvä nimi

Tehtäväkuvaus

Oma linkki tehtävään. Laita tähän sarakkeeseen linkki tehtävään.

Microbit 9

Tee ohjelma, joka A:ta painaessa näyttää auton ja B:tä painaessa talon. Piirrä auto ja talo ledien avulla.

Microbit 10

Tulosta seuraavien laskujen tulokset sekä jakojäännökset. Käytä omaa jakojäännösoperaattoria.

A) 32:5

(Eli tulostaa 6 jää 2)

B) 18:7

C) 20:3

D) 18:6

Microbit 11

Näytä seuraavien laskutoimitusten tulokset näytöllä:

$2+3 \times 4$

$2 \times 4 - 4$

$(3+4) \times (5-4)$

$12:3+4$

Microbit 12

Tee noppa siten että näytettävä luku näytetäänkin led-valoilla

Microbit 13

Tee Kivi-Paperi-Sakset peli

- Kun painetaan nappia A, arvo luku 0-2. Numeron sijasta näytä kuva seuraavasti:
- 0 = kivi
- 1 = paperi
- 2 = sakset
- Vastaavasti kun painetaan B näytetään B:n kuva.
- Ohjelma ilmoittaa lopuksi kumpi voitti A vai B. Tähän osuuteen tarvitset jos lohkoja, jotka löytyy logiikka osuudesta.

Opetustuokio 7 & 8

Tee seuraavat tehtävät microbit simulaattorilla microbit.org. Tee jokaisesta tehtävästä oma projekti ja jaa projekti samalla tavalla kuin viimeksi opetettiin ja laita kyseinen linkki aina kyseisen tehtävän alapuolelle.

Projektin ja linkin näkyvä nimi

Tehtäväkuvaus

Oma linkki tehtävään. Laita tähän sarakkeeseen linkki tehtävään.

Microbit 14

Tee mikropiiristä morsetuslaite. Painettaessa A:ta näytetään lyhyt viiva sekä kuullaan lyhyt piippaus. Painettaessa B:ta näytetään pitkä viiva sekä kuullaan pitkä piippaus.

Microbit 15

Tee laskuri, joka laskee kuinka monta kertaa A:ta on painettu ja tulostaa jokaisen painalluksen jälkeen määrän. Samoin B:tä painettaessa.

Microbit 16

Näytä luvun 7 kertotaulu kymmeneen asti eli tulokset laskuista 7×1 , 7×2 , ... 7×10

Microbit 17

Käy silmukassa läpi kaikki luvut 0-100 ja tulosta niistä kolmella jaolliset luvut.

Microbit 18

Parityö. Toinen tekee radiolähttimen ja toinen vastaanottimen.

Käytä RADIO-ohjelmointilohkoja

- Lohkon YLEISET/"Käynnistettäessä" sisälle laita ohjelmointipalikka RADIO/"Radio aseta ryhmä"
- Aseta ryhmän tunnisteeksi jokin nelinumeroinen luku, joka on parityössä molemmalla sama. Eri kuin muilla luokassa.
- Toinen tekee ohjelman, joka lähettää merkkijonon ja toinen vastaanottaa merkkijonon.
- Lähettäjä: Kun painat nappia A, lähetä RADIOLLA merkkijono "OK". Käytä apuna tehtävää 2.
- Lähettäjä: Kun painat nappia B, lähetä RADIOLLA merkkijono "EI".
- Lähettäjä: Kun ravistat microbittä, lähetä RADIOLLA merkkijono "PÖÖ".
- Tarvittavat palikat löytyvät: RADIO, YLEISET ja MUUTTUJAT.

Siirrä ohjelma microbit piirilevyyn. Myös vastaanottajan koodi pitää siirtää omana piirilevyyn.

Microbit 19

Käytä tehtävää 14 apuna ja tee vastaava parityö mitä Microbit 18, mutta tällä kertaa lähetetään ja vastaanotetaan morse merkkejä. Lähetä ainakin SOS eli kansainvälinen hätämerkki.

Opetustuokio 9 & 10

Tee seuraavat tehtävät microbit simulaattorilla microbit.org. Tee jokaisesta tehtävästä oma projekti ja jaa projekti samalla tavalla kuin viimeksi opetettiin ja laita kyseinen linkki aina kyseisen tehtävän alapuolelle.

Projektin ja linkin näkyvä nimi

Tehtäväkuvaus

Oma linkki tehtävään. Laita tähän sarakkeeseen linkki tehtävään.

Viides kerta esimerkkejä

88

Pohja autolle

https://makecode.microbit.org/_Tee9033R11ay

Microbit 20

Tee lähetin joka lähettää viestit "terve", "moi" ja "näkemiin"

Tee samaan ohjelmaan vastaanotin joka toistaa viestit sellaisenaan.

Microbit 21

Tee ohjelma, joka lähettää aina A:ta painettaessa tekstin A radiolähettimellä ja B:tä painettaessa tekstin 'B' radiolähettimellä toiseen piirilevyyn. Kun painetaan molempia nappuloita samaan aikaan, lähetetään teksti A+B.

Samalla laskuri kertoo kuinka monta kertaa A:ta ja B:ta on yhteensä painettu ja nolaa laskurin. Tee kaikki mahdollinen logiikka vastaanottimen puolelle. Lähetin vain lähettää.

Microbit 22

Tee auton radio-ohjain yhdestä microbitistä (helppo)

- Lohkon YLEISET/"Käynnistettäessä" sisälle laita ohjelmointipalikka RADIO/"Radio aseta ryhmä".
- A-napista microbitin radiosta lähtee numero 1
- B-napista microbitin radiosta lähtee numero 2
- Kun molemmat napit A ja B on pohjassa, radiosta lähtee numero 3
- Microbitin ravistamisesta radiosta lähtee numero 0

Microbit 23

Tee auton bitbotista ja microbitistä (vaikeampi)

Tee tämä samaan projektiin kuin edellinen tehtävä.

- Klikkaa "Edistyneet", "Paina laajennukset" ja lisää bitbot-paketti, jolla saat bitbotin ohjauspalikat käyttöön.
- Tee microbitin ledeillä kuva, numero tai teksti, jotta tunnistat oman autosi.
- Lohkon YLEISET/"Käynnistettäessä" sisälle laita ohjelmointipalikka RADIO/"Radio aseta ryhmä".
- Aseta ryhmän tunnisteeksi jokin nelinumeroinen luku, joka on parityössä molemmalla sama. Eri kuin muilla luokassa.
- Microbitissä vastaanota radiolla numeroita. LOGIikka lohkoista "Jos" lohkoilla testaa onko numero 0, 1, 2 tai 3:
 - o Huom alla oleviin: Moottorin tehotila säilyy kunnes auto saa uuden käskyn.
 - o Jos 0, pysäytä auto asettamalla BITBOT ohjelmointilohkolla nopeudeksi 0 .
 - o Jos 1, laita vasemman moottorin tehoksi 300 (kääntyy oikealle)
 - o Jos 2, laita oikean moottorin tehoksi 300 (kääntyy vasemmalle)
 - o Jos 3, aseta BITBOT ohjelmointilohkolla nopeudeksi 400 (liikkuu eteenpäin)

Microbit 24

Huom: Moottoreiden teho voi olla välillä 100 - 1000 (100 on hidas ja 1000 on nopea). Seuraavaksi: Soita äänimerkki, kun kallistat microbitiä. Seuraavaksi: Vilkuta vasemman puolen lediä/ledejä,

kun kääntynyt vasemmalle. Oikealle käännettäessä tee vastaava juttu. Seuraavaksi: Yritä seurata lattian teippiä.

Microbit 25

Muuta robottiohjelmaasi niin että robotti kääntyy sulavasti vasemmalle tai oikealle. Jotta se kääntyisi sulavasti vasemmalle pitää liikuttaa samanaikaisesti vähän vasenta rengasta ja enemmän oikeata.

Tämä on kehutehtävä.

Opetustuokio 11 & 12

Projektin ja linkin näkyvä nimi

Tehtäväkuvaus

Oma linkki tehtävään. Laita tähän sarakkeeseen linkki tehtävään.

Microbit 26

Viritä viime kerralla tehty autosi mahdollisimman nopeaksi, jotta pärjäisit autokilpailussa.

Mahdollisia tapoja virittää.

1. Käännös vasemmalle ja oikealle voi ohjelmoida niin, että auton molemman puolen renkailla annetaan tehoja. Esim. Vasemmalle käännettäessä vasenta rengasta pyöritetään paljon ja oikeaa vähemmän. Jos pelkästään vasenta, kääntyy paikallaan.

1. Laita auto kääntymään vain tietyn ajan. Useimmiten käännös on 90 astetta. Laita auto kääntymään tietyn ajan, jolloin se ei käännä liikaa. Kokeile mikä on sopiva aika.

2. Etsi itse omat keinosi virittää auto.

Microbit 27

Ilmoita itsesi valmiiksi autokilpailuun ja pyydä opettajalta auto sekä kaksi mikropiiriä. Siirrä ohjelmasi molempiin mikropiireihin.

Microbit 28

Tehdään jos aikaa jää.

Seuraavaksi: Vilkuta vasemman puolen lediä/ledejä, kun kääntynyt vasemmalle. Oikealle käännettäessä tee vastaava juttu.

Microbit 29

Tehdään jos aikaa jää.

Keksi itse mitä autolle voi tehdä ja kirjoita oikealle laatikkoon se sanallisesti ja laita myös linkki. Tämä voi olla mitä tahansa erilaisesta koristelusta ajamiseen.

Lisätietoa: Tutkimus – Innokas